ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішенням сесії
Пилипецької сільської
ради № 10
Від 05 листопала 2026
року

Стратегія розвитку Пилипецької сільської територіальної громади на 2026-2031 роки

2026

Зміст		
№ пункту	**Найменування пункту**	**№ сторінки**
	ВСТУП	5
	МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОПИС ПРОЦЕСУ РОБОТИ	6
1	Характеристика громади	10
1.1	Коротка характеристика громади, району та області.	10
1.2	Інформація про орган місцевого самоврядування	10
1.3	Інформація про об’єднання громадян і засоби масової інформації	13
1.4	Історична довідка	13
1.5	Коротка характеристика області та району	14
2	Земельні та природні ресурси	15
2.1	Земельні ресурси	15
2.2	Містобудівна документація	17
2.3	Природні ресурси	17
2.4	Кліматичні умови	25
3	Населення і трудові ресурси	30
3.1	Чисельність населення і демографічна ситуація	30
3.2	Зайнятість населення та безробіття	30
4	Економіка громади	31
4.1	Суб’єкти господарської діяльності	31
4.2	Підприємства експортери громади	32
5	Фінансовий стан та бюджет громади	36
5.1	Бюджет громади	36
6	Фінансова інфраструктура та мережа підтримки бізнесу	40
7	Транспортна інфраструктура і зв’язок	40
8	Опис поточної безпекової ситуації в громаді	42
9	Інфраструктура торгівлі та послуг	50
9.1	Туристична інфраструктура	50
10	Житлово-комунальна та енергетична інфраструктура	82
11	Соціальна інфраструктура	83
11.1	Мережа закладів освіти	83
11.2	Мережа закладів охорони здоров’я	87
11.3	Заклади культури	87
12	Головні чинники та сценарії розвитку Пилипецької територіальної громади	93
12.1	SWOT-аналіз Пилипецької громади	93
12.2	SWOT-матриця Пилипецької громади	95
12.3	Стратегічне бачення Пилипецької громади	99
12.4	Стратегічні, операційні цілі та завдання	99

Перелік таблиць

Таблиця 1. Члени робочої групи з розробки Стратегічного плану розвитку Пилипецької сільської територіальної громади
Таблиця 2. Порівняння громади, району, області
Таблиця 3. Склад виконавчого комітету ради
Таблиця 4. Партійна належність депутатів
Таблиця 5. Постійні комісії ради
Таблиця 6. Сільськогосподарські угіддя
Таблиця 7. Категорії земель
Таблиця 8. Містобудівні документи
Таблиця 9. Гідрологічні пам'ятки природи місцевого значення Закарпатської області в Пилипецькій сільській територіальній громаді
Таблиця 10. Гідрологічні пам'ятки природи місцевого значення – джерела Пилипецької сільської територіальної громади
Таблиця 11. Метеорологічні показники Пилипецької сільської територіальної громади
Таблиця 12. Чисельність мешканців, осіб
Таблиця 13. Зайнятість населення
Таблиця 14. Юридичні особи
Таблиця 15. Фізичні особи-підприємці
Таблиця 16. Галузі та види діяльності
Таблиця 17. Планована інвестиційна діяльність у громаді в найближчий період
Таблиця 18. Товариство із обмеженою відповідальність «ПРОМКАРПАТИ»
Таблиця 19. Приватне сільськогосподарське підприємство
Таблиця 20. Бюджет громади
Таблиця 21. Доходи бюджету
Таблиця 22. Доходи бюджету на одного мешканця
Таблиця 23. Найбільші платники податків у громаді
Таблиця 24. Перелік та вартість реалізованих в межах території Пилипецької сільської територіальної громади проектів за кошти державної субвенції на соціально-економічний розвиток регіонів чи Державного фонду регіонального розвитку
Таблиця 25. Відстань від адміністративного центру до населених пунктів громад
Таблиця 26. Матриця ризиків НС, пов'язаних із пожежами та вибухами на об'єктах підвищеної небезпеки
Таблиця 27. Матриця ризиків НС, пов'язаних із аваріями з викидом радіоактивних речовин
Таблиця 28. Матриця ризиків метеорологічних НС

Таблиця 29. Матриця ризиків гідрогеологічні НС (підвищення рівня стічних вод)
Таблиця 30. Матриця ризиків геологічні НС (карст)
Таблиця 31. Узагальнена матриця ризиків НС Пилипецької сільської територіальної громади за результатами визначених ризиків НС
Таблиця 32. Висновки про проведене зонування територій за ризиками НС.
Таблиця 33. Актуальні види рекреаційно-туристичної діяльності, елементарних рекреаційних занять і відповідно додаткових послуг на території Пилипецької громади
Таблиця 34. Електропостачання
Таблиця 35. Заклади загальної середньої освіти
Таблиця 36. Перелік та опис закладів загальної середньої освіти
Таблиця 37. SWOT-аналіз Пилипецької громади
Таблиця 38. SWOT-матриця Пилипецької громади
Таблиця 39. Стратегічна цілі, операційні цілі та завдання
Таблиця 40. Напрями модернізації та оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти Пилипецької сільської ради у 2023-2027 роках

Перелік рисунків

Рисунок 1. Карта-схема районного поділу Закарпатської області
Рисунок 2. Карта знахідок біоти, що занесених до списків Червоної книги України (2021) на території масиву полонина Боржава
Рисунок 3. Видове різноманіття масиву полонина Боржава
Рисунок 4. Карта знахідок біоти на території масиву полонина Боржава
Рисунок 5. Орогідрографічна схема модельної ділянки Боржава
Рисунок 6. Фінансова інфраструктура. Банківська установа – «КРИСТАЛБАНК!»
Рисунок 7. Карта-схема Пилипецької сільської територіальної громади
Рисунок 8. Карта Пилипецької територіальної громади із зазначенням визначених рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із впливом небезпечних геологічних, гідрологічних та метеорологічних явищ і процесів, характерних для визначеної території.
Рисунок 9 Карта розміщення захисних споруд цивільного захисту (ПРУ, найпростіші укриття Пилипецької територіальної громадам
Рисунок 10. Церква Святого Миколая у селі Подобовець
Рисунок 11. Церква Різдва Пресвятої Богородиці у селі Пилипець
Рисунок 12. Церква Введення Пресвятої Богородиці у селі Розтока
Рисунок 13. Церква Святого Миколи Чудотворця у селі Ізки
Рисунок 14. Церква Святого Архангела Михайла у селі Буковець
Рисунок 15. Церква Благовіщення Пресвятої Богородиці в селі Нижній Студений
Рисунок 16. Церква Вознесіння Господнього у селі Потік
Рисунок 17. Дерев'яна дзвіниця у селі Верхній Студений
Рисунок 18. Церква святого Миколая у селі Верхній Студений
Рисунок 19. Водоспад Шипіт взимку
Рисунок 20. Водоспад Шипіт в селі Пилипець
Рисунок 21. Каскади водоспаду Шипіт
Рисунок 22. Осінній водоспад Шипіт
Рисунок 23-24. Пороги водоспаду Шипіт
Рисунок 25. Схили полонини Боржава
Рисунок 26. Траверс Плаю
Рисунок 27. Еко курорт Ізки взимку
Рисунок 28. Еко курорт Ізки весною
Рисунок 29. Рисунок матриця "чистих" стратегій

ВСТУП

Стратегія розвитку Пилипецької сільської територіальної громади на 2026-2031 роки (далі – Стратегія) – це основний документ планування економічного, соціального та екологічного розвитку громади; є основним орієнтиром для планування напрямків розвитку громади, а також для визначення критеріїв відбору та результативності окремих проєктів з метою реалізації стратегічних цілей.

Стратегія відповідає Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Указу Президента України «Про Стратегію сталого розвитку України на період до 2030 року», постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки», постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів», «Регіональній Стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років» та іншим нормативно-правовим актам України.

В основу Стратегії покладено концепцію сталого розвитку, яка передбачає гармонійний розвиток економічної, соціальної та екологічної складових громади. Стратегія відповідає пріоритетам державної регіональної політики, зокрема, підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів та ефективного управління у сфері регіонального розвитку.

Стратегія визначає бачення розвитку Пилипецької сільської територіальної громади на 2026-2031 роки, три стратегічні напрямки розвитку (стратегічні цілі), індикатори результативності досягнення цілей під час реалізації програм та проєктів в межах реалізації стратегічних цілей.

Реалізація Стратегії полягатиме у розробці низки проєктів, цільових та інших програм соціально-економічного розвитку територіальної громади, які базуючись на розумінні поточної ситуації в громаді покликані забезпечити всебічний та рівномірний розвиток економіки та соціальної сфери в усіх населених пунктах громади. Кожен проєкт чи програма, що приймається громадою для впровадження упродовж 2026-2031 років, має відповідати індикаторам результативності та стратегічним цілям Стратегії.

Відтак, Стратегія розвитку Пилипецької сільської територіальної громади на 2026-2031 роки – цілісний комплекс бачення та взаємодоповнюючих цілей задля цілісного територіального економічного, соціального та екологічного розвитку.

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОПИС ПРОЦЕСУ РОБОТИ

Під час розробки Стратегії застосовано основні принципи:

- глибока і системна діагностика тенденцій соціально-економічного розвитку території та формування на основі їх аналізу реалістичних прогнозів;
- експертний аналіз внутрішнього потенціалу та конкурентного зовнішнього середовища;
- формування реалістичного бачення майбутнього та постановки реальних і досяжних стратегічних цілей, що ґрунтуються на соціально-економічному аналізі та експертному аналізі SWOT;
- формування плану дій з врахуванням наявних ресурсів, їх джерел, термінів реалізації завдань, критеріїв виконання та конкретних виконавців;
- узгодження основних засад стратегії з усіма найважливішими секторами громади;
- розробка стратегічного плану з врахуванням існуючих планових документів громади;
- залучення до розробки стратегії місцевих експертів;
- врахування громадської думки через механізми широкого залучення громадськості до процесу стратегічного планування;
- опрацювання дієвої системи управління стратегічним планом, контролювання за його реалізацією, корегування та оновлення стратегічного плану;
- консультанти та зовнішні експерти надають лише методичну підтримку, допомогу в обробці даних, пропозиції щодо вирішення проблем та використання можливостей, але остаточне рішення залишається за громадою.

Процес розробки Стратегії включав послідовність поєднання методів та заходів із залученням громади, який засновується на принципах відкритості, взаємної відповідальності, спільної діяльності та вироблення узгоджених рішень.

Для підготовки Стратегії сільською радою було створено Робочу групу, до якої увійшли працівники виконавчих органів Пилипецької сільської ради, депутатський корпус, члени виконавчого комітету, представники освіти, культури, молоді, представники бізнесу, громадських організацій та мешканці громади. Це дає можливість розробити дієвий документ, що слугуватиме громаді дороговказом та дозволить врахувати інтереси та потреби всіх категорій та груп населення.

Члени Робочої групи відзначались високим експертним потенціалом, що позитивно відбилося на ефективності її роботи в цілому.

Основними завданнями, які стояли перед Робочою групою, були:

- розробка проєкту бачення Стратегії розвитку громади;
- визначення напрямків і пріоритетів своєї роботи;

- розробка плану дій для втілення Стратегії;
- визначення проблеми та можливості соціального та економічного розвитку громади;
- проведення економічних досліджень та фінансово-технічного аналізу;
- проведення аналізу сильних та слабких сторін, можливостей та загроз у розвитку громади;
- визначення пріоритетних напрямків економічного і соціального розвитку;
- прийняття участі у розробці інноваційних проєктів та внесення до них пропозицій щодо питань, які стосуються соціально-економічного розвитку громади в межах Стратегічного плану;
- розповсюдження плану дій груп та проведення опитування серед громади з метою накопичення пропозицій щодо включення в Стратегічний план;
- узагальнення і оцінка результатів опитування з метою включення їх в Стратегічний план дій групи;
- організація роботи по підготовці інформаційних документів з переліком і описом проєктів щодо складання і виконання Стратегічного плану;
- організація роботи з засобами масової інформації;
- розробка концепції Стратегічного бачення та напрямів по досягненню довго- і короткострокових цілей;
- залучення до роботи фахівців та спеціалістів з обговорюваних питань;
- прийняття участі у розробці та подання проєкту Стратегічного плану на затвердження його на сесії Пилипецької сільської ради.

Основними методами роботи Робочої групи були: мозковий штурм; техніка номінальних груп, фокус групи, індивідуальна та групова робота, дискусії та дебати, анкетні опитування мешканців та підприємців Пилипецької громади тощо.

Процес планування розпочався відбором місцевих експертів, які допомогли зібрати необхідні статистичні та дескриптивні дані для соціально-економічного аналізу. Крім членів робочої групи до процесу планування було здійснено запит до державних установ Закарпатської області.

Збір даних проводився впродовж всього процесу стратегічного планування.

На першому засіданні Робочої групи з підготовки проєкту Стратегії розвитку Пилипецької сільської територіальної громади було здійснено ознайомлення учасників Робочої групи з розпорядженням Пилипецького сільського голови № 100 від 02.10.2023 р «Про затвердження Положення та складу робочої групи з підготовки Стратегічного плану розвитку Пилипецької сільської громади», представлення учасників робочої групи, огляд процесу та етапи розробки Стратегічного планування, огляд опитування підприємців та мешканців Пилипецької громади.

З використанням розроблених анкет, робочою групою було проведено дослідження громадської думки в громаді щодо ставлення місцевого населення до своєї громади, найважливіших проблем громади, шляхів їх вирішення шляхом анкетування. Результати дослідження використано як джерело ідей щодо перспективних проєктів розвитку, а також з метою популяризації процесу стратегічного планування серед місцевого населення громади.

Важливою частиною дослідження стало опитування підприємців з метою оцінки підприємницького клімату Пилипецької громади. Ця частина дослідження стала основою для формування стратегічного напряму «Економічний розвиток громади».

На другому засіданні учасниками Робочої групи було розглянуто та обговорено стратегічний аналіз громади, результати, проведених анкетувань серед мешканців та підприємців громади, формулювання Стратегічного бачення громади, а також учасникам Робочої групи було презентовано процес проведення SWOT аналізу.

Третє засідання, було присвячене затвердженню SWOT аналізу та аналізу стратегічного бачення Пилипецької громади, визначенню стратегічних пріоритетів (напрямів розвитку), формулюванню стратегічних проблем та обговоренню проєкту структури стратегічних і операційних цілей. Таким чином була сформульована концептуальна, "політична" частина Стратегічного плану. Учасникам робочої групи було доручено підготувати проєкти та надати їх учасникам робочої групи, які працюють в Пилипецькій сільській раді. До 31 листопада 2023 року робочою групою було оголошено збір проєктних ідей для мешканців громади, які відповідатимуть завданням Стратегії.

Четверте підсумкове засідання Робочої групи було присвячене формуванню плану дій, тобто операційні та, відповідно, стратегічні цілі було деталізовано на проєктному рівні (завдання). Формулювання завдань відбувалося у форматі "Дія – Відповідальний – Виконавець – Джерела ресурсів – Терміни – Критерій виконання". Проведено було також пріоритезацію завдань, що дозволило скласти календарний план реалізації завдань Стратегічного плану. Для завдань, які заплановані до виконання у наступному році, були розроблені картки проєктів.

Першу редакцію документа Стратегічного плану розвитку було завершено в середині листопада 2023 року, і в червні 2024-го в громаді було проведено громадське обговорення проєкту стратегічного плану розвитку Пилипецької сільської територіальної громади на 2026-2031 року.

Таблиця 1. Члени Робочої групи з розробки Стратегічного плану розвитку Пилипецької сільської територіальної громади.

1.	Пиринець Віталій Валерійович	Голова робочої групи, Пилипецький сільський голова
2.	Бобонич Іван Іванович	Член робочої групи, перший заступник сільського голови.

3.	Гоблик Євгеній Іванович	Член робочої групи, головний спеціаліст сектору економічного розвитку туризму та інвестицій.
4.	Густов Олександр Валерійович	Член робочої групи, начальник відділу з питань земельних ресурсів та екології.
5.	Янчик Вікторія Василівна	Член робочої групи, директор комунального закладу «Центр надання культурних послуг» Пилипецької сільської ради
6.	Чічур Іванна Іванівна	Член робочої групи, начальник відділу освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Пилипецької сільської ради
7.	Дубанич Михайло Іванович	Член робочої групи, староста с. Ізки
8.	Рошкович Федір Михайлович	Член робочої групи, староста сіл В.Студений та Н. Студений
9.	Татинець Сергій Федорович	Член робочої групи, староста с. Буковець
10.	Гичка Галина Андріївна	Член робочої групи, староста с. Келечин
11.	Бедь Іван Федорович	Член робочої групи, староста сіл Річка та Тюшка

1. Характеристика громади

Пилипецька сільська територіальна громада – територіальна громада в Україні, в Хустському районі Закарпатської області. Адміністративний центр – село Пилипець.

Площа громади – 201,6 км², населення – 6802 мешканців.

Утворена 12 червня 2020 року шляхом об'єднання Пилипецької, Буковецької, Ізківської, Келечинської, Нижньостуденівської, Річківської і Тюшківської сільських рад колишнього Міжгірського району.

1.1. Коротка характеристика громади, району та області.

Таблиця 2. Порівняння громади, району, області

Регіони	Площа ($км^2$)	Площа у % до загальної площі/району /області	Населення (к-ть осіб)	Населення у % до загального населення/району/області	Густота населення (осіб/$км^2$)
Громада	201,6	6,3	6802	7,6	00,3
Район	3180	24,9	95195	7,6	00,3
Область	12753	2,1	1258155	2,8	97,65

1.2. Інформація про орган місцевого самоврядування

Таблиця 3. Склад виконавчого комітету ради

№ з/п	ПІБ	Посада
1	Пиринець Віталій Валерійович	Пилипецький сільський голова
2	Петканич Володимир Васильович	Секретар ради
3	Бобонич Іван Іванович	Перший заступник сільського голови
4	Чічур Іванна Іванівна	Начальник відділу освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Пилипецької сільської ради
5	Дубанич Михайло Іванович	Староста с. Ізки
6	Рошкович Федір Михайлович	Староста сіл В.Студений, Н. Студений

7	Татинець Сергій Федорович	Староста с. Буковець
8	Гичка Галина Андріївна	Староста с. Келечин
9	Бедь Іван Федорович	Староста сіл Річка та Тюшки

Таблиця 4. Партійна належність депутатів

№ з/п	ПІБ	Партія
1	Зозулич Іван Іванович	Безпартійний
2	Карпович Василь Іванович	Безпартійний
3	Карпович Наталія Іванівна	Безпартійна
4	Кіс Наталія Федорівна	Безпартійна
5	Кіс Світлана Михайлівна	Безпартійна
6	Клевець Марія Федорівна	Безпартійна
7	Матійків Галина Богданівна	Член партії «ВО Батьківщина»
8	Могорита Віктор Михайлович	Безпартійний
9	Петканч Володимир Васильович	Безпартійний
10	Плитан Іван Васильович	Член партії «ВО Батьківщина»
11	Пуйо Валерій Федорович	Безпартійний
12	Русин Галина Василівна	Безпартійна
13	Самойленко Олег Вікторович	Безпартійний
14	Сегляник Василь Михайлович	Безпартійний
15	Сичкун Галина Іванівна	Безпартійна
16	Совбан Микола Миколайович	Безпартійний

17	Фуцур Віталій Іванович	Безпартійний
18	Химинець Василь Іванович	Безпартійний
19	Черепанинець Сергій Михайлович	Безпартійний
20	Шкирта Світлана Іванівна	Безпартійна
21	Щур Михайло Михайлович	Безпартійний

Таблиця 5. Постійні комісії ради

№ з/п	**ПІБ керівника комісії**	**Посада**
Постійна комісія з прав людини законності і правопорядку, регламенту депутатської діяльності і етики		
1	Кіс Наталя Федорівна	Голова комісії
Постійна комісія з питання планування фінансів, бюджету та соціально-економічного розвитку		
2	Самойленко Олег Вікторович	Голова комісії
Постійна комісія з питань інфраструктури, транспорту, благоустрою, житлово-комунального господарства та комунальної власності		
3	Фуцур Віталій Іванович	Голова комісії
Постійна комісія з питань містобудування земельних відносин та охорони праці		
4	Плитан Іван Васильович	Голова комісії
Постійна комісія з питань освіти, культури, молоді, фізкультури і спорту, охорони здоров’я та соціального захисту населення		
5	Клевець Марія Федорівна	Голова комісії

1.3. Інформація про об’єднання громадян і засоби масової інформації

Офіційний сайт Пилипецької сільської територіальної громади https://pylypets-rada.dosvit.org.ua/

1.4. Історична довідка

Пилипецька сільська територіальна громада – територіальна громада в Україні, в Хустському районі Закарпатської області. У своєму складі об’єднує одні з найдавніших поселень, а саме села Пилипець, Розтока, Подобовець, Нижній та Верхній Студений, Ізки, Потік, Буковець, Келичин, Річка та Тюшки.

Келечин – одне з найдавніших поселень Верховини. Династії сімей Білкей, Лепчеї, Горзови та Урмезеї поселилися тут в 15 столітті, ім'я вперше згадується в грамоті в 1457 році як Keleczen, коли сім'ї Білкеї та Урмезеї судили за землі, а потім розділили село на рівні частини. Поселення було придбано родиною Долгаї наприкінці XV століття, які заселили сюди родини Барчі, Бейчі, Будаї, Імрефі, Корніс та Сибрік. У 1550 році село у власності Петера Білкея, Дьордя Долгая, у 1600 році – Дьордя Корніса, Ласло Берната. Село у 1610 році мало назву Kelechien.

Села Пилипець (тоді він мав назву Верпелепець), Ізки та Подобовець має давню історію і вперше згадуються в письмових джерелах з 1463 р. Основним заняттям перших жителів було тваринництво, а побічним – землеробство. А село Ізки у минулому було місцем відпочинку гірських вівчарів та жителів довколишніх поселень, які прямували сюди до природного джерела «Зимівкова криниця». Щодо села Гукливий було заселене у 1588 р. солтисами Іваном Бобкою та Петром Пецьковичем, про заснування якого говориться у «Гукливському літопису» – додатку до стародавньої сільської метрики, записи в якому робились з 1660 до 1830 року. А село Річка вперше згадується у письмових джерелах у 1600 р. Існує легенда про братів Річкая і Тюшкая: вони оселилися у цій місцевості і виміряли межі своїх територій кроками, які пройшли одного дня — оскільки Річкай встав швиденько, то його господарство видалося більшим. У 1715 році це село згадується під угорською назвою Кіш-потік, тобто Малий потік. Можливо, така назва пов'язана з тим, що у межах села є залізисто-кислі мінеральні води. Місцеві жителі нараховують від 7 до 13 таких джерел. Одне з них – "Квас" – розташоване у центрі села. У 1950-1970-х рр. у селі працювало кілька народних малярів, які виконували свої роботи на склі.

Перша згадка про Студений датується XVI ст. Перша письмова згадка про Верхній Студений датується 1612 рік Hideghpathak або Ztudina, а у 1653 як Hydeghpathak, засновниками села були родини Липчеїв та Довгаїв. За переказами першопоселенцями були люди, які переселилися з низовинних регіонів Закарпаття. Воно відрізнялось від інших тим, що тут жили великими дворищами, по кілька родин, часто навіть і не споріднених. Розташоване на берегах річки Студенки. Що до села Розтока, що носило назву — Стара

Розтока, перша письмова згадка датується 1651 роком. Села було засноване підлеглими Липчеїв.

Наймолодшим селом громади можна вважати згідно письмових згадок – Потік, яку згадується у 1789-році як Kravecz Potuk За легендою, колись тут татари повбивали людей, тому потік, а пізніше і село, назвали Кривавчат Потік.

1.5. Коротка характеристика області, та громади.

Закарпатська область є однією з наймолодших областей України – вона утворена у січні 1946 року. Унікальне геополітичне розташування на перехресті міжнародних транспортних, економічних, торговельних, культурних шляхів сприяє розвитку і подальшому поглибленню всебічного міждержавного співробітництва, відводить важливу роль регіону в інтеграцію України в європейські структури.

Рисунок 1. Карта-схема районного поділу Закарпатської області (hpp://oda.carpathia.gov.ua)

Закарпаття в економічному плані має всеукраїнське значення, як регіон, що має значний потенціал лісової та деревообробної промисловості, виноробства, овочівництва, молочної промисловості, виробництва тютюну, мінеральних вод. Мальовнича природа та історичні об'єкти добрим підґрунтям для розвитку туризму і курортної справи.

Закарпатська область відома як один з найпрестижніших куточків лікування та відпочинку людей. Розвинута мережа санаторно-курортних комплексів, туристичних баз, унікальні мінеральні джерела та термальні води, понад 400 видів яких уже досліджено, а також краса карпатської природи приваблюють туристів та відпочиваючих у будь-яку пору. Санаторії,

будинки відпочинку і пансіонати області одночасно можуть приймати до 4000 відпочиваючих. Оскільки основний економічний розвиток Плипецької громади акцентований на рекреації і курортні справі, а Закарпатська область має для цього всі передумови економічний розвиток громади добре вписується у економіку району і області.

Пилипецька сільська територіальна громада займає площу 0,2 тис. кв. км. Чисельність населення громади складає 6,8 тис. осіб., у тому числі міського – 0 тис. чол., сільського 6,8 тис. осіб., щільність населення 36 чоловік на 1 кв. км.

На півночі територіальна громада межує із Славською сільською територіальною громадою Стрийського району Львівської області, на сході із Міжгірською селищною територіальною громадою Хустського району, на півдні із Керецьківською сільською територіальною громадою Хустського району та на заході із Воловецькою селищною територіальною громадою Мукачівського району Закарпатської області.

Ландшафт громади переважно гористий. Біля 90% території займають гори, з них покриті лісами біля 40%, 10% території – рівнинний ландшафт, використаний для забудови. Адміністративно-територіальний поділ територіальної громади включає 11 сільських населених пунктів: Пилипець, Подобовець, Розтока, Верхній Студений, Нижній Студений, Ізки, Буковець, Келечин, Потік, Річка, Тюшка. Міста та селища на території громади відсутні.

2. Земельні та природні ресурси

2.1. Земельні ресурси

Таблиця 6. Сільськогосподарські угіддя

№ п/п	Найменування	Категорії земель(га)										Всього
		Землі сільськогосподарського призначення	Землі житлової та громадської забудови	Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення	Землі оздоровчого призначення	Землі рекреаційного призначення	Землі історико-культурного призначення	Землі лісогосподарського призначення;	Землі водного фонду	Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого	Інші землі (кладовища, шляхи, яри, вулиці, тощо)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Пили-пець	591,8	20,41	3,6				105,2741	11,06	5,19	18,0559	755,0

2	Подо-бо-вець	248,287	9,4	3,3				21	2,9	3,1	11,22	299,3
1	**2**	**3**	**4**	**5**				**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
3	Тю-шка	226,270	10,34	_	_	_	_	36,9	3,3	2,87	15,62	295,3
4	Річка	260,826	13,4	_	_	_	0,02	18,1	2,1	4,06	14,8	313,3
5	Роз-тока	349,90	14,27	2,3	_	_	_	30,8	6,9	4,5	58,77	349,90
6	Ниж-ній Студе ний	720,115	30,76	1,1				55,7	7,9	8,29	33,65	857,6
7	Верх ній Студе ний	641,558	27,15	1,05				46,9	10,2	5,0	28,64	760,0
8	Ізки	268,047	15,04	_	0,89	_	0,08	6,6	11,1	3,23	8,02	313,0
9	Буко-вець	123,82	4,25	_			0,12	1,7	4,7	3,11	4,3	142,0
10	Потік	44,79	1,6	_	_			_	0,7	0,1	2,6	49,7
11	Келе-чин	123,88	11,11	_	_			13,07	6,85	4,5	8,49	167,9
Всього		3599,37	157,73	2,3	9,86			336,0441	67,71	43,86	86,6259	4303,5

Таблиця 7. Категорії земель

№ п/п	Найменування населеного пункту	Сільськогосподарські угіддя (га)				Всього
		Рілля	Сіножаті	Пасови-ща	Інші землі	
1	Пилипець	401,793	2,000	56,60	2,0	591,8
2	Подобовець	139,607	58,100	50,580	-	248,287
3	Тюшка	116,110	110,160	-	-	226,270
4	Річка	91,19	119,512	50,124	-	260,826
5	Розтока	251,6	64,70	32,60	1,0	349,90
6	Нижній Студений	315,115	324,400	80,6	-	720,115
7	Верхній Студений	273,458	298,000	70,100	-	641,558
8	Ізки	89,182	146.834	32,03	-	268,047
9	Буковець	88,96	34,84	-	-	123,82
10	Потік	35,54	9,25	-	-	44,79

11	Келечин	110,91	12,97	-	-	123,78
Всього:		1913,46	1123,6	1310,28	3,0	3599,37

2.2. Містобудівна документація

Таблиця 8. Містобудівні документи

№	Назва населеного пункту	ГП до 1990	ГП 1991-2010	ГП 2011-2020	ГП після 2021	ДПТ відповідно до ДБН Б.1.1-14:2012	ДПТ відповідно до ДБН Б.1.1-14:2021
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
1	Пилипець				1		1
2	Подобовець			1		1	
3	Розтока			1		1	
4	Ізки		1				
5	Річка			1		1	
6	Келечин	1					
7	Буковець	1					
8	Потік						
9	В. Студений						
10	Н. Студений	1					
11	Тюшка	1					
Всього		4	1	3	1	3	1
		9				4	

2.3. Природні ресурси

Природні ресурси Пилипецької сільської територіальної громади багаті й різноманітні, що забезпечує діяльність різних галузей господарського комплексу. Найбільшим багатством громади можна вважати ліси, полонини та водні об’єкти (потоки, водоспади, річки, мінеральні джерела). Переважна частина – хвойні (ялина, ялиця), рідше це змішані ліси – хвойно-букові. Територія громади – одна з найбільш екологічно чистих територій України. Верхня межа лісу на Боржавській полонині знижена до висот 1200 м. Тут трапляється лише старі букові деревостани з невеликою домішкою ялиці. З метою збільшення площі пасовищ людина знищувала ліс і знижувала його верхню межу. Про минуле існування смерекового лісу свідчить присутність лісових видів на полонині. Слід зазначити, що завдяки розташуванню сіл громади в підніжжі полонини Боржави, схили якої вкриті лісами, вона є акумулятором вологи та накопичувачем снігового покриву. Біля г. Великий Верх бере початок кілька річок. На південний схід течуть річки Плошанка та Пилипець, на північ – р. Гуклива, на захід – р. Оса та на південь – р. Боржава, в яку впадають потоки Млинівка та Великий Звір. Ці річки беруть початок на полонині, вище верхньої межі лісу. На схилах хребта між вершинами гір

Великий Верх та Стій деякі струмки починаються на висоті 1400 м, н. р. м., що має велике значення для організації випасання худоби, водопоїв. На території є наявна система потоків та рік, що забезпечують гідрологічний режим громади. Села громади, а саме Ізки, Розтока розкинулись у долині річки Репинки. А по селі Пилипець протікають потоки Пилипчик та Студений, що впадають у річку Площанка, яка на території села зливається з річкою Репинка. Село Нижній Студений розташоване на берегах річки Студенки. В урочищі Шипіт на території села Пилипець знаходиться мальовничий водоспад Шипіт (площа – 0,19 га). Село Тюшка, простягається на понад 4 км в мальовничій долині річки Тюшанки. Водність річок істотно змінюється протягом року. Характерною особливістю внутрішньорічкового розподілу стоку є наявність паводків на річках протягом більшої часини року, нестійкої літньо-осінньої та зимової межені та нечітко вираженого весняного водопілля, сформованого талими і дощовими водами.

Ґрунти Боржавських полонин в основному дерново-буроземні; рідше зустрічаються торф'янисто-дерново-буроземні. Глибина ґрунтів залежить від крутизни схилів. Так, на сідловинах та на більш менш пологих місцях, наприклад, на вершині г. Плай, глибина ґрунту досягає 90 см. На схилах переважають ґрунти глибиною 45-60 см.

Територія Пилипецької громади багата цілющими мінеральними джерелами. Найвідоміше з них – Келечинське, вода якого сприяє лікуванню променевої хвороби. Майже у кожному селі громади є невеликі джерела мінеральної води. Зокрема, місцеві жителі села Річка налічують до 12 таких джерел. У селі Ізки було мінеральне джерело, воду з якого використовували місцеві жителі. Свого часу було розроблено план будівництва дільничної реабілітаційної лікарні, проте цей задум так і залишився на рівні теоретичних розробок.

Таблиця 9. Гідрологічні пам’ятки природи місцевого значення Закарпатської області в Пилипецькій сільській територіальній громаді (Станом на 01.03.2012)

№ п/п	Назва об’єкта ПЗФ	Тип	Площа, га	Територіальне місце розташування, де знаходиться об’єкт ПЗФ	Рішення, згідно з яким створено (оголошено) даний об’єкт ПЗФ, змінено його площу тощо
1	“Водоспад Шопит” (Шипіт)	Гідрологічна	0,19	урочище “Шипіт”, с. Пилипець	Ріш.ОВК від 18.11.1969 року № 414, Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
Загалом:			**0,19 га**		

Збереження та стале використання природних ресурсів Карпат вимагає співпраці всіх країн Карпатського регіону. Тому у 2003 році в рамках Карпатської конвенції було укладено низку угод про співпрацю у різних сферах життя народів Карпат і першочергово у сфері охорони природи. Згідно з Конвенцією Карпати належать до найважливіших за екостабілізаційною, економічною та соціальною роллю регіонів Європи. Це регіон високої концентрації біорізноманіття, й до його території приурочена важлива частина функціонального ядра європейських лісових екосистем, що у значній мірі забезпечує екологічну зрівноваженість даної території.

На території Пилипецької громади знаходиться 13 об'єктів природно-заповідного фонду на площі 5,49 га, серед яких одна гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення – водоспад та 12 джерел – гідрологічних пам'яток природи місцевого значення (Таблиця 9, 10).

Таблиця 10. Гідрологічні пам'ятки природи місцевого значення – джерела Пилипецької сільської територіальної громади (Станом на 01.03.2012)

№ п/п	Назва об'єкта ПЗФ	Тип	Площа, га	Територіальне місце розташування, де знаходиться об'єкт ПЗФ	Рішення, згідно з яким створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ, змінено його площу тощо
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
1	"Джерело Б/н"	Гідрологічна	0,5	урочище"Ізки", с. Ізки	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
2	"Джерело № 226″	Гідрологічна	0,5	урочище "Келечин", с. Ізки	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
3	"Джерело № 329″	Гідрологічна	0,5	урочище "Келечин",	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
4	"Джерело Б/н"	Гідрологічна	0,5	с. Пилипець	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
5	"Джерело Б/н"	Гідрологічна	0,5	ур."Подобовець" с. Пилипець	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
6	"Джерело № 1″	Гідрологічна	0,5	с. Річка, урочище "Коло Лидяника"	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
7	"Джерело № 2″	Гідрологічна	0,5	с. Річка, урочище "На млаці"	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. №

					253
8	“Джерело № 3″	Гідрологічна	0,3	с.Річка	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
9	“Джерело № 4″	Гідрологічна	0,3	с.Річка	Ріш. ОВК від 23.10.1984 р. № 253
10	“Джерело Б/н”	Гідрологічна	0,3	с.В.Студений	Н.Студенівська сільська рада
11	“Джерело Б/н”	Гідрологічна	0,3	с.Н.Студений	Н.Студенівська сільська рада
12	“Джерело Б/н”	Гідрологічна	0,5	с.Тюшка	Тюшківська сільська рада
Загалом:			**5,2 га**		

У Європі такими центрами стабілізації є гірські регіони. Про важливість пошуку оптимальних шляхів охорони природи гірських регіонів свідчить їх екологічна, культурна і соціально-економічна цінність, яка була відзначена у Програмі дій «Порядок денний на XXI сторіччя» (Ріо-де-Жанейро, 1992 р., розділ 13: Сталий розвиток гірських регіонів), а також у Декларації з питань довкілля та сталого розвитку в Карпатському та Дунайському регіонах (Бухарест, 2001 р.). У зв’язку з цим Генеральна Асамблея ООН проголосила 2002 рік роком гір.

Найбільш відомою за межами Закарпаття та України є Полонина Боржава чи Боржавський хребет. Боржавська полонина розміщена в центрі Середніх Бескид у великому третинному пасмі пісковиків та глинистих сланців. Гірський хребет, що утворює полонину, йде від долини річки Латориці на схід аж до долини Чорної Тиси і сполучені між собою легкопрохідними сідлами.

Туристичний маршрут для піших туристів, велосипедистів, байкерів та джипів починається в с. Річка і проходить по полонині Боржава, по горах Кругла, Граб, Магура-Жиде, Гимба. Також частина полонини входить до Закарпатського туристичного шляху – найдовший маркований пішохідний маршрут в Україні. Його довжина складає 398 км. Маршрут проходить основними гірськими хребтами українських Карпат: Боржавським, Вододільним, Свидовецьким і Чорногірським; частково проходить через Горгани та Бескиди. Нитка маршруту проходить через багато селищ та точок: Великий Березний (початок) – Стужиця – Ужоцький перевал – Біласовиця – Воловець – Міжгір'я – Колочава – Усть-Чорна – Кваси – Ділове (кінець), та ще кілька сіл по ходу маршруту.

Слід зазначити, що полонина Боржава включена до Смарагдової мережі України (номер в реєстрі UA0000263), яка є частиною всеєвропейської екологічної мережі територій, що має особливе природоохоронне значення. На території, яка включена в мережу Емеральд,

необхідно зберігати зникаючі та ендемічні види рослин і тварин. Для неї властивий високий ступінь біологічного різноманіття та наявні важливі типи біотопів, які перебувають під загрозою зникнення. Для масиву полонина Боржава зафіксовано 12 видів судинних рослин і 21 вид тварин, занесених до списків Червоної книги України (2021), які представлені 131 знахідкою. Крім того, 96 видів тварин, що охороняються міжнародними угодами.

Великою кількість видів представлений клас Комахи 132 видами, 476 знахідки. З них 6 видів занесені до ЧКУ: вусач альпійський (*Rosalia alpina*), жук-олень (*Lucanus cervus*), ведмедиця-каліморфа господиня (*Callimorpha dominula*), мінливець великий (*Apatura iris*), красуня діва (*Calopteryx virgo*), кордулеґастер двозубчастий (*Cordulegaster bidentata*).

Через територію полонини пролягають міграційні коридори птахів та великих ссавців. Незважаючи на складні особливості рельєфу та мінливі погодні умови, через цей гірський масив мігрують щонайменше 49 видів птахів. Серед них домінують такі види: зяблик (*Fringilla coelebs*), журавель сірий (*Grus grus*), чиж лісовий (*Spinus spinus*), припутень (*Columba palumbus*), синиця велика (*Parus major*), щиглик звичайний (*Carduelis carduelis*), щиглик гірський (*Anthus spinoletta*), синиця блакитна (*Cyanistes caeruleus*), яструб малий (*Accipiter nisus*), канюк звичайний (*Buteo buteo*), яструб великий (*Accipiter gentilis*), лунь польовий (*Circus cyaneus*), лунь очеретяний (*Circus aeruginosus*). Серед виявлених 6 видів птахів, включених до Червоної книги України: журавель сірий, лунь польовий, голуб-синяк, тинівка альпійська, скопа, сапсан. Загалом для масиву Боржава відмічено (Центр даних «Біорізноманіття України») 423 види представників флори та фауни (Рисунок 3, 4). Що представлені 1782 знахідками.

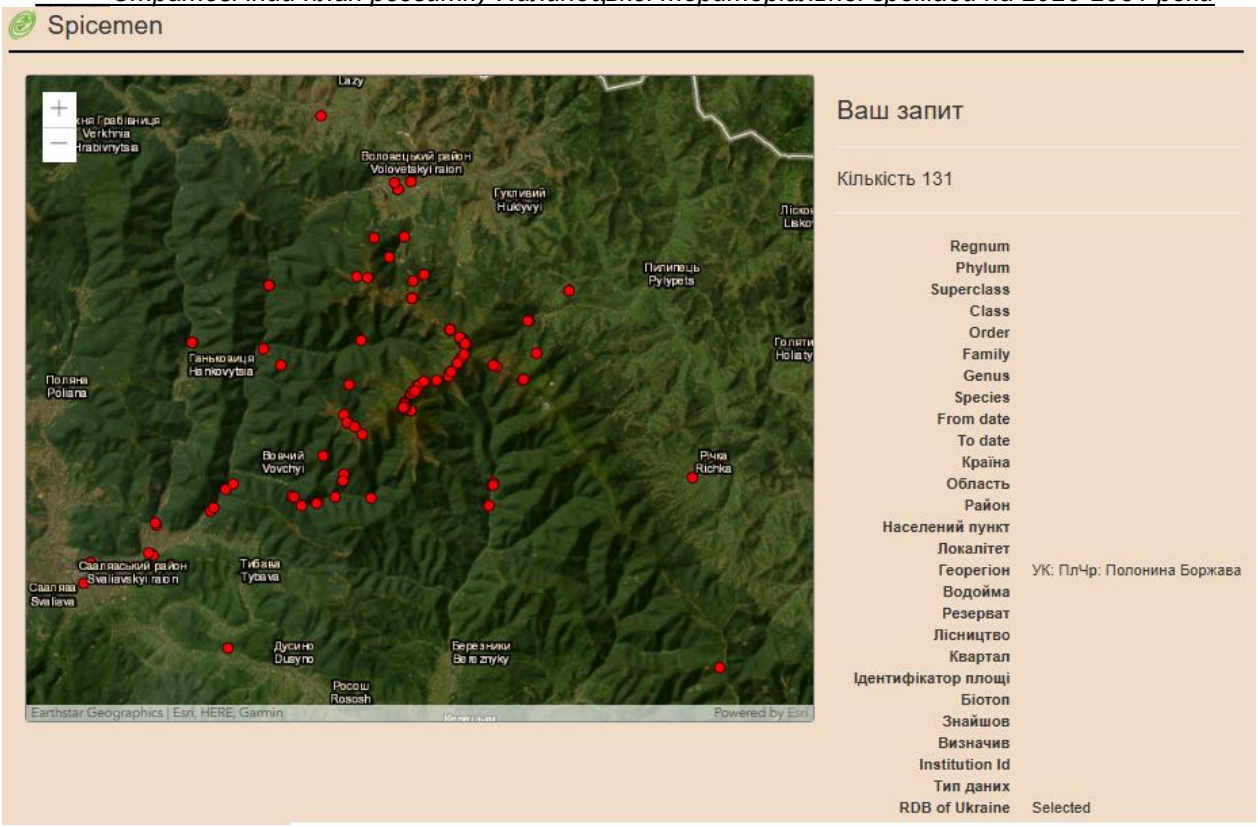

Рисунок 2. Карта знахідок біоти, що занесених до списків Червоної книги України (2021) на території масиву полонина Боржава (Центр даних «Біорізноманіття України» – інформаційний ресурс присвячений різноманіттю біоти України. Державний природознавчий музей НАН України. Опубліковано в мережі інтернет http://dc.smnh.org/).

Боржавські полонини з давніх часів інтенсивно використовувалися для випасання худоби. Під впливом діяльності людини первинна рослинність полонин зазнала значних змін. Так, з метою збільшення площі полонин людина знищувала ліс, внаслідок чого знижувалась його верхня межа. Інтенсивне ж випасання худоби унеможливлювало поновлення лісу і перешкоджало його дальшому поширенню.

Рисунок 3. Видове різноманіття масиву полонина Боржава (Центр даних «Біорізноманіття України» – інформаційний ресурс присвячений різноманіттю біоти України. Державний природознавчий музей НАН України. Опубліковано в мережі інтернет http://dc.smnh.org/).

На пригребневих і гребневих частинах гірського хребта Боржава зосереджені та збережені у найкращому стані природні оселища, зокрема оселище з Резолюції 4 Бернської конвенції F4.2 «Сухі пустища». Оселище представлене на Боржаві рослинними угрупованнями з домінуванням *Vaccinium myrtillus* L., *Vaccinium vitis-idaea* L. та *Vaccinium uliginosum* L., а також з участю *Diphasiastrum alpinum* та *Huperzia selago*. Крім того, на гребневих і пригребневих територіях Полонини Боржава були виявлені території, пов‘язані з оселищем E1.71. «Угруповання Nardus stricta» (Біловусу стиснутого).

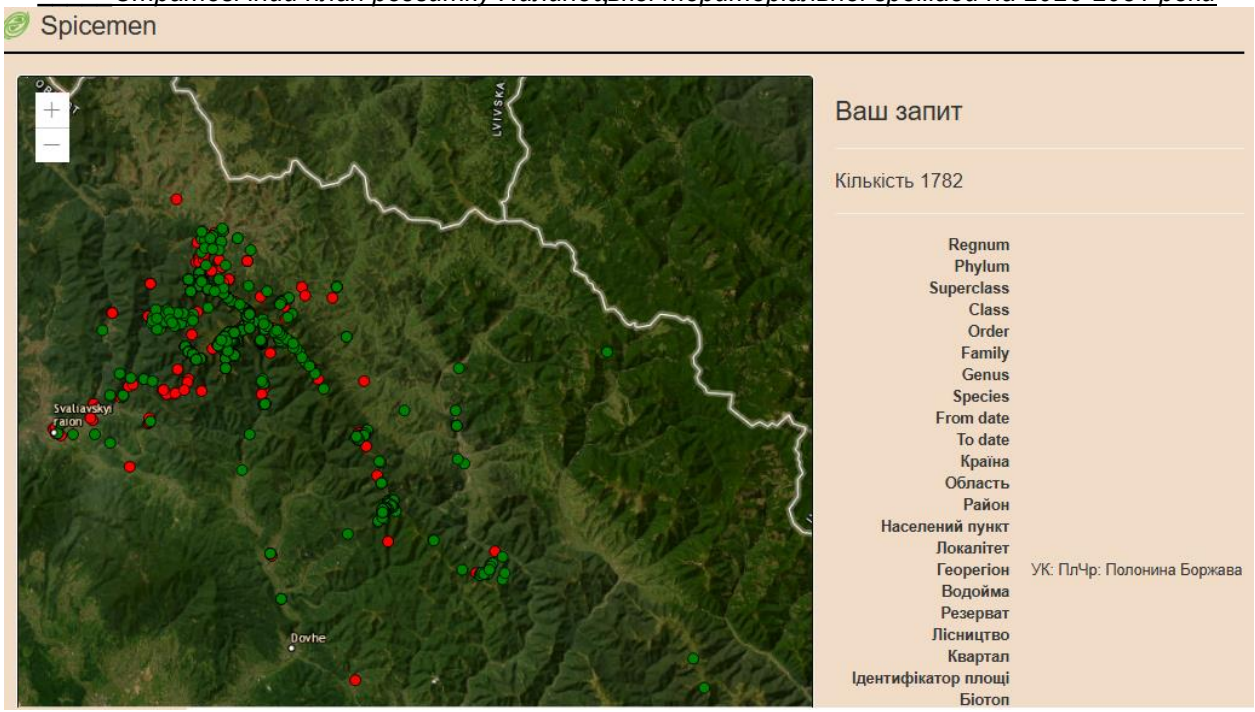

Рисунок 4. Карта знахідок біоти на території масиву полонина Боржава (Центр даних «Біорізноманіття України» – інформаційний ресурс присвячений різноманіттю біоти України. Державний природознавчий музей НАН України. Опубліковано в мережі інтернет http://dc.smnh.org/).

Примітка: – види з охоронним статусом; – види без охоронного статусу.

Ранньою весною в межах масиву можна милуватися великою кількістю ефемероїдів: шафран Гейфелів (*Crocus heuffelianus* Herb.), підсніжник білосніжний (*Galanthus nivalis* L.), білоцвіт весняний (*Leucojum vernum* L.) та еритроній собачий зуб (*Erythronium dens-canis* L.). Влітку полонина перетворюється на найбільшу площу природного зростання чорниці, брусниці та лохини, плоди яких масово збирає місцеве населення, туристи та гості краю. На полонині можна спостерігати та сфотографувати найбільших денних метеликів України – подалірія та махаона. У водоймах, що знаходяться безпосередньо на полонині, розмножуються червонокнижні земноводні – саламандра плямиста та кумка жовточерева. Перший вид знаходять лише в Українських Карпатах і ніде більше у світі його немає. Навколо води можуть трапитись найшвидші літаючі комахи, дуже рідкісні, неймовірної краси бабки – кордулеґастер двозубчастий та красуня діва. Особливі угруповання, що належать до «Натура 2000» (Natura 2000), які утворені зростанням баранця звичайного, зелениці альпійської, що дійшли до нас від часів, коли жили мамути. З великих ссавців у пралісах навколо Боржави мешкають козулі, рись євроазійська, а може вийти поласувати ягодами навіть ведмідь бурий. Представником малесеньких тварин розміром в кілька міліметрів можна назвати червонокнижний вид – тетрадонтофору блакитну, яка проживає в лісах та на полонині і допомагає утворенню ґрунту

на скелястих породах. Це єдине місце в Україні, де вона трапляється на полонині так високо над рівнем моря. Залітає на цю унікальну територію і найвусатіший жук із особливим забарвленням – вусач альпійський.

Значна збереженість біорізноманіття природних екосистем, з одного боку, і привабливість регіону для інвесторів – з іншого боку – завдяки наявності цінних рекреаційних та інших ресурсів, а також геополітичне положення регіону вимагає розробки регіональної моделі охорони природи, оскільки, втілення відомих на сьогодні природоохоронних концепцій не зупинило достатньою мірою деструкцію біотопів, втрату видів фауни і флори. Тому охорона природних екосистем Карпат саме на території України є виключно важливим з точки зору збереження природного екокоридору між цими частинами і екологічної цілісності макроекосистеми Карпат в цілому.

2.4. Кліматичні умови

У Пилипецькій сільській територіальній громаді панує помірно-континентальний клімат. Клімат формується під впливом цілого ряду факторів. Головні з них – сонячна радіація, циркуляція атмосфери, характер підстилаючої поверхні. Серед енергетичних ресурсів Землі основним є сонячна радіація. Радіаційний фактор характеризується кількістю сонячного тепла і залежить в основному від тривалості дня та висоти стояння сонця, а також від хмарності, прозорості атмосфери й стану земної поверхні. Важливий показник радіаційного режиму – тривалість сонячного сяйва, тобто час, протягом якого прямі сонячні промені потрапляють на земну поверхню. Радіаційний баланс і його складові істотно залежать від рельєфу місцевості, зі збільшенням висоти над рівнем моря він зменшується. Річні суми радіаційного балансу по території громади становить близько 1311 МДж/м^2.

Населені пункти громади розташовані на висоті 500-750 м. над рівнем моря. Гори зумовлюють "мозаїчність" клімату, а гірський рельєф посилює континентальність повітря. Найнижчі середні температури січня спостерігалися в селі Нижній Студений було зафіксовано абсолютний мінімум температур для Закарпатської області – -36°С. Це можна пояснити тим, що в горах спостерігається температурна інверсія – в долинах буває холодніше, ніж на схилах гір. Це відбувається внаслідок того, що важке й щільне холодне повітря опускається в долини і там застоюється. Ізотерми липня і січня простягаються паралельно до напрямку хребтів. Протягом року над Пилипецькою сільською територіальною громадою переважають повітряні маси помірних широт. На рівнинній території найчастіше дують південно-західні вітри, в передгір'ях і горах – гірсько-долинні, а вище 1000 м панує західний перенос повітря. Взимку в Карпати по зниженнях річкових долин проникають північні вітри. В цю ж пору холодне повітря часто опускається з гір на рівнину у вигляді північних і північно-східних вітрів. На території громади чітко виділяються пори року. Безморозний період в низинно-передгірних районах в середньому триває – 150 днів, найменший

період – 101 день (1959, Нижній Студений). Улітку середня температура повітря становить +21 °С, а взимку −4 °С (таблиця 11). Переважають південно-західні, північні та північно-східні вітри. Часто бувають пізні приморозки (наприкінці травня – на початку червня), які пошкоджують молоду траву. Починаючи з вересня трапляються снігопади. Пасовищний сезон триває 100-110 днів: від 10-15 травня до початку вересня. Сприятливий клімат дозволяє розвивати на території громади різні види зимового відпочинку населення.

Сніговий покрив у громаді встановлюється в середині листопада, сходить на початку квітня, тривалість його – до 110 днів (Нижній Студений). Слід зазначити, що в межах Українських Карпат сформовані характерні морфоскульптури рельєфу, відповідна кількість опадів та метеорологічні явища, що сприяють формуванню нестабільного снігового покриву та призводить до сходження лавин. Лавини також впливають і на гідрологічний і тепловий баланси, ґрунтовий покрив та гірських територій. В Українських Карпатах налічується понад 500 діючих лавинних осередків, лише на 41 з яких проводяться дослідження сніголавинними станціями Плай і Пожижевська.

Таблиця 11. Метеорологічні показники Пилипецької сільської територіальної громади

Показник	Січ.	Лют.	Бер.	Квіт.	Трав.	Черв.	Лип.	Серп.	Вер.	Жов.	Лист.	Груд.	Рік
Середній максимум, °С	−1,4	0,2	5,4	12,2	17,6	20,5	21,9	21,6	17,9	12,4	5,3	0,5	11,2
Середня температура, °С	−4,9	−3,2	1,2	7,1	12,2	15,2	16,6	16,1	12,6	7,5	2,0	−2,2	6,7
Середній мінімум, °С	−8,4	−6,5	−3	2,0	6,8	9,9	11,3	10,7	7,3	2,6	−1,2	−5,2	2,2
Норма опадів, мм	43	40	41	60	90	111	103	85	55	44	47	53	772

В межах ландшафту Боржави проводяться систематичні дослідження лавинної активності території. Вони виконуються на базі СЛС Плай, керуючись планом робіт по сніголавинній станції. У рамках цих досліджень виконуються такі завдання:

– спостереження за основними параметрами снігової товщі;

– спостереження за снігонакопиченням в межах лавинних осередків, на основному та додаткових майданчиках станції;

– спостереження за лавинною активністю в межах лавинних осередків;

– реєстрація та опис лавин, що зійшли;

– прогнозування лавинної активності відповідно до погодних умов (хуртовин, снігопадів та лавин з мокрого снігу).

Вище зазначені показники мають важливе значення для сповіщення туристів, що планують зимові подорожі та маршрути по Боржаві, лижників та всіх відвідувачів гірськолижних курортів, що знаходяться на території громади.

Напівстаціонарні дослідження полягають у спостереженні за лавинною активністю на трьох маршрутах: г. Темнатик – г. Плай – г. Великий Верх; полонина Ряпецька – г. Великий Верх – г. Гемба; г. Великий Верх – г. Стій. В межах досліджуваної території виокремлено 34 лавинних осередки (рис. 5). Територія дослідження характеризується значною лавинною активністю. Проте періодично спостерігається сходження великих лавин, які здатні впливати на природні комплекси, трансформуючи рельєф, ґрунтовий і рослинний покриви. В таких випадках в межах природних комплексів можуть відбуватися зміни, які ведуть до формування нових геокомплексів.

Боржавські полонини лежать в межах полонинського флішевого хребта. Масив Боржавських полонин складається з порід крейдяного і палеогенового віків – магурських пісковиків і глинистих сланців. Пісковики і глинисті сланці Боржавських полонин мають значні домішки слюди (особливо на південно-західному схилі г. Плай). Рельєф гірських хребтів, на яких знаходяться Боржавські полонини, мало розчленований. Окремі вершини сполучаються між собою легкопрохідними сідловинами. Центром Боржавських полонин є г. Великий Верх (1598 м), де перетинаються два хребти. Перший з них, довший (17 км), тягнеться з північного заходу на південний схід від г. Темнатик (1374 м н. р. м.) через вершини гір Великий Верх, Гемба, Граб до г. Кругла (1243 м н. р. м.). Другий хребет, коротший (10 км), простягається з північного сходу на південний захід — від Ряпецької полонини (1211 м н. р. м.) через вершини гір Великий Верх, Стоги (найвища точка Боржавських полонин – 1678 м н. р. м.) до г. Женьова (1367 м н. р. м.).

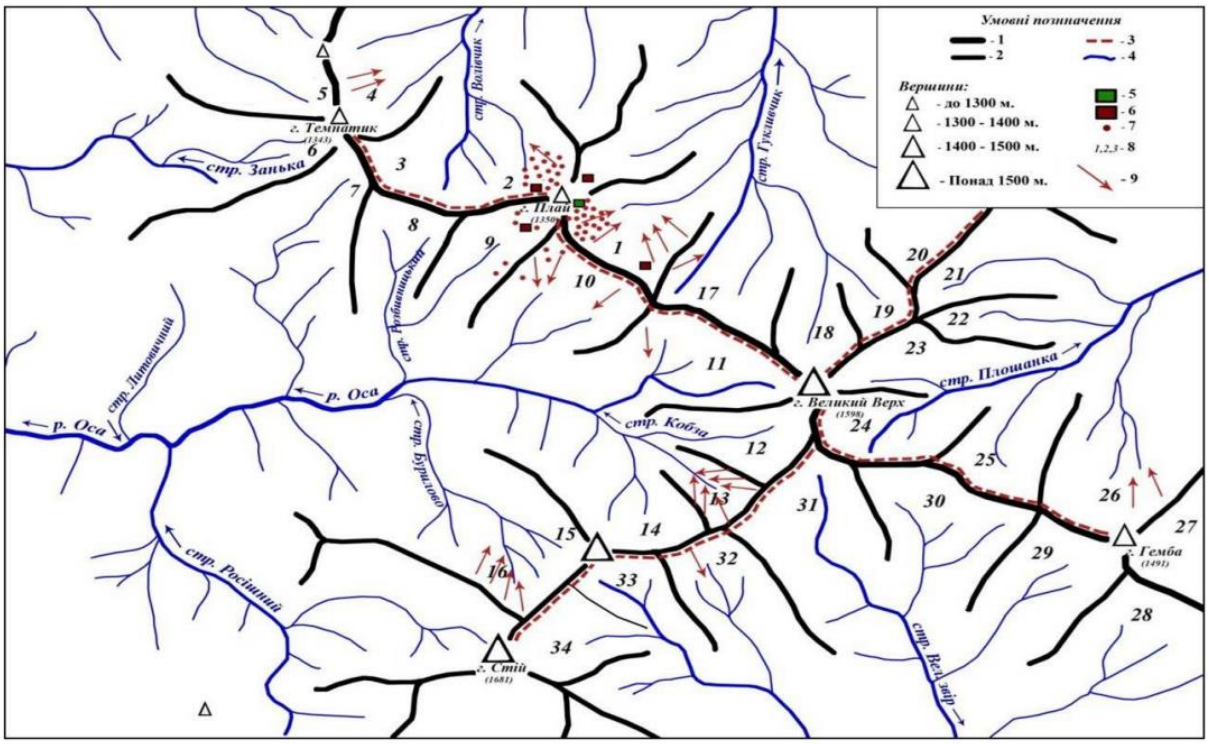

Рисунок 5. Орогідрографічна схема модельної ділянки Боржава (за Біланюк В., Тиханович Є., 2015)

Примітки. 1 – головний хребет; 2 – відроги головного хребта; 3 – маршрути сніголавинних спостережень; 4 – річки; 5 – метеомайданчик; 6 – місця закладання снігових шурфів; 7 – місця розташування снігомірних рейок; 8 – номери лавинних осередків; 9 – місця сходження лавин. (за Біланюк В., Тиханович Є., 2015).

На Боржавських полонинах розрізняємо три основні елементи рельєфу: вододіли, схили і улоговини.

Вододіли являють собою вузькі, іноді лише кілька метрів завширшки хребти. Ґрунтовий покрив тут неглибокий і часто переривається виступами гірських порід. На сідловинах перевалів та на вершинах деяких гір (Плай) ширина хребта збільшується, і він набуває характеру більш-менш плоскої поверхні. В таких місцях товщина шару ґрунту значно збільшується. Загальна площа вододілів невелика.

Основну частину площі Боржавських полонин займають схили. За крутизною їх можна поділити на: 1) кручі (понад 45°), 2) круті схили (20-450), 3) положисті схили (15-20°) і 4) пологі схили (менше 5°). В зв'язку з відносно невеликою твердістю гірських порід круч на полонині небагато. Вони трапляються тільки в околицях найвищої точки Боржавських полонин – г. Стій та на південно-західному схилі г. Гемба. Ґрунтовий покрив на кручах майже зовсім відсутній і зустрічається у вигляді плям в западинах та на виступах скель, де і розвивається наскельна рослинність. Круті схили займають значну площу полонин. Вони мають неглибокий ґрунтовий покрив (25-30 см) з частими виходами на поверхню гірських порід. Крутими є схили

хребта між вершинами гір Великий Верх і Стоги та схили ряду інших гір (Плай, Жид-Магура). Найбільш поширені на полонинах положисті схили крутизною 15-20°. Ґрунтовий покрив на цих схилах досягає 45-60 см, ходи гірських порід зустрічаються рідко. Рослинний покрив майже суцільний. Пологі схили займають дуже малу площу. Це, як правило, великі уступи схилів та вершини деяких гір (Великий Верх, Гемба, Плай). Жолоби на Боржавських полонинах знаходяться в місцях виходу ґрунтових вод і займають близько 0,5% площі полонин.

Рельєф, географічне розташування, ліси, мінеральні води, помірно континентальний клімат, багатовікові традиції та самобутня культура багатонаціонального населення краю у комплексі створюють унікальний рекреаційний і соціальний потенціал, на основі якого існує і має перспективу поступового розвитку санаторно-оздоровчого комплексу.

3. Населення і трудові ресурси

3.1. Чисельність населення і демографічна ситуація

Таблиця 12. Чисельність мешканців, осіб

Назва населеного пункту (село)	К-ть дворо-господарств	Зареєстровано жителів, всього	В тому числі:			Перебувають за межами України/громади
			чоловіки	жінки	діти	
Пилипець	382	1092	445	442	205	150
Розтока	152	352	138	154	60	130
Подобовець	133	378	161	145	72	110
Нижній Студений	377	1007	402	405	200	101
Верхній Студений	299	629	282	243	104	90
Ізки	280	755	304	303	148	71
Буковець (включаючи Потік)	192	473	197	198	78	89
Келечин	242	654	255	278	121	188
Річка	339	718	300	295	123	88
Тюшка	287	744	299	318	127	134
Разом по громаді:	**2683**	**6802**	**2783**	**2781**	**1238**	**1151**

3.2. Зайнятість населення та безробіття

Загальні тенденції зміни зайнятості, осіб (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ОТГ)

Таблиця 13. Чисельність мешканців, осіб

Регіони	2015	2016	2017	2018	2019
Громада					
Район	-	-	-	-	-
Область	519,3	505,5	496,3	502,4	508,9

4. Економіка громади

4.1. Суб'єкти господарської діяльності

Зареєстровані суб'єкти господарської діяльності (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ОТГ)

А. Юридичні особи

В. Фізичні особи-підприємці

Таблиця 14. Юридичні особи

Показники	2021	2022	2023	2024
Усі суб'єкти ЄДРПОУ:				
Громада	136	142	147	155
Район	3566	3659	3776	
з них СПД – юридичні особи *				
Громада	68	69	73	77
Район	1648	1702	1788	

Таблиця 15. Фізичні особи-підприємці

Регіони	
Громада	146
Район	6099
Область	39 412

Зареєстровані суб'єкти господарської діяльності за видами діяльності (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ОТГ)

Таблиця 16. Галузі та види діяльності

Галузі та види діяльності	2021	2022	2023	2024
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	7	7	7	7
Рибне господарство	-	-	-	--
Промисловість, у т.ч.:				
добувна промисловість	-	-	-	
обробна промисловість	7	7	7	7
виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	-	-	1	1
Будівництво	4	4	4	4
Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	6	7	7	7
Готелі та ресторани	17	16	17	24
Транспорт і зв'язок	2	2	3	3
Фінансова діяльність	1	1	1	1
Операції з нерухомістю, здавання під	8	8	9	10

найм та послуги юридичним особам				
Освіта	16	17	17	16
Охорона здоров'я та соціальна допомога	6	9	9	9
Колективні, громадські та особисті послуги	3	3	3	3
Інші види економічної діяльності	16	16	17	17

Таблиця 17. Планована інвестиційна діяльність у громаді в найближчий період

Проект, орієнтовний термін виконання (рік початку – рік завершення)	Кошторисна вартість, млн. грн.	Джерело фінансування
Капітальний ремонт приміщень спортзалу в будівлі сільського клубу в селі Ізки	3 292591	Місцевий бюджет, Закарпатська ОВА.
Будівництво мережі вуличного освітлення в селі Буковець	2 730181	Місцевий бюджет, Закарпатська ОВА.
Будівництво мережі вуличного освітлення в селі Пилипець	2 103622	Місцевий бюджет, Закарпатська ОВА

4.2. Підприємства експортери громади

Таблиця 18. Товариство із обмеженою відповідальністю «ПРОМКАРПАТИ»

Повна назва компанії українською мовою	Товариство із обмеженою відповідальність «ПРОМКАРПАТИ»
Повна назва компанії англійською мовою	Limited Liability Company Promkarpaty LLC
Код ЄДРПОУ / РНОКПП	4300574
Електронна пошта	Promkarpaty@gmail.com
Контактний телефон, у тому числі заначити пріоритетні месенджери для комунікації	095 558 0650
Продукція чи послуги, які пропонуються для експорту українською мовою	Пиломатеріали
Продукція чи послуги, які	Lumber

пропонуються для експорту англійською мовою	
Пріоритетні країни або регіони для експорту продукції	Німеччина, Італія, Чехія
Країни, у які вже здійснюється експорт продукції або послуг	Німеччина, Італія, Чехія
Короткий опис та історія компанії (до 500 символів)	Функціонує 6-й рік займається лісозаготівлею та деревопереробкою, виробляємо пиломатеріали обрізний необрізний, працюємо оптовою продажею на експортний ринок Європи та внутрішній ринок України.
Торгова марка (у разі наявності)	ТОВ ПРОМКАРПАТИ
Логотип компанії (у разі наявності)	ТОВ ПРОМКАРПАТИ
ПІП керівника або	Пиринець Єлизавета Ігорівна

уповноваженої особи представляти компанію (*не оприлюднюватиметься у каталозі*)	
Контактний телефон керівника або уповноваженої особи представляти компанію *(не оприлюднюватиметься у каталозі)*	095 558 0650

Таблиця 19. «Приватне сільськогосподарське підприємство»

Повна назва компанії українською мовою	Приватне сільськогосподарське підприємство
Повна назва компанії англійською мовою	Private agricultural enterprise
Код ЄДРПОУ / РНОКПП	31277323
Електронна пошта	pp_ivk@ukr.net
Контактний телефон, у тому числі заначити пріоритетні месенджери для комунікації	0667373776
Продукція чи послуги, які пропонуються для експорту українською мовою	Піддони дерев'яні
Продукція чи послуги, які пропонуються для експорту англійською мовою	Whooden palets
Пріоритетні країни або регіони для експорту продукції	Словаччина, Чехія
Країни, у які вже здійснюється експорт продукції або послуг	Словаччина, Чехія
Короткий опис та історія компанії (до 500 символів)	Створено в 2000-му році, штатних працівників нараховує 10 осіб, річний дохід 4 000 000- 5 000 000,
ПІП керівника або уповноваженої особи представляти компанію (*не оприлюднюватиметься у каталозі*)	Кришінець Іван Васильович
Контактний телефон керівника або уповноваженої особи представляти компанію *(не оприлюднюватиметься у каталозі)*	0667373776
Електронна пошта керівника або уповноваженої особи представляти компанію (*не оприлюднюватиметься у каталозі*)	pp_ivk@ukr.net

5. Фінансовий стан та бюджет громади

5.1 Бюджет громади

Таблиця 20. Бюджет громади

Бюджет громади			
Найменування	Середній показник по громаді	Середній показник по області	Середній показник по Україні
Доходи загального фонду на 1-го мешканця:	3 537 грн	4904 грн	7757,2 грн
Видатки загального фонду на 1-го мешканця:	10 629 грн	8124.3 грн	8124.3 грн
Капітальні видатки на 1-го мешканця:	1 492 грн	1815.1 грн	1815.1 грн
Рівень дотаційності бюджетів:	45.0 %	45.0 %	45.0 %
Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду:	68.7 %	68.7 %	68.7 %
Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду:	61,7 %	89.9 %	89.9 %
Видатки на загальну середню освіту на 1-го учня:	71 001 грн	59912.5 грн	59912.5 грн
Питома вага місцевих податків і зборів у доходах загального	39.8 %	39.8 %	39.8 %

фонду:			

Таблиця 21. Доходи бюджету, млн. грн

Показники	2021(сумарно)	2022(сумарно)	2023(сумарно)	2024(сумарно)
Прибутковий податок з громадян/ Податок з доходів фізичних осіб	7 316 319	8 339 693	9 035 576	11 008 672
Єдиний податок з юридичних осіб	537 819	549 093	413 329	1 234 194
Єдиний податок з фізичних осіб	2 182 623	2 413 773	2 822 744	4 470 867
Доходи від відчуження нерухомості та землі	313 688	177 558	736 376	783 723
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	0	0	0	0
Плата за землю	1 567 581	1 108 801	1 779 359	1 604 218
Податок на нерухомість	790 329	686 696	2 284 428	2 645 290
Акцизний збір	154872	152 230	537 988	880 685
Інші місцеві податки та збори	1 788 834	2 977 366	1 977 391	1 430 925
Податкові надходження разом	14 347 533	16 240 622	18 864 411	24 063 289
Дохід від оренди комунального майна	9 156	12 970	13 596	4 715
інше	2 060 542	775 986	6 957	967 268

Таблиця 22. Доходи бюджету на одного мешканця

Регіони	Податок на доходи фізичних осіб	Єдиний податок	Плата (податок) за землю	Податкові надходження разом	Дохід від оренди комунального майна
2021	1075	538 139	230	2 109	1,3
2022	1 226	549 447	163	2 387	1,9
2023	1 328	413 743	261	2 773	2
2024	1618	115	235	3 537	0,7

Таблиця 23. Найбільші платники податків у громаді (за 2024 рік)

№ п\п	Назва	Сплачено ПДФО	Акцизний податок	Єдиний податок	Плата за землю	Туристичний збір	Податок на нерухомість
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
1	ТОВ «Гранд Готель»	230 935	70 112	0	68 693	80 353	144 034
2	ТОВ «Боржава Маунті клаб»	296 344	0	0	0	0	0
3	КНП ЗГЦЕНД ЗОР	234 860	0	0	0	0	0
4	Філія Між ДСГПГ «ЛІСИ УКРАЇНИ»	622 956	0	0	245785	0	2 975
5	ПСП «І.В.К.»	60 675	0	105 472	0	0	0
6	КНП Міжгірський ЦПМСД	467 168	0	0	0	0	0
7	ПП «Боржавська Ялина»	238 147	0	0	19 458	69 402	53 331
8	ДЮСШ Спартак	223 486	0	0	0	0	0
9	ПП «Нова Черенина»	248 524	0	221 142	0	50 066	0

1	2	3	4	5	6	7	8
10	БО «Благолійна організація «Боржа-васька Надія»	307 941	0	0	0	0	0
11	ТзОВ ТВК «Львівхолод»	0	128 052	0	0	0	0
12	ТОВ Пуйо М.М.	2650	0	484 45	0	0	0
13	ФОП Біланинець Федір Мико-лайович	71 223	0	316 915	0	152 544	403 516
14	ФОП Бедек О.І.	10 380	0	145 994	222,95	0	98 655
15	ФОП Карабин М.М.	69 692	0	17 040	0	34 778	0
16	ФОП Сегляник В.М.	68 125	0	394 210	0	0	0
19	ФОП Плитан Віталій	0	0	164 647	0	0	0
20	ФОП Тичка І.І.	28 046	0	267 205	0	0	0
21	ФОП Рижов Захар В’ячесла-вович	0	0	315 223	0	0	0
22	ФОП Рябець Роман Васильович	33 812	0	166 820		7 675	0

Таблиця 24. Перелік та вартість реалізованих в межах території ОТГ проектів за кошти державної субвенції на соціально-економічний розвиток регіонів чи Державного фонду регіонального розвитку

№	Назва	Рік	Сума	Коментар(що досягнуто завдяки проекту)
1	«Затишок далеко від війни»	2023	125 000 грн.	Встановлено буржуйки у двох бомбосховищах громади.

2	Побудова Ізківського Шелтера на базі колишньої амбулаторії.	2023	1 395 354	Створення Житла для ВПО на базі колишньої амбулаторії.
3	Побудова Шелтера на базі гуртожитку Пилипецького ЗЗСО.	2023-2024	501, 109	Створення Житла для ВПО на базі гуртожитку Пилипецького ЗЗСО.

6. Фінансова інфраструктура та мережа підтримки бізнесу

На теренах громади діє філія фінансової установи «КРИСТАЛБАНК!», розвинута мережа терміналів для безготівкового обслуговування клієнтів.

Рисунок 6. Фінансова інфраструктура. Банківська установа – «КРИСТАЛБАНК!»

7. Транспортна інфраструктура і зв’язок

Громадський транспорт на сьогодні має провідне становище в розвитку громади. Його розглядають як соціальну функцію, що здійснює досить регулярне та надійне обслуговування населення при відносно низьких витратах.

Громадський транспорт забезпечує:

- перевезення пасажирів;
- сполучення між районним центром, обласним центром, налагодження ефективної системи комунікацій.

Сучасними цілями громадського транспорту є виконання соціальних обов’язків, щодо тих верств населення, які не мають власного транспорту.

Слід звернути увагу на те, що формування якісно нових транспортних систем має здійснюватись для розвитку та процвітання громади, а не лише для виконання соціальної функції.

Рисунок 7. Карта-схема Пилипецької територіальної громади

Внутрішні пасажирські маршрути на території громади відсутні. Пасажирські перевезення здійснюються транзитними рейсами приватних перевізників за маршрутами: Міжгір'я – Ужгород, Міжгір'я – Студений, Міжгір'я – Річка. Рівень охоплення громади автобусним сполученням складає 60 %. Більшість сільських населених пунктів охоплені дорогами з твердим покриттям.

Система доріг усередині громади є достатньо збалансованою і такою, що може забезпечити доступність усіх територій та населених пунктів.

Територіальна автомобільна дорога Т-07-18 загального користування державного значення на території Пилипецької сільської територіальної громади має протяжність 14 км., дороги місцевого значення, що перебувають на балансі ДП «Служба місцевих автомобільних доріг У Закарпатській області» Закарпатської обласної військової адміністрації мають протяжність 33,6 км. З них, з твердим покриттям – 32 км, без твердого покриття – 15 км.

Таблиця 25. Відстань від адміністративного центру до населених пунктів громади

№ п/п	Населені пункти	Відстань, км
1.	Подобовець	3,2
2.	Розтока	4,6
3.	Верхній Студений	9,8
4.	Нижній Студений	4.9
5.	Ізки	3
6.	Келечин	6.5
7.	Буковець	7
8.	Річка	15
9.	Тюшка	16.5
10	Потік	17,5

Одним з найважливіших питань територіальної громади є стан дорожнього покриття в селах Річка, Тюшка, Буковець, Студений та поза межами населених пунктів громади, які знаходяться в незадовільному стані. Мережа автомобільних доріг потребує капітального ремонту, а подекуди і повної заміни дорожнього покриття. Щороку проводиться ямковий ремонт доріг, але ці заходи не можуть в повній мірі вирішити проблему.

Мобільність стосується, як життя суспільства, так і економіки. Формування ефективної транспортної системи – один з ключових компонентів підвищення стандартів якості життя, оскільки вона підвищує доступність до будь-яких об’єктів на території громади і розширює можливості взаємодії та спілкування людей. Тим самим підвищення мобільності сприятиме зростанню економічного потенціалу громади. Дуже важливо також, щоб Пилипецька громада в аспекті мобільності підтримувала свою конкурентоспроможність як сучасного регіонального центру.

8. Опис поточної безпекової ситуації в громаді

1. Загальний опис стану техногенної та екологічної безпеки території (включаючи стислий опис існуючих загроз).

Промисловість на території громади майже відсутня. До промислових підприємств відносяться 3 суб'єкти підприємницької діяльності в галузі деревообробної промисловості. Підприємства є невеликими, середня чисельність працівників на них складає біля 5-8 чол. в залежності від сезону роботи та забезпечення сировиною.

На території громади відсутні об'єкти підвищеної небезпеки, такі як АЗС, нафтоналивні чи нафтопереробні підприємства.

Об'єкти, на яких можливі аварії з викидом радіоактивних речовин, на території громади відсутні.

Серед загроз природного характеру для території громади найбільших збитків можуть завдати гідрометеорологічні небезпечні явища, а саме грози, град, сильний вітер, значний і сильний дощ (зливи), наслідки яких можуть призводити до виникнення надзвичайних ситуацій об'єктового та/або місцевого рівнів.

Серед геологічних небезпек, особливі загрози для життєдіяльності населення на території громади становлять зсувні процеси на комунальних дорогах та дорогах місцевого значення, які прокладені на берегах річок та потічків. У разі прояву небезпечних геологічних явищ можливе виникнення небезпечних подій та/або надзвичайної ситуації об'єктового рівня.

Наявність територій з можливим несприятливим природним впливом та схильністю до проявів небезпечних природних явищ (зсуви ґрунту на схилах гір, обвали берегів річечок та потічків) підвищує рівень проблеми захисту населення і територій від загроз природного характеру.

В певній мірі присутня гідродинамічна небезпека. Гідродинамічна небезпека зумовлена підняттям рівня води в потічках та річках громади, які спричинюються проходженням аномальних опадів та швидким збігом води з гірської місцевості.

На території громади відсутні глибоководні об'єкти.

2. Опис масштабних НС, які виникли в минулому:

Масштабні НС за минулі періоди відсутні.

1) На території проєктування зони екзогенних геологічних процесів (зони поширення зсувів, селів, карсту, лавин) не зареєстровано.

Територія Пилипецької сільської територіальної громади не потрапляє в зону ураження від хімічно-небезпечних об'єктів та межі прогнозованого катастрофічного затоплення.

Серед загроз природного характеру, для території проєктування, найбільших збитків можуть завдавати гідрометеорологічні небезпечні явища, а саме грози, град, сильний вітер, значний і сильний дощ (зливи), наслідки яких можуть призводити до виникнення надзвичайних ситуацій місцевого рівня.

В останні роки на території Пилипецької сільської територіальної громади надзвичайних ситуацій на об'єктах підвищеної небезпеки, а також в

результаті впливу небезпечних геологічних, гідрологічних та метеорологічних явищ і процесів не сталося.

До метеорологічних надзвичайних ситуацій, що виникають, відносяться: сильні вітри (шквали), що супроводжуються сильним дощем із крупним градом, бурями; сильні дощі (більш 100 мм) спостерігаються з періодичністю 1 раз на рік, носять локальний характер і викликаються західними циклонами; вітер із швидкістю 25 м/с і більше спостерігається 1 раз у 3 роки, його тривалість може досягати до 1 доби.

Територіальна громада відноситься до районів, небезпечних у зимовий період внаслідок сильної ожеледиці, сильного снігопаду і снігових заметів, що набувають характер стихійного лиха внаслідок масового порушення функціонування енергосистем, комунального господарства, об'єктів водопостачання, транспорту, промислових об’єктів, суттєвого порушення життєдіяльності населення. Товщина зледеніння досягає 35 мм і більше, ризик виникнення даного стихійного явища складає 40-50% щороку. Гідрологічні циклони (весняні і дощові паводки). Весняний паводок призводить до підняття води на 1,5-2 м у ріках басейну ріки Репинка і ріках Пилипець та Студена. Тривалість проходження екстремального рівня води до 2 м буває до 2 діб. Загальна площа можливого підтоплення незначна, може складати до 1 кв. км із населенням 0,05 тис. чоловік.

Протягом останніх 10 років НС, які завдали шкоди об’єктам ураження й імовірність повторення яких залишається:

- в результаті паводку 22-23 травня 2019 року у селі Верхній Студений, спричиненого випаданням великої кількості опадів у вигляді дощу (зливи), відбувся вихід з берегів річечки Студенка, чим пошкоджено гравійне покриття сільської дороги на двох відрізках загальною протяжністю 0,3 км.;
- повінь 27.07.2020 року спричинила розмиття берега річки Студенка на 9-му кілометрі автодороги Ізки – Верхній Студений в межах села Верхній Студений. Побудовано габіонну стінку протяжністю 24 метри погонні.

2) НС, повторення яких може спричинити найбільші негативні наслідки.

Надзвичайні ситуації, пов’язані із пожежами та вибухами на об’єктах підвищеної небезпеки об’єктового рівня, на території Пилипецької сільської територіальної громади відсутні.

На території громади можливе виникнення метеорологічних НС місцевого рівня. До них можливо віднести бурі, сильні морози та незначні літні засухи.

На території Пилипецької сільської територіальної громади найбільш імовірними є виникнення топологічних надзвичайних ситуацій, до яких можна віднести:

- повені – підняття рівня води в річках та потічках. Причинами цього стихійного лиха є зливи, інтенсивне танення снігу, виникнення заторів льоду. Повінь може бути також наслідком верхових «нагонів» води зі схилів гір.
- снігові лавини, які являють собою сходження з гірських вершин снігових мас, що виникають внаслідок перевантаження схилу після великого

випадання снігу, під час відлиги, внаслідок формування в нижчих частинах снігової площі горизонту розрихлення.

- на території Пилипецької сільської територіальної громади лавинонебезпечна ситуація зберігається щороку зимою на схилах Боржавських полонин, а саме на території сіл Тюшка, Річка, Пилипець та Подобовець.

- щороку від снігових лавин чи снігових заметіль губляться і гинуть 1-2 людини.

4. Визначення територій, які мають потенційно значні ризики НС відповідно до пунктів 7, 8 Порядку проведення зонування територій за результатами визначення рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із наявністю об'єктів підвищеної небезпеки, а також впливом небезпечних геологічних, гідрологічних та метеорологічних явищ і процесів, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06 вересня 2024 року № 611.

Таблиця 26. Матриця ризиків НС, пов'язаних із пожежами та вибухами на об'єктах підвищеної небезпеки

Наслідки (Н)	Імовірність (І)				
	Дуже низька (1)	Низька (2)	Середня (3)	Висока (4)	Дуже висока (5)
Катастрофічні (5)					
Серйозні (4)					
Помірно значні (3)					
Малозначні (2)					
Незначні (1)	Незначні наслідки.				

Таблиця 27. Матриця ризиків НС, пов'язаних із аваріями з викидом радіоактивних речовин

Наслідки (Н)	Імовірність (І)				
	Дуже низька (1)	Низька (2)	Середня (3)	Висока (4)	Дуже висока (5)
Катастрофічні (5)					
Серйозні (4)					
Помірно значні (3)					
Малозначні (2)					
Незначні (1)	Викиди радіоактивних речовин відсутні				

Таблиця 28. Матриця ризиків метеорологічних НС

Наслідки (Н)	Імовірність (І)				
	Дуже низька (1)	Низька (2)	Середня (3)	Висока (4)	Дуже висока (5)
Катастрофічні (5)					
Серйозні (4)					
Помірно значні (3)					Високий ризик (гранично допустимий)
Малозначні (2)					
Незначні (1)					

Таблиця 29. Матриця ризиків гідрогеологічні НС (підвищення рівня стічних вод)

Наслідки (Н)	Імовірність (І)				
	Дуже низька (1)	Низька (2)	Середня (3)	Висока (4)	Дуже висока (5)
Катастрофічні (5)					
Серйозні (4)					
Помірно значні (3)					
Малозначні (2)					
Незначні (1)				Гідрогеологічні НС (підвищення рівня стічних вод (паводки))	

Таблиця 30. Матриця ризиків геологічні НС (карст)

Наслідки (Н)	Імовірність (І)				
	Дуже низька (1)	Низька (2)	Середня (3)	Висока (4)	Дуже висока (5)
Катастрофічні (5)					
Серйозні (4)					
Помірно значні (3)					
Малозначні (2)		Низький ризик (допустимий)			
Незначні (1)					

Таблиця 31. Узагальнена матриця ризиків НС Пилипецької сільської територіальної громади за результатами визначених ризиків НС

Наслідки (Н)	Імовірність (І)				
	Дуже низька (1)	Низька (2)	Середня (3)	Висока (4)	Дуже висока (5)

Катастрофічні (5)					
Серйозні (4)					
Помірно значні (3)					**Метеорологічні НС**
Малозначні (2)		**Геологічні НС (карсти)**			
Незначні (1)	**Викиди радіоактивних речовин відсутні**			**Гідрогеологічні НС (підвищення рівня стічних вод (паводки))**	

Примітка:

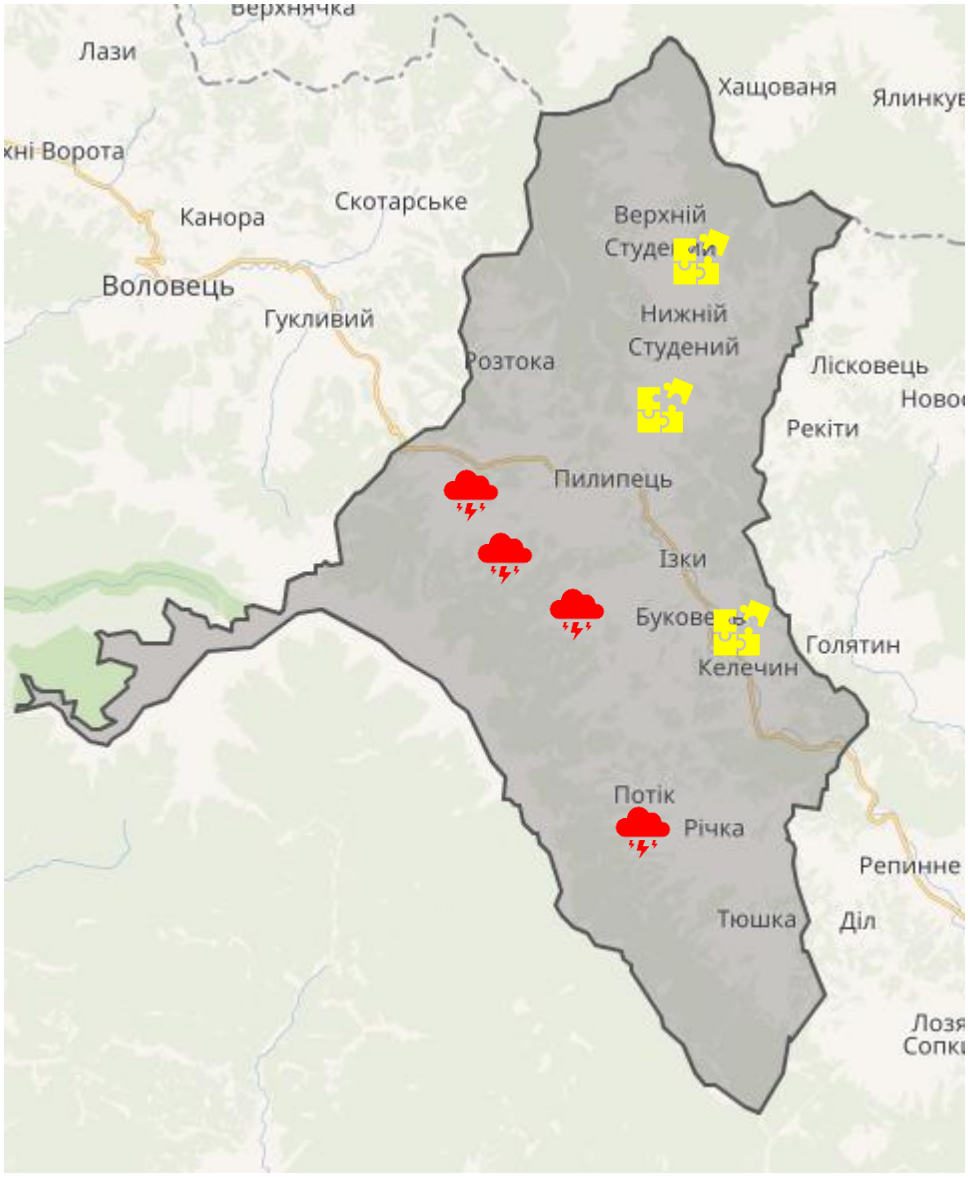
Малозначний ризик (абсолютно прийнятний)	**Низький ризик (допустимий)**	**Помірний ризик (допустимий)**	**Високий ризик (гранично допустимий)**	**Дуже високий ризик (неприйнятний)**

5. Висновки про проведене зонування територій за ризиками НС. Території, які мають потенційно значні ризики НС.

Таблиця 32. Висновки про проведене зонування територій за ризиками НС.

Область / район / територіальна громада / населений пункт	Вид та рівень ризику НС	Пропозиції до заходів із мінімізації ризиків НС та до можливих заходів обмеження на проєктування та будівництво, рекомендованих для включення до комплексного плану просторового розвитку, а також інших видів містобудівної документації регіонального та місцевого рівнів
Закарпатська область, Хустський район, Пилипецька сільська територіальної громади	Дуже високий ризик метеорологічних НС	Створення необхідного матеріального резерву, забезпечення готовності сил та засобів ЦЗ для оперативного реагування та ліквідації наслідків НС
	Високий ризик виникнення НС, пов'язаних із повенями	Організаційні (аналіз потенційних причин виникнення НС та її можливих наслідків). Організація регуляції річок та потічків, укріплення берегів.
	Низький НС, пов'язаних із карстами	Організаційні (проведення геологічних досліджень для визначення потенційних зон зсувів; встановлення попереджувальних знаків у небезпечних зонах). Інженерно-технічні Природоохоронні Моніторинг (встановлення на території спеціального геологічного режиму; створення карт поширення активного карсту
	Дуже низький ризик НС, унаслідок викиду радіоактивних речовин	Організаційні (аналіз потенційної можливості перевезення територією громади радіоактивних речовин) Організація взаємодії з екстреними службами.

6. Карта територіальної громади із зазначенням визначених рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із впливом небезпечних геологічних, гідрологічних та метеорологічних явищ і процесів, характерних для визначеної території.

Умовні позначення:

Високий ризик виникнення метеорологічних НС на території с. Пилипець;

Високий ризик виникнення НС, унаслідок підвищення рівня стічних вод (паводки)

Рисунок 8. Карта Пилипецької територіальної громади із зазначенням визначених рівнів ризиків виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із впливом небезпечних геологічних, гідрологічних та метеорологічних явищ і процесів, характерних для визначеної території.

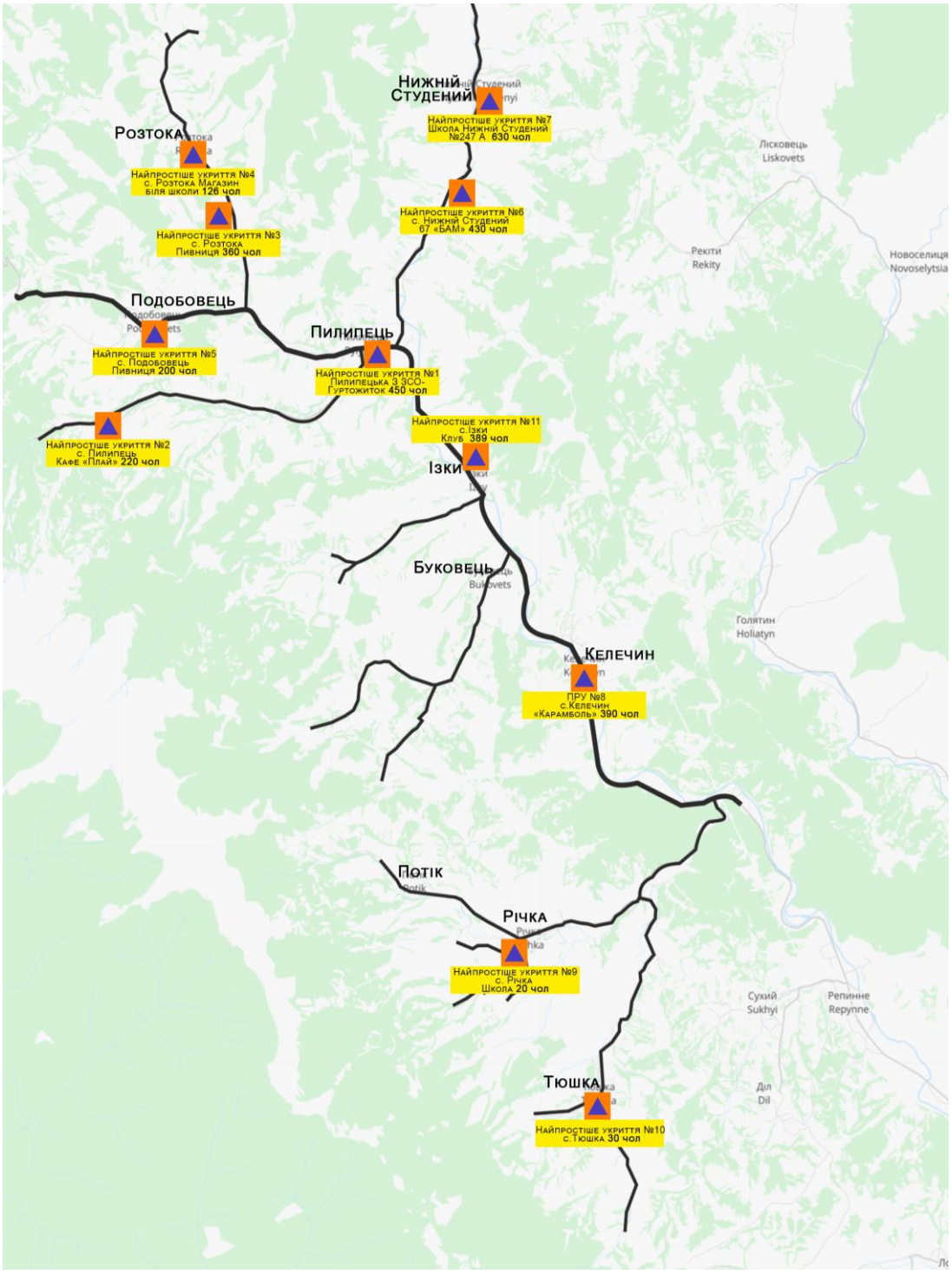

Рисунок 9. Карта розміщення захисних споруд цивільного захисту (ПРУ, найпростіші укриття Пилипецької територіальної громадам)
1 протирадіаційне
10 найпростіших

9. Інфраструктура торгівлі та послуг

Територія Пилипецької громади на 80 % охоплена мережею Інтернет. Найбільш поширені типи підключень – підключення по оптоволоконному супутниковому та мобільному Інтернету (Lite 3G, 4G).

В населених пунктах громади розвинута послуга кабельного (дротового) інтернету «Prostonet», «Укртелеком», розгалужена мережа бездротового інтернету.

На території громади працюють всі наявні в Україні оператори мобільного зв'язку – «Київстар», «Lifecell» «Vodafone» та інші.

Поштовий зв'язок «Укрпошта» обслуговує всі населені пункти громади. Крім того, поштові послуги надаються у відділенні «Нова пошта».

В Пилипецькій громаді також наявна внутрішня торгівля. Працюють торгівельні, продовольчі та непродовольчі магазини. Велика кількість підприємців громади займається роздрібною торгівлею.

В громаді притаманне різноманіття хорошої якості закладів громадського харчування.

9.1. Туристична інфраструктура

Управлінська діяльність – важлива складова рекреаційно-туристичної дестинації, адже вона формує політику подальшого її розвитку (у тому числі створення сприятливих умов для Пилипецької сільської територіальної громади, а також підтримка належного стану під'їзних шляхів і облаштування їх вказівниками тощо), визначає можливості й обсяги інвестування (як внутрішнього, так і зовнішнього) й оподаткування.

Привабливість рекреаційно-туристичної дестинації, що розташована в межах території Пилипецької громади є інтегрованим показником фактичного (існуючого) стану усіх перелічених вище структурних елементів. Цей важливий показник служить своєрідним «лакмусовим папірцем», який репрезентує стан туристичних ресурсів і якість надання рекреаційно-туристичних послуг, про що свідчать відгуки у соціальних мережах і популярність відвідання тих чи інших місць.

До інфраструктурного забезпечення рекреаційно-туристичної дестинації Пилипецької територіальної громади належить:

- загальне або транспортно-комунікаційне забезпечення території, якою (у тому числі) користуються і споживачі дестинації;
- загальнодестинаційне забезпечення, яке використовують туристи/рекреанти незалежно від типу потреб;
- конкретно-дестинаційне інфраструктурне забезпечення відповідно до задоволення потреб споживача (розрізняємо для потреб активного відпочинку і стаціонарної рекреації, лікування та оздоровлення, потреб історико-культурного призначення).

До загального інфраструктурного забезпечення належать заклади й ресурси, що обслуговують різні сфери економічної діяльності та доходи яких не повною мірою залежать від туристичної діяльності. Вони передбачають

транспортні комунікації (залізниці і/або автомагістралі з використанням громадського чи власного транспорту, можливості здійснення пересадки чи трансферу, та під'їзду безпосередньо до об'єкта, наявність автостоянки із достатньою кількістю місць для паркування автотранспортних засобів і доступною ціною), комунальні служби й інженерні комунікації, інформаційні комунікації, заклади соціальної сфери й побутового обслуговування тощо.

Модель надання послуг рекреаційно-туристичної дестинації є трьох рівневою і характеризує надання загальних (чи загальноспоживчих послуг), загальнодестинаційних (чи загальнотуристичних) і конкретно-дестинаційних послуг.

До загальних послуг належать послуги, доступні для всіх мешканців, що проживають на певній території, й якими можуть користуватися рекреанти/туристи. Сюди можна віднести такі сфери послуг: охорона здоров'я, пасажирський транспорт, салони краси і перукарні, спортивні заклади, ресторани та кав'ярні, хімчистки; інформаційні, культурні, банківсько-фінансові, юридичні та інші послуги.

До складу загальнодестинаційних послуг, окрім послуг проживання і харчування, входять екскурсії, походи й подорожі, розважальні, видовищні й спортивні заходи та інші анімаційні програми.

Особливості загальнодестинаційних і конкретно-дестинаційних послуг розглянуто через аналіз типів рекреаційно-туристичної діяльності і елементарних рекреаційних занять.

Таблиця 33. Актуальні види рекреаційно-туристичної діяльності, елементарних рекреаційних занять і відповідно додаткових послуг на території Пилипецької громади у довоєнний період (за Т.Ф. Панченко, Божук, Гуштан)

Назва рекреаційно-туристичної діяльності	Приклади елементарних рекреаційних занять
1	**2**
Купання	Плавання у відкритій водоймі, у закритому басейні, зимове купання тощо
Водні процедури	Баня, сауна, чани тощо
Сонячні ванни і кліматолікування	Використання повітря, ультрафіолетової радіації, комфортної погоди тощо. Засмагання
Гірськолижний спуск	Слалом, швидкісний спуск, сноуборд тощо
Катання зимові	Катання на лижах, санях, снігоходах
Лижний інструктаж	Інструктаж, тренінг, навчання
Пішохідний туризм	Сходження на вершини, рух траверсом, спуск
Трекінг	Пішохідний похід без вантажу
Туристський похід	Походи некатегорійні: пішохідні, гірські, лижні, водні, вело-, кінні тощо
Категорійний туристський похід	Категорійні походи: пішохідні, гірські, водні, лижні, кінні тощо

1	2
Туристська, спортивна підготовка	Навчальні, тренувальні походи, тренування
Інструкторська підготовка	Середня й вища інструкторська підготовка
Підвищення кваліфікації	Отримання нових професійних знань, навичок, вмінь тощо
Інтенсив-туризм	Поєднання завдань навчання, підвищення кваліфікації та відпочинку
Прогулянка і теренкур	Ходьба у помірному режимі і дозована
Повітряний політ	Політ на параплані тандемі з інструктором
Кінна прогулянка	Поїздки верхом
Збирання і заготівля ягід, грибів, трав	Збирання ягід, грибів, горіхів, трав тощо
Природоохоронна діяльність	Відновлення порушень ландшафту, природного комплексу, біоценозу тощо
Ландшафтне спостереження	Огляд унікальних, типових, атрактивних ландшафтів
Наукова екологічна діяльність	Охорона природи з науковою метою
Спостереження за природою	Спостереження за птахами, тваринами, рослинами
Відвідування музеїв	Пізнавальне відвідування музеїв, виставок
Відвідування святих місць і участь у святах	Відвідування дерев'яних церков, участь у релігійних дійствах
Рухливі ігри	Фітнес, боулінг, бодібілдинг тощо
Видовища	Відвідування клубів, шоу, фестивалів
Розважальне харчування	Відвідування відомих ресторанів, кафе, барів, національна кухня тощо
Участь у наукових форумах	Семінари, секції, з'їзди, конгреси тощо
Відвідування спортивних змагань	Відвідування чемпіонатів, змагань, матчів тощо
Участь у меморіалах	Відвідування пам'ятних місць і подій
Участь у фестивалях мистецтва	Виступи, експозиції, презентації тощо
Участь у народних святах, навчання ремеслу	Фольклорні, етнічні свята, концерти тощо. Участь у майстер-класах
Інформаційно-пізнавальна діяльність	Індивідуальна розробка маршруту, використання карт, буклетів, путівників
Екскурсії автобусні	Місцеві пізнавальні поїздки у супроводі екскурсовода з використанням автобуса

1	2
Екскурсії пішохідні	Місцеві пізнавальні прогулянки у супроводі екскурсовода
Спілкування	Бесіда, розмова, обмін думками
Шопінг	Покупки роздрібні, придбання сувенірів, місцевих гастрономічних товарів тощо

На території регіональної рекреаційно-туристичної дестинації Пилипецької сільської територіальної громади можемо виділити такі центри: Подобовець, Розтока, Верхній та Нижній Студений, Ізки, Келечин, Буковець, Річки, Тюшки, Потік та Пилипець.

До суспільно-історичних ресурсів можемо віднести історико-культурні та подієво-інформаційні ресурси. Перша група представлена дерев'яними церквами, музеями, пам'ятниками тощо). На території громади нараховується 7 старовинних церков – пам'яток архітектури. Всі вони побудовані в період XVIII—XIX століть. Найстаріша з них – Миколаївська церква та дзвіниця в с. Подобовець. Вона побудована в 1751 році. У Введенській церкві (1759 р.) в с. Розтока збереглися фрагменти іконостасу XVII століття, а ікона Благовіщення датується 1709 роком.

Серед інших слід виділити церкву Різдва (1780 рік) в с. Пилипець,Серед об'єктів сакральної архітектури слід назвати церкву Святого Духа з дзвіницею у стилі бароко (XVIII ст., с. Гукливий). Вона вважається однією із найгарніших серед ансамблів дерев'яної архітектури у Міжгірсько-Воловецькій долині, і в Закарпатті загалом.

Церква Святого Миколая

Церква Святого Миколая – тридільна дерев'яна церква бойківського стилю XVIII століття в с. Подобовець, Закарпатської області, пам'ятка архітектури національного значення. Церква побудована в XVII сторіччі. Пізніше, в 1785 році її перенесли на теперішнє місце.

Церква збудована з дубових брусів, які складають два зруби нави і бабинця однієї ширини та вежу з бароковим багатоярусним звершенням, має засклений відкритий ганок та двоскатний дах перекритий бляхою. З'єднання брусів у формі "простого замку". Нава має перекриття у формі коробу. Піддашшя розташоване на сторонах церкви та фасаду, який закритий ганком на декоративних різьблених стовбчиках, над яким встановлений ярус з аркадою. До того як церква була вкрита бляхою її оббили гонтом. В середині церква оббита фанерою та пофарбована в синій колір. Дзвіниця двоярусна, дах та піддашок, оббиті бляхою. Дзвіниця з церквою входить до складу пам'ятки архітектури.

Миколаївська церква – дуже витончена споруда. Її пропорції вибагливі, об'єми не масивні. З боку західного та східного фасадів церква виглядає захоплююче стрункою, елегантною. Споруда складається з двох зрубів,

збудованих з дубових брусів, та вежі з вишуканим бароковим завершенням. Двоярусна дзвіниця вдало доповнює архітектурний ансамбль. На жаль, обидві споруди перекрито бляхою, засклено відкритий ґанок церкви. Стіни в інтер'єрі оббито фанерою і пофарбовано. Це одна з небагатьох церков Міжгірщини ,що має ще не зіпсований іконостас.

Рисунок 10. Церква Святого Миколая у селі Подобовець (https://uk.wikipedia.org)

Церква Різдва Пресвятої Богородиці

Церква Різдва Пресвятої Богородиці – дерев'яна церква, яка знаходиться у с. Пилипець, Хустського району Закарпатської області. Один із кращих зразків барокового стилю дерев'яної церковної архітектури, пам'ятка архітектури національного значення (№ 221).

Церква побудована зі смерек. Проте переважає версія, згідно з якою розкішну барокову церкву Різдва Пресвятої Богородиці збудували з ялинових брусів з 1759 до1762 року. У 1841 році церкву реставрували, про що свідчить табличка на південній стіні храму. Потрапити всередину можна через відкритий ґанок із західної сторони (лише під час служби або ж у свята). На башті церкви – декоративний циферблат. Інтер'єр храму й іконостас (XVIII ст.) – компактні. На південний схід від церкви розташована дерев'яна двох ярусна, квадратна дзвіниця, перекрита восьмигранним шатровим завершенням. У 1979 році церкву перекрили новими драницями. Форми споруди суворі та величні. Рівноширокі бабинець і нава утворюють більший зруб, а вівтарна частина – менший. Обидва зруби вкриті крутими двосхилими дахами. Головне декоративне навантаження несуть західний фасад і вежа, увінчана бароковими формами.

Ремонтували церкву і в XX ст., тож вона до сьогодні збереглася в майже автентичному вигляді. Зодягнена гонтом і драницею. Зникла лише нижня стовпчикова галерея, перетворена на таку собі «дачну веранду». Угорський уряд запропонував селянам збудувати для них новий храм в обмін на старі церковні липи, ясени та явори. Селяни відмовилися.

Рисунок 11. Церква Різдва Пресвятої Богородиці у селі Пилипець (thecity.com.ua)

В радянські часи церква охоронялась як пам'ятка архітектури Української РСР (№ 221). В 2018 році церква визнана об’єктом культурної спадщини національного значення, який внесено до Державного реєстру нерухомих пам’яток України.

Церква Введення Пресвятої Богородиці

Церква Введення Пресвятої Богородиці — дерев'яна церква, яка знаходиться у селі Розтока, Хустського району, Закарпатської області. З міжгірської групи церков найстаріша і найбільш досконала, пам'ятка архітектури національного значення. Ймовірно, у свій час вона вразила уяву сучасників і справила вплив на майстрів, що зводили храми в Подобовці, Пилипці, Буковці, Ізках, Торуні та Присліпе. У плані, як і в інших архаїчних закарпатських храмах, її бабинець і нава однієї ширини, і тільки квадратний вівтар трохи вужче. Перше горизонтальне членування церкви Введення – це широке опасання на кронштейнах, яке оточує її з усіх боків. На західному фасаді воно посилено ще й чотириколонним ґанком. Друге горизонтальне членування — це покрівля опасання, що охоплює також і вежу над бабинцем. Покрівлі нава і вівтаря як би злиті: перехід від одного зрубу до іншого приховує ґонтова обшивка. Вежа над бабинцем, яка з кожним членуванням по висоті стає вужча, увінчана двоярусним верхом вишуканого малюнку. Численні горизонтальні лінії ґонтової покрівлі церкви викликають мимовільні асоціації із силуетами вікових ялин. Якщо зі східної сторони храм сприймається досить нерухомим, то з західної, навпаки, він весь – гра мас, яка будується на контрасті великої форми єдиних назва, вівтаря і витонченої вежі.

Зважаючи на те, що схил пагорба, де розташований храм Введення, дуже крутий, дзвіниця поставлена окремо, ближче до вершини пагорба. Якщо піднятися на пагорб, то церква, що стоїть нижче, вимальовується в просвітах величезних дерев на тлі навколишніх гір і є чарівною картиною.

Церква Введення Пресвятої Богородиці, розташована на крутому схилі в оточенні дерев поважного віку, має тільки їй притаманні пропорції та художні деталі. У XVII столітті це була бойківська церква з трьома верхами, що зменшувалися догори ступінчастими заломами. Можливо, у 1759 році, згідно з написом на південних дверях, церква набула сучасного барокового вигляду. Судячи з величезних колод і патині на зрубі, спорудження храму можна віднести до XVII століття. У XVIII столітті, ймовірно, було зроблено лише нове вінчання вежі. На користь більш давнього походження церкви говорить також наявність ще одного входу в наву з південної сторони і готична форма арок-вирізів з боків великої арки, що з'єднує бабинець і наву. Вежа з восьмигранною банею має горизонтальне членування. Колись відкритий ґанок перетворено на засклену веранду. Дерев'яну дзвіницю, типову для закарпатської Бойківщини, збудували біля церкви у XVIII столітті. Такі дзвіниці поширені по всій Міжгірщині. За формою і

конструкцією вони подібні до дзвініць сусідньої Воловеччини, але воловецькі значно менші.

Рисунок 12. Церква Введення Пресвятої Богородиці у селі Розтока (https://uk.wikipedia.org)

У селі розповідають, що заможні господарі Розтоки купили церкву в сусідньому Студеному і, розібравши, перевезли волами через гори, що розділяють долинки двох сіл. За іншим переказом, церкву купили в одному з галицьких бойківських сіл і привезли в нижнє село, але заможні люди з Вишнього Кінця вночі перетягли волами розібрану церкву до своєї частини села.

Збереглися написи, що доносять до нас імена людей, що колись піклувалися про церкву. Це Василь Довганич, що купив у 1709 році ікону Благовіщення, Роман Тяскайло, що «ізробив» образ Богородиці, Ілько Головчин, що вирізав царські врата. Напис на дошці біля південних дверей повідомляє про смерть ктитора церкви 1800 року.

У 2001 році громада продала за безцінь старий іконостас та багато окремих ікон, а кошти використала для обладнання нової дерев'яної церкви, доволі немічної у порівнянні зі стародавньою красунею. Величезну ікону народного малювання «Страшний суд» теж перенесли до нової церкви. Стара Введенська церква залишилася порожньою, покриття дахів було в критичному стані, все реальнішою ставала загроза знищення чудової пам'ятки. Влітку 2005 року майстри з Синевирської Поляни на чолі з Іваном Руснаком перекрили дахи церкви новою дранкою.

Інтер'єр повністю відповідає стилю, характеру та образу зовнішньої архітектури. В ньому все невеликих розмірів – і арка-виріз, і двері та вікна, і чудовий іконостас з численними іконами різних часів, розвішаними по стінах. Якщо в усіх попередніх іконостасах панує строга прямокутна сітка горизонтальних і вертикальних членувань, то в розтоцькому всі верхні яруси, крім першого, розташовуються по зламаній вгору лінії, чим досягаються динаміка й експресія композиції. Живопис іконостаса, можливо, виконала та ж артіль, що і в Присліпі, про що свідчать і скупа фрескова манера живопису, і типаж, і палітра барв.

Інтер'єр Введенської церкви за своїми розмірами невеликий, але завдяки іконостасу, а також численним іконам різного часу справляє незабутнє враження. Тут зберігається багато вишитих рушників, килими, а також старовинних гравюр.

Іконостас XVII століття цікавий тим, що його елементи – колонки і карнизи – утворюють не прямокутну сітку, а динамічну композицію. Вона створюється завдяки зламу його горизонтальних членувань, підйом якого в центральній частині з кожним ярусом стає все крутіше.

Талант різьбяра з особливим блиском проявився в різьбі царських врат, де представлена композиція «Древо Єссея». Гілки древа, витіювато звиваючись, утворюють дванадцять завитків з біблійними персонажами в центрі. Різьба вражає своєю ажурністю, а фігури, зображені в невисокому рельєфі, виразністю.

Майстер, який писав ікони для цього іконостаса, працював у монументально-фресковій манері, він уникав подрібненої деталізації, а святим надавав риси українських простолюдинів. Його Марія в іконі

«Богоматір Одигітрія» схожа скоріше на селянку, ніж на канонічні зображення Марії. Лаконічна палітра синіх, червоних і вохристих тонів цієї ікони якнайкраще гармонує з теплим тоном золотих дивно пластичних різьблених орнаментів її обрамлення.

Дві ікони в кіотах, розташовані на північній і південній стінах нави, «Святий Микола» і «Свята Параскева» XVII століття належать, ймовірно, майстру, вихованому на гравюрах, адже манера його письма графічна і конструктивна. На південній стіні висять ікони з святкового і деісусного чину, що належали, очевидно, іконостасу першої чверті XVII століття. Вони виконані у прекрасній фресковій манері, де абсолютно відсутні світлотіньові моделювання форми, а складки одягу прокреслені жирною лінією тільки пензлем. Можна з упевненістю сказати, що ці ікони зберігають у собі традиції мистецтва XVI століття.

На одній з них – іконі «Покров» майстер, ймовірно місцевий живописець, залишив свій підпис. Крім того, ця ікона цікава ще й тим, що, хоча її сюжет і повторює традиційну іконографію, головним персонажем композиції є не Богоматір, а Роман Сладкоспівець. Він намальований значно більших розмірів, ніж всі інші персонажі. Напис на іконі все пояснює: «сі чином ізробівь раб Божий Роман тягати за відпущення своє». Художник підлещувався до свого тезки Сладкопівця Романа. Про моральні ідеали і етичні норми виконавців і замовників місцевих ікон дає уявлення величезна ікона «Страшний суд», вміщена на північній стіні нави і виконана, скоріш за все, на рубежі XVIII і XIX століть. Перед судом історії проходять не окремі особистості або лиходії, але цілі народи, весь світ. Особливо охоче майстер зображує сюжети на злобу дня, пороки і зло свого часу, персоніфіковані в суддях і чиновниках митниць, а також лихварів, п'яниць, шинкарів, ворожбита і перелюбників, наклепників і донощиків, злодіїв і розбійників. Всі ці персонажі майстер пише з дитячою безпосередністю і наївністю. Відсутність у нього високого рівня професійної майстерності окупається щирістю і почуттям гумору. Він вказує на порок не стільки страхом, скільки сміхом.

Церква святого Миколи Чудотворця

Церква Святого Миколи Чудотворця – дерев'яна церква, яка знаходиться у селі Ізки, Хустського району, Закарпатської області. Церква є класичним взірецем «верховинського бароко» та є найбільшим за розміром храмом з так званих пам'ятників межигірської групи, пам'ятка архітектури національного значення.

У нього напрочуд вдало знайдені пропорції об'єму і особливо ритм арок галереї-ґанку з шістьма різьбленими стовпчиками і низенькою аркадою на другому ярусі бабинця. Завдяки тому, що верхні арки менше півкола, вони здаються ніби затиснуті опасанням і карнизом покрівлі храму. Обрізи кронштейнів, що підтримують опасання і покрівлю ґанку, а також кінці

колод арки-вирізу з'єднують бабинець з навою, зроблені рукою талановитого майстра.

Первісно церкву було збудовано із смерекових брусів у бойківському стилі з трьома верхами. На це вказують певні елементи всередині споруди. Сьогодні церква є класичним взірцем «верховинського бароко». З досконалим смаком і відчуттям пропорцій скомпоновано об'єми нави, вівтаря і високої вежі зі стрункім, чітко розробленим на яруси завершенням. Опасання спирається на цікаво профільовані випуски брусів, гарна аркада ґанку зараз схована за дощаними стінами.

Кутові з'єднання смерекових брусів зроблені врубками в простий замок з двостороннім вирізом і прямим потайним шипом. Покрита гонтом. До центрального прямокутного зрубу із заходу і сходу прилягають більш вузькі прямокутні зруби. До західної стіни бабинця прибудована ажурна двох'ярусна галерея. Аркада верхнього ярусу галереї обходить бабинець з трьох сторін. Коробовий звід нави і плоске перекриття бабинця накриті високим дахом. Над бабинцем здіймається квадратна каркасна дзвіниця, розділена карнизом на дві частини, у верхній частині з чотирьох сторін розташовані декоративні циферблати. Вежа увінчана багатоярусним бароковим завершенням.

На північний захід від церкви побудована висока, триярусна, квадратна, каркасна дзвіниця. Піддашшя дзвіниці плавно переходить у вертикальний обсяг другого ярусу, декорованого у верхній частині вузьким арочним пояском. У третьому ярусі прорізані прямокутні отвори, що закриваються віконницями. Дзвіниця покрита чотирьохскатним шатровим дахом з заломом. Нижній ярус дзвіниці зашитий дошками, другий – покритий гонтом.

У досить високої дзвіниці використані окремі елементи древніх оборонних веж, але у декоративному трактуванні. Її нижній ярус завершений дуже широким опасанням з покрівлею м'яких контурів, яка плавно переходить у вертикальний обсяг другого ярусу, де по верху проходить пояс невеликих бійниць-арок. Третій невисокий ярус дзвіниці увінчаний пірамідальним верхом з одним заломом, як в бойківських храмах. Масив цієї споруди простий, членування ясні, а маленькі бійниці-арочки в завершенні другого ярусу контрастно відтіняють його великі форми, завдяки чому вона набуває монументальне вираження.

У 1751 році в Ізках були три дерев'яні церкви, а Миколаївська у цей період ремонтувалась, отже, була збудована принаймні на початку XVIII століття або й давніше. 1798 рік є роком перебудови церкви. Результати натурних досліджень дозволяють припустити, що церква збудована у XVII столітті, від цього періоду збереглися основні зруби стін, нижні вінці зрубів і верхів і інші сліди перебудов. При перебудові церква набула сучасного вигляду. У храмі зберігається чудова ікона Богородиці, названа видатним мистецтвознавцем Григорієм Логвином «Закарпатською мадонною». На жаль, весь старий живопис храму нещадно замальовано заблукалими

«художниками». Збережено зразки народного різьбарства — іконостас XVIII століття, свічники, дерев'яну люстру. Різні написи донесли до нас імена людей, причетних до облаштування церкви: ікони празникового ряду «помалював священик ієрей Максим Марусинич», ікону Тайної Вечері «справив ієрей Григорій Лучинець… 25 вересня 1730 року», ікону Богоматері купив «Петро Келечинський… за своє відпущення гріхів», ікону св. Миколи «справив» священик ієрей Петро Криванич з родиною.

В радянські часи церква охоронялась як пам'ятка архітектури Української РСР (№ 215). В 2018 році церква визнана об’єктом культурної спадщини національного значення, який внесено до Державного реєстру нерухомих пам’яток України (№ 070029).

Біля церкви стоїть дерев'яна дзвіниця архаїчної форми і рідкісних пропорцій. Це єдина в Закарпатті дзвіниця такого типу – вся спрямована догори, вона ніби підтримує легкий вертикальний злет вежі церкви. Споруда – каркасна, широка основа переходить вище опасання у високий стрункий об'єм. Голосницями служать вікна з віконницями, а також низенька аркада. Художньо бездоганно вирішено шатровий дах дзвіниці з одним заломом. Про дзвіницю, як і про церкву, дбають як уміють, поступово збільшуючи кількість бляхи на ній. Вежа церкви також вкрита металом. Однак улітку 2005 року зусиллями громади дахи отримали нове ґонтове покриття.

Храм в Ізках є своєрідним музеєм українського мистецтва XVI-XIX століття. У ньому зберігається багато першокласних творів іконопису і прикладного мистецтва. Ікона «Богоматір Одигітрія з пророками» належить до вершин українського живопису XVI століття написана всього лише білилами, сажею, жовтою і червоною охрою, вона створює дивовижне враження вишуканістю свого колориту. Її сміливо можна назвати «Закарпатською мадонною», бо тут майстер дав свою інтерпретацію образу Марії. Вона не успадковує, ні строгого ієратичного типу Богоматері «Одигітрія», ні ліричному «Розчулення». Художник пише молоду матір з немовлям на руках так, як в «Одигітрії», але надає їй іншу позу: вона злегка схилила голову до дитини. Однією рукою Марія підтримує дитя, а в іншій тримає гілочку бузку. Сіро-синій мафорій, написаний тільки сажею і білилами, оздоблює охристо-рожевий лик Богоматері. У неї чудовий овал обличчя з м'яким вузьким підборіддям і дуже широким чолом. На обличчі, модульованим лише чорною лінією і легкими півтонами охристо-рожевого кольору, на якому ледве помітні червоні уста, виділяються неймовірно великі чорні очі з величезними зіницями. Її погляд з вираженням безмежної печалі спрямований немов би в себе. У цій іконі художник зумів відбити не тільки страждання українських дружин і матерів, їх любов, ніжність і вірність, але й печаль і горе всіх матерів, зумів створити піднесений і поетичний образ.

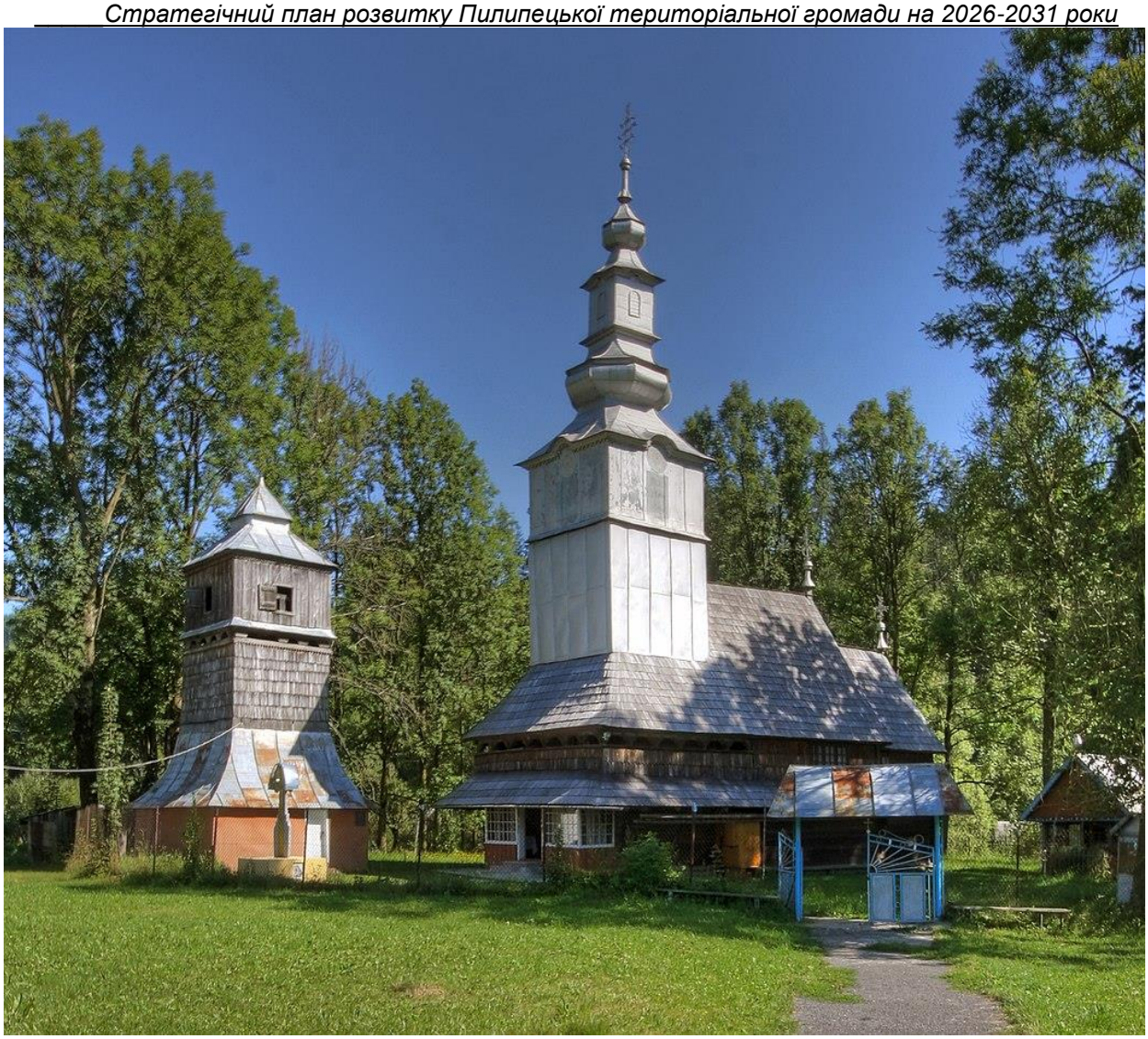

Рисунок 13. Церква Святого Миколи Чудотворця у селі Ізки (https://uk.wikipedia.org)

Живопис іконостасу, який відноситься до кінця XVIII століття, належить майстру незвичайного темпераменту, який володіє великим декоративним чуттям, монументаліст за своїм складом. Широка манера письма виявляє в ньому вродженого майстра фрески. Він любить типаж з широкими відкритими лобами, з великими очима, фігури стрункіх пропорцій. Його образи народні, українські, виконані з високою гідністю, внутрішньою зосередженістю і величчю.

Церква Святого Архангела Михайла

Церква Святого Архангела Михайла – дерев'яна церква, яка знаходиться у селі Буковець, Хустського району, Закарпатської області.

Церква дерев'яна, тризрубна, з вежею над бабинцем. Збудована з ялинових брусів, стіни і дахи покриті ґонтом, завершення вежі – дубовим лемехом, кутові з'єднання зроблені врубками «в лапу». До майже квадратному зрубу нави примикають більш вузькі прямокутні зруби східного об'єму і бабинця з двох'ярусної галереєю. Бабинець і неф покриті загальною

високим дахом, східний обсяг — більш низькою. Над бабинцем височить квадратна в плані каркасна вежа з двоярусним бароковим завершенням, домінуючим над спорудою. Піддашшя спирається на виноси вінців зрубів. Назва та східний обсяг традиційно перекриті коробовими склепіннями, над бабинцем влаштовано плоске перекриття. Це знову класичне «міжгірське бароко». З трьох зрубів центральний найширший. Бабинець і нава перекриті спільним високим дахом, над вівтарем окремий нижчий дах. Головний фасад прикрашає ще не перероблена ґанкова галерея, аркади голосниць. Башта має своєрідне барокове завершення з приплюснутим гранчастим куполом. Опасання охоплює всі зруби.

На уступі пагорба на північний захід від пам'ятки побудована дерев'яна, двоярусна, квадратна в плані дзвіниця. Навколо зрубу нижнього ярусу влаштовано піддашшя на випусках вінців зрубу.

У 1751 році в селі були дві дерев'яні церкви. Нижня Михайлівська церква була «нова, красна, шинглами крита…», вміщувала 200 вірних, мала всі церковні книги, всі нові образи і три дзвони. Верхня церква на 100 вірних була «престара, близько розпадку… Образи дуже давні, без жодної вартості». У 1801 році знову згадуються дві церкви: нижня – добра, верхня – «розпадаюча». За місцевим переказом, одну із старих церков подарували в той час селу Нижній Бистрий, звідки її на початку XX сторіччя продали у Вучкове, де після спорудження кам'яної церкви дерев'яну розібрали всередині 1930-хх років.

У 1801 році село просило кошти з релігійного фонду для будівництва нової церкви посеред села, оскільки тодішні церкви «обі не відповідні вірникам, бо малі». Нову церкву збудували із смерекових брусів і на одвірку вирізали дату спорудження – 1808 рік.

Дзвініця традиційно двоярусна, квадратна в плані, з широким опасанням. Великий дзвін відлито Францом Лехерером у словацькому Пряшеві 1832 року коштом Івана Теслевича. Два менші виготовив Карел Маноушек у чеському місті Брно у 1924 році.

В радянські часи церква охоронялась як пам'ятка архітектури Української РСР (№ 212). В 2018 році церква визнана об’єктом культурної спадщини національного значення, який внесено до Державного реєстру нерухомих пам’яток України (№ 070028/1).

Рисунок 14. Церква Святого Архангела Михайла у селі Буковець (https://uk.wikipedia.org/)

В інтер'єрі східний і центральний зруби перекриті арковими склепіннями, над бабинцем – плоске перекриття. Всередині збережено чудові взірці народного різьбярства, деякі походять з давнішої церкви. Напис на жертовнику доніс до нас імена різьбярів: Ісавка Черепанич та Іван Баранишинець виконали роботу 29 квітня 1760 року. Роль правих дияконських дверей виконують царські врата з давнішої церкви. Кілька окремих ікон також походять зі старого іконостасу.

Рисунок 15. Церква Благовіщення Пресвятої Богородиці в селі Нижній Студений (з мережі інтернет)

Церква Благовіщення Пресвятої Богородиці

Церква Благовіщення Пресвятої Богородиці (Середній Студений) – дерев'яна церква в селі Нижній Студений, Закарпатської області, Україна, пам'ятка архітектури національного значення, датована 1812-1820 роками.

Церква побудована в 1812 році, датована по напису на одвірку: “СОЙЗВОЛЕНИЕМ ОЦА ПС…ЛАНІЕ СТАГО ДУХА РОКУ БОЖИЯ | AWIB (1812) МІСЯЦЯ ІЮНІЯ Г.”.

В радянські часи церква охоронялась як пам'ятка архітектури Української РСР (№ 226).

Структурно церква тризрубна, побудована з ялинових брусів. Квадратний зруб нави, є найширший у порівнанні з прямокутними зрубами бабинця та вівтаря. Зруби з'єднані "в лапу". До бадинця добудована двоярусна галерея, аркаду другого ярусу якої розташована навколо верхнього ярусу бабинця. Нава і бабинець мають спільний дах, а вівтар свій нижчий, які оббиті бляхою. Над бабинцем збудована низька вежа, верхня частина якої є каркасною, з восьмигранним, приземкуватим бароковим завершенням. Над навою і вівтарем встановлені барокові маківки. Опасання церкви розташовується на вінцях зрубів, які виконані в фігурному стилі. Ганок церкви закритий дошками та засклений.

Дах церкви з внутрішньої сторони має коробове склепіння. Церква покрита дерев'яним різьбленням XVIII ст., зокрема стовпчики ганку, одвірки входу, випуски вінців зрубів, аркади нижніх голосниць. Всередині церкви побудовані хори, є старий іконостас і бічні вівтарі, один з яких (зліва) створив Ігнатій Глинський на замовлення Івана Кондрича, за кошти Михайла Матуляка, старости села Івана Ґимби, Стефана Фурданика, Федіра Кополовича та пароха церкви Антона Сабада, а вівтар справа у 1870 році купив Ілько Кондрич. Зруби і ганок схожі на відповідні елементи церкви святого Миколая у Верхньому Студеному

Коло церкви розташовується квадратна двоярусна дерев'яна дзвіниця, нижній з яких зі зрубу, а верхній каркасний. Нижній ярус вкритий опасанням, а загалом дзвіниця вкрита шатровим дахом, під яким розташована двоярусна аркада голосниць.

Церква Вознесіння Господнього

Церква Вознесіння Господнього – одна з останніх дерев’яних церков, споруджених перед Другою світовою війною, знаходиться у селі Потік. Церква не стара, але витримана в класичних традиціях місцевого бароко: складається з трьох різновеликих приміщень, з яких нава – найширша, має двосхилі дахи, низьку широку вежу під восьмигранним шатром зі слабо розвинутим бароковим завершенням, ґанок на стовпчиках. Враження від гарного храму псує бляшане покриття й обшивка зрубів картонними листами, під якими щезли аркади голосниць. Строкатості додає шиферна покрівля на головному фасаді.

Збудував церкву відомий майстер з села Сойми Дмитро Фічоряк (1878 – 1940) за 5200 чехословацьких корон. Разом з ним працював його син Дмитро та Михайло Кінч. Ці майстри мали високу кваліфікацію – робили, крім хат, інженерні споруди – водяні млини і пили, а також різноманітну різьбарську роботу до церков у навколишніх селах.

До спорудження церкви на цвинтарі була дерев’яна дзвіниця, до якої прибудували маленьку наву, перетворивши її таким чином на каплицю. Розповідають, що жителі сусідньої Річки всіляко збиткувалися над

маленьким Потоком, не пускали до сусідів священика на свята. Коли потічани збудували каплицю і святили коло неї паски, то священика знову не пустили, і тоді значна частина селян перейшла у православ'я, щоб не залежати від Річки. Каплицю з часом розібрали.

Рисунок 16. Церква Вознесіння Господнього у селі Потік (https://go-to.rest/)

Церква святого Миколая

Церква святого Миколая (Верхній Студений) – бойківська дерев'яна церква в селі Верхній Студений, Закарпатської області, Україна, пам'ятка архітектури національного значення. Церква датована 1804 роком за написом на зрубі. На початку 1920-х років майстри з Мукачева за гроші Василя Фурдяника оббили її бляхою. В радянські часи церква охоронялась як пам'ятка архітектури Української РСР (№ 213). В 2018 році церква визнана об'єктом культурної спадщини національного значення, який внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України (№ 070032).

Рисунок 17. Дерев'яна дзвіниця у селі Верхній Студений (з мережі інтернет)

Церква побудована з ялинових брусів. Характерною особливістю бойківського храму, який відтворено в церкві є її багатоступінчаті заломні

верхи над всіма трьома частинами церкви: бабинцем, навою та вівтарем. Зруб нави квадратний найширий порівняно із зрубами бабинця та вівтаря. Зруби поєднані методом "ластівчиний хвіст" Навколо бабинця на ширину нави побудована ганок – галерея, яка огорожена стовбчиками, наразі засклена. Шатрові чотиригранні верхи бабинця і нави мають по п'ять заломів, а у вівтаря їх чотири. Дах та опасання, яке опоясує церкву покриті бляхою. Центральний дах має ліхтар з маківкою.

Коло церкви побудована квадратна в плані двоярусна дерев’яна дзвіниця з шатровим завершенням, під яким на другому ярусі є аркові голосниці. Нижній ярус із зрубу, а верхній каркасний – вужчий. Опасання дзвініці лежить на кінцях зрубу і опоясує її. Дах та опасання як і церква перекриті бляхою.

Рисунок 18. Церква святого Миколая у селі Верхній Студений (https://uk.wikipedia.org)

До історико-культурних ресурсів, крім дерев’яних церков, представлені музеями та пам’ятниками, які теж наявні у Пилипецькі територіальні громаді. На території нашої ОТГ можна відвідати: Музей дерев’яних церков в селі Пилипець розташовується на території готельно-ресторанного комплексу Аратта, тому що являє собою унікальну приватну колекцію близько 30 макетів дзвініць та храмів Верховини, Прикарпаття та Хустщини. Не так давно відкрився «Музей Діда Молодого». Концепція музею – спогади діда

про свою молодість і відповідно, відвідувач може ознайомитися із предметами побуту – експонатами минулого століття.

Територія Пилипецької громади відзначається різноманітністю природно-географічних та суспільно-історичних ресурсів. Природно-географічні ресурси, крім геологічних, геоморфолого-орографічних, кліматичних і погодних, представлені ландшафтними, гідрологічними і флористичними та фауністичними складовими.

Пилипецька громада також багата на рекреаційно-туристичні магніти, які, і є основою туристичної сфери громади. Серед них можна виділити:

- Водоспад Шипіт. Розташований на річці Площанка (басейн Тиси) біля підніжжя гори Гимба (1491 м) Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення. 14-ти метровий, 5-ти каскадний водоспад особливо гарний та повноводний навесні, коли тануть сніги, та протягом всього року він є обов'язковим об'єктом туристичних маршрутів Закарпаття.

Рисунок 19. Водоспад Шипіт взимку (https://uk.wikipedia.org).

- -Полонина Боржава. Мальовничий гірський масив у межах Полонинського хребта між ріками Латориця й Ріка. Його довжина складає понад 50 км, а найвища вершина – гора Стій (1681 м н.р.м.). Це найдовша полонина Закарпаття, вона розташована у межах Мукачівського, і частково Хустського районів Закарпатської області. Значна частина гір вкрита чорничниками, на південних схилах можна побачити букові праліси з окремими хвойними деревами.

У минулому Полонина Боржава була районом відгінного вівчарства (звідти і назва), сьогодні – район туризму. Влітку тут пролягають одно- та

багатоденні пішохідні маршрути, взимку на відрогах працюють декілька гірськолижних комплексів у Пилипці, Подобовці, Ізках.

Водоспад Шипіт

Шипіт – водоспад на північних схилах гірського масиву Полонина Боржава при підніжжі гори Гимби в Українських Карпатах; на потоці Пилипець, притоки Репинки (басейн Тиси). Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення. Водоспад має каскадний характер і сягає 14 м висоти. Назва “Шипіт” походить від слова “шепіт”, тому що навіть здалеку чути відголос спадаючої води, який нагадує шепотіння. Ущелина, де знаходиться водограй, дуже мальовнича, оточена буковими лісами та віковічними смереками. Місце привабливе для туризму. Водоспад Шипіт причаровує погляд своєю красою. Милуватися водограєм можна будь-якої пори року, навіть взимку, коли круті скелі вкриваються снігом.

Рисунок 20. Водоспад Шипіт в селі Пилипець (inlviv.in.ua)

На північних схилах Полонини Боржави, там, де височіє гора Гимба, серед крутих скель та лісів причаївся водоспад Шипіт. Іноді тільки несамовитий рев води може підказати, що поблизу є потік з мальовничим водограєм. Найближче до цієї природної атракції село – Пилипець Але до нього нескладно дістатись і з інших сіл: Верхнього чи Нижнього Студеного, тим більше, що від різних пансіонатів та готелів організовують автобусні тури для охочих подивитись на одне з семи природних чудес України.

Рисунок 21. Каскади водоспаду Шипіт (karpaty.love)

Милуватися каскадами можна будь-якого сезону: взимку річка не замерзає повністю, тому ви маєте змогу побачити, як кришталевий потік зривається зі скель. Підійти до водоспаду можна як зверху, так і знизу – пейзаж буде однаково привабливим. Проте найкращий час для зустрічі з Шипотом – навесні, коли на схилах Гимби тануть сніги, наповнюючи потік.

Водоспад згадується на сторінках літературних творів. Щорічний фестиваль субкультур, який відбувається біля привітних вод ріки Пилипець, став головним мотивом роману “Трохи пітьми” Любка Дереша. Літні святкування біля Шипоту починаються з першим днем липня і завершуються на Івана Купала. Це свято проходить особливо гучно, зі всіма традиційними елементами та колоритом. Проте для прихильників спокійного відпочинку липень — не кращий час, щоб подивитись на славнозвісний водограй. Тут стає надто шумно, і далеко не всі гості фестивалю виконують чисельні прохання підтримувати чистоту.

Популярність Шипоту серед туристів, з одного боку, спростила подорожнім шлях до водоспаду: тут пропонують автобусні тури, пішохідні прогулянки, подорожі верхи. Щоб відчути колорит і дух місць, зробити мандрівку цікавою, замість сучасного транспорту оберіть подорож бричкою — місцеві жителі за скромну плату підвезуть вас до Шипоту на великих санях чи возах, запряжених кіньми. Це набагато веселіше, ніж їхати автівкою.

Рисунок 22. Осінній водоспад Шипіт (karpaty.love)

Рисунок 23. Пороги водоспаду Шипіт (karpaty.love)

Неподалік від водоспаду, якщо йти до нього повз село Пилипець, вас чекають сувенірні лавки та чисельні торговці гарячим вином – взимку, або прохолодними напоями – влітку.

Прогулянки та походи пов'язані з водоспадом

Плануючи прогулянку влітку, можна сподіватись на легкий підйом від водоспаду вгору – на Полонину Боржава. Піднятись варто, адже ви зможете подивитись на Шипіт зверху, насолодитись гірськими пейзажами і досхочу назбирати на полонині чорниць. Влітку зверху працюють колиби – не тимчасові домівки гуцульських пастухів, звісно, а невеличкі заклади, що пропонують туристам каву та чай.

Рисунок 24. Пороги водоспаду Шипіт (karpaty.love)

Навесні та восени можна включити Шипіт до маршруту пішого походу. До того ж знайомство з Карпатами можна почати з села Пилипець і водоспаду Шипоту, а далі піднятись на Гимбу, пройти схилами Великого Верху і дістатись вершини гори Стій. Біля гори Стій зручно розбити табір і влаштуватись на ніч. На другий день можна рушити до Воловця в якому є залізнична станція – через гору Плай.

Полонина Боржава

Полонина Боржава – гірський масив на Полонинському хребті в Українських Карпатах, між річками Віча і Рікою. Розташований у межах Мукачівського і (частково) Хустського районів Закарпатської області.

Рисунок 25. Схили полонини Боржава (https://uk.wikipedia.org).

Довжина масиву близько 50 км, пересічна ширина 3-4 км (місцями до 10 км і більше), висота до 1681 м (г. Стій). Боржава є найдовшою полониною Закарпаття. До полонини Боржава примикає полонина Кук (1361 м), яку часто розглядають, як подовження Боржави. До Боржави також відносять хребет Палений Грунь.

Хребет починається біля смт Міжгір'я масивом гори Кук (за іншими даними – хребтом Палений Грунь), далі через перевал Присліп (938 м) і гору Ополонок (1171 м) тягнеться на північний захід з поступовим набором висоти. Від гори Великий Верх (1598 м) у тому ж напрямку (на Воловець) висоти зменшуються – Плай (1350 м), Темнатик (1344 м), а на південний захід збільшуються до гори Стій (1681 м), далі хребет дуже різко обривається.

Центром ландшафту є вершина Великий Верх (1598 м), де перетинаються два головні хребти. Перший хребет простягається з південного сходу на північний захід на 17 км, розпочинається кількома безіменними вершинами, що виходять за ВМЛ заввишки 1194 м, 1189 м і 1212 м, Граб — 1374 м, Магура-Жид — 1517 м, Курта — 1459 м, Гемба Велика — 1494 м і Гемба Мала — 1430 м, Великий Верх — 1598 м, Багно — 1318 м, Плай — 1350 м, Темнатик — 1344 м. Другий хребет, перпендикулярний до першого, простягається з південного заходу на північний схід на 10 км. Тут є вершини: Скалянка — 1254 м, Зиньова — 1367 м, Стій — 1681 м та інші.

На південних схилах хребта бере свій початок річка Боржава, що прорізує широку долину у Вигорлат-Гутинському (Вулканічному) хребті та впадає в Тису. На півночі та північному сході Полонина Боржава межує із Воловецько-Міжгірською верховиною.

Пригребеневі поверхні вирівняні, з конусуватими вершинами. Західні схили – круті, у нижній частині покриті буковими пралісами з окремими

хвойними деревами. Південні та східні схили — більш спадисті, вкриті ділянками лук (полонинами на західних схилах). Північні схили йдуть униз крутими (місцями скелястими) урвищами в долину річки Рипинки та Воловецької верховини. Масив складається з флішу (у верствах переважають пісковики). Схили помережані притоками річок Боржави, Латориці, Ріки.

Рисунок 26. Траверс Плаю (https://uk.wikipedia.org)

Найвища вершина масиву Боржава – гора Стій (1681 м) – лежить на південно-західній віднозі масиву. Раніше на ній стояли військові антени, які було видно зі значної відстані з багатьох місць Закарпаття. Нині антени демонтовано.

Основні вершини Боржави:

1. Стій (1692 м) – найвища;
2. Великий Верх (1598 м) – друга за висотою, знаходить “в самому серці” Боржави, тут відгалужується від основного хребта, що веде до гори Стій;
3. Магура Жиде (1517 м) – третя за висотою;
4. Гимба (1491 м) – четверта за висотою і найпопулярніша в туристів – на її схилах розташований гірськолижний курорт “Пилипець”;
5. Плай (1331 м) – одна з найпопулярніших вершин хребта, на її вершині розташована метеостанція;
6. Кук (1361 м) – найвища вершина східної частини Боржави.

«Закарпатський туристичний шлях»

Полонина Боржава входить до Закарпатського туристичний шляху. Це найдовший маркований пішохідний маршрут в Україні і він є частиною європейського пішохідного маршруту Е8, протяжністю 398 км та загальним набором висоти у 20 км, який пролягає через гори Карпати. Маршрут тягнеться від селища Великий Березний, що розташоване поряд з українсько-словацьким кордоном, і до села Ділове – поряд з українсько-румунським кордоном. Закарпатський туристичний шлях (ЗТШ) проходить основними гірськими хребтами українських Карпат: Боржавським, Вододільним, Свидовецьким і Чорногірський; частково проходить через Горгани та Бескиди.

Окрім основної гілки ЗТШ, що прокладені на полонині Боржава складають 62 кілометри, а саме:

1. г. Пікуй — с. Біласовиця — пер. Середьоверецький — г. Корна — смт. Воловець — г. Темнатик — г. Великий Верх — г. Кичера (53 км)
2. смт. Воловець — Стій (9 км)

Схеми Маршрутів Полонини Боржава

a) Воловець – г. Цицька (червоне маркування). Відстань: 4,8 км. Набір висоти: 710 м.
b) Воловець – Стара Сироварня – г. Плай (жовте маркування). Відстань: 6,6 км. Набір висоти: 844 м.
c) Воловецький перевал – г. Ряпецька – г. Великий Верх (синє маркування). Відстань: 5 км. Набір висоти: 858 м.
d) ГК Пилипець – водоспад Шипіт – ур. Криві путі – г. Великий Верх. Відстань: 7 км. Набір висоти: 904 м.
e) Ізки – г. Маґура Жиде. Відстань: 9 км. Набір висоти: 970 м.
f) Міжгір'я – г. Мунчел – г. Полонина Кук. Відстань: 11 км. Набір висоти: 800 м.
g) Вовчий – г. Стій (синє маркування). Відстань: 13 км. Набір висоти: 1356 м.
h) Оса (ст.1663 км) – г. Стій (жовте маркування). Відстань: 10 км. Набір висоти: 1300 м.
i) Занька – під г. Темнатик (зелене маркування). Відстань: 7,2 км. Набір висоти: 856 м.
j) с. Нижній Бистрий – с. Широке – г. Коритище – г. Волосянка – г. Кук. Цей варіант для бажаючих максимально продовжити маршрут Боржавою.

Відстані між головними вершинами:

a) Цицька – Темнатик – Плай – 4 км;
b) Плай – Великий Верх – 3,5 км;
c) Великий Верх – Стій – 4,5 км;
d) Великий Верх – Гимба – 3,8 км;

e) Гимба – Маґура Жиде – 2,2 км;
f) Маґура Жиде – Кичера – 5,5 км;
g) Кичера – пер.Присліп – 5,8 км;
h) пер.Присліп – Полонина Кук 6 км;
i) Полонина Кук – Кук – 2,3 км.

Найкращі місця для ночівлі на хребті

Найпопулярніше – біля руїн сироварні. Тут багато місця, але й дуже багато туристів, особливо в сезон і в вихідні. Біля сироварні на східному схилі є добре джерело. В менш популярній південній частині хребта найкраще місце для ночівлі – під горою Кичера зі сторони гори Кругла. Тут є й джерело і на хребет виходить ліс, де можна затишно розташовуватися табором. Схили хребта порізані потічками, джерела гарно позначені на карті і в мобільних додатках для офлайн навігації (Maps.me, OsmAnd).

На полонині та в межах усього масиву можна займатися «Bird watching», тобто спостерігати за птахами. Зокрема, можна побачити таких рідкісних червонокнижних птахів як лунь польовий, лелека чорний та під час міграції журавель сірий.

Пилипецька сільська територіальна громада поєднує в собі декілька центрів туризму і рекреації, призначені для задоволення потреб активного відпочинку (зимового і літнього) і стаціонарної рекреації у поєднанні з потребами історико-культурного (у т.ч. релігійно-туристичного) призначення, які розглянуті вище.

Пилипецька громада є курортно-рекреаційною зоною, в ній є: Гірськолижні траси різного рівня складності обладнані на сусідніх горах Гимба і Ряпицька. Пилипець має три бугельні витяги. Траса "Затишок" обладнана витягом ВЛ-600, довжина спуску 700 м, перепад висот 150 м, ширина – 100-200 м. На гору Гимба (1497 м) у Верхньому Пилипці ведуть витяги "Боржавські полонини" (1500 м, перепад висот між станціями 402 м) та "Магура" (900 м). Влітку Пилипець – центр парапланеризму, а ще тут є байк-парк для любителів велоспорту.

На території села Пилипець як сучасного гірськолижного туристичного центру, розташовано 7 підйомників, у тому числі на північно-східній частині гори Гимба функціонує крісельний витяг, яким можна скористатися протягом усього року. Підйомник має пропускну здатність – 700 осіб за годину, сягає висоти 1650 м, перепад висоти становить 425 м. Під час підйому туристи насолоджуються мальовничими ландшафтами.

У Пилипці у доковідний та довоєнний періоди проводяться фестивалі: Боржавський фестиваль снігу – Borzhava Snow Fest (з 2007 р.), щорічно; спортивно-культурний фестиваль “Borzhava Freeride Fest”; відбувається фестиваль «Шипіт» (з 1993р.). Традиційно учасники починають на цей фестиваль з'їжджатися, починаючи з 1 липня; кульмінацією є свято Івана Купала (ніч з 6 липня на 7 липня).

Крім того, село Пилипець є осередком спортивних змагань та подій (у доковідний та довоєнний періоди): 1) впродовж липня відбуваються

Міжнародні етапи кубка України з DOWNHILL (17 – 19 серпня); 2) відкритий чемпіонат Закарпаття з кікбоксингу на кубок сільського голови; 3) Всеукраїнські змагання серед юнаків та дівчат у дисциплінах «Слалом» та «Слалом-гігант»; 4) Кубок Закарпаття з лижних перегонів, присвячений пам'яті вчителя фізкультури, тренера з лижних перегонів Луки Дуди; 5) тур відкритої першості ОДЮСШ ФСТ "Спартак" з ЗВС серед дітей та підлітків "Юний спартаківець" з гірськолижного спорту; 6) щорічні велозмагання з даунхіллу "Gravity Race"; 7) "Трейл Карпатія 2020" – чемпіонат України з гірського бігу на довгі дистанції; 8) Міжнародна велогонка по швидкісному велоспуску «Pylypets Gravity race»; 9) Український Національний Чемпіонат в дисципліні DHI в байкпарку Пилипець (щорічний); 10) Pylypets Gravity race UCI Class 2 в байкпарку на курорті Пилипець (щорічний); 11) велосипедний гірський марафон МТБ-марафон Пилипець (щорічний); 12) змагання з найшвидшого підкорення на велосипеді гірської вершини Гимба "Містер Гимба»; 13) Міжнародні змагання з парапланерного спорту «Кубок Карпат» Borzhava Forever (щорічний).

Наступний центр рекреаційно-туристичної дистинації – село Ізки. Розкинулось село у долині річки Репинки. На південний захід розташований головний хребет масиву Полонини Боржави з вершинами Руський Вирьх, Магура-Жиде і Граб, на північний схід – Верховинський Вододільний хребет з вершинами Мідяницька та Жид.

Ізки набули слави у якості еко курорту. В курортно-оздоровчий комплекс біля підніжжя Жид-Магури включено готелі, ресторани, чани, гірськолижні підйомники і спуски. Працює бугельний витяг довжиною 950 м, а також двокрісельний – 1 000 м (Рис 25, 26).

Рисунок 27. Еко курорт Ізки взимку (Карпати. INFO)

Виїхавши з села Ізки Хустського району Закарпатської області та переїхавши міст над річкою Рипинкою, ми потрапимо до мальовничого села Келечин. У Келечині народився Августин Волошин, якого 1939 року було обрано президентом Карпатської України. Неподалік села є джерела мінеральної води, яка застосовується при лікуванні сердцево-судинної системи, проблемах органів травлення. Найбільш відвідуване те, яке розташоване на узбіччі траси Воловець – Міжгір'я. Келечинська мінеральна вода – слабогазована, з великим вмістом заліза, має слабовиражений запах сірководню. В світовій класифікації мінеральних вод келечинська немає аналогів.

Відпочинок в Карпатах в Подобовці влітку приваблює мальовничими краєвидами, недосяжними полонинами, красивими водоспадами та пішохідними маршрутами. Це одне з небагатьох місць, до кінця ще не зіпсоване цивілізацією. Схили пристосовані до гірськолижного катання, тут є декілька трас загальною довжиною до 2500м та функціонують три витяги. Подобовець характеризується довгими та крутими лижними трасами. Для відпочинку та релаксу на курорті Подобовець пропонується: лазня, сауна, більярд; дискотека, кафе, ресторан; польоти на мотодельтаплані; снігоходи; екскурсії; даунхіл, мотокросс; кінні прогулянки та катання на санях, запряжених кіньми; санки.

Рисунок 28. Еко курорт Ізки весною (Карпати. INFO)

Село Верхній Студений Хустського району Закарпатської області розміщене посеред мальовничих гірських хребтів під назвою Скольські Бескиди. Саме тому це село часто асоціюється з відомим гірськолижним комплексом “Бескид“. Розташоване воно між Воловцем та Міжгір’ям за Пилипцем на висоті 710 м над рівнем моря на березі річки Студений. Село Верхній Студений знаходиться біля самого Водороздільного хребта. Тут було зафіксовано найнижчу середньорічну температуру в Закарпатті. Курорт «Бескид» має 4 траси з різним рівнем складності (2 сині та 2 зелені). Перепад висоти тут становить від 160 до 200 метрів. До послуг туристів якірні та бугельні витяги, довжиною 450–1000 метрів. Є пункт прокату гірськолижного спорядження, працюють інструктори. У спорткомплексі "Адреналін" є вечірнє катання. Також канатна дорога доступна в гірськолижному комплексі "Едельвейс". Для комфортного проживання у Верхньому Студеному є великий вибір готельних комплексів, баз та приватних садиб. Скуштувати смачні страви Закарпаття можна в кав'ярнях і колибах, які розташовані біля підніжжя підйомників. Окрім катання на лижах та сноуборді, можна покататися на санках та снігоходах. Тут є дискотека, сауна, настільний теніс та більярд. Також можна покататися на гойдалці-гігант, унікальна родзинка громади.

У селі Нижній Студений, 2 км від центру села, 12 км від траси Воловець – Міжгір'я та 5 км до гірськолижних витягів у селі Верхній Студений розташований Еко курорт «Озеро VITA». На облаштованій території – озеро (влітку можна купатися, взимку – ковзанка), альтанки з мангалами. Курорт пропонує: прокат гірських велосипедів, прогулянки на конях, катання на квадроциклах, а зимою – прокат ковзанів, снігоходів, а також трансфер до найближчих підйомників.

Село Річка розташоване на північно-східних схилах гірського хребта Боржава на висоті 500-600 метрів над рівнем моря. Територією села протікає ріка Річка. На території села розташована база відпочинку "Річка" є сучасним відпочинковим комплексом, на території якого розміщений бугельний витяг довжиною 700 м, траса середньої складності (колір синій) – 900 м. Взимку є прямий доступ до готелю на лижах та спуск на тюбінгу. Крім того, можна скористатися прокатом велосипедів, снігоходів, лижного спорядження; екскурсією по горах на квадроциклах.

-10. Житлово-комунальна та енергетична інфраструктура

- ***Електропостачання***

Таблиця 34. Електропостачання

Показники	2021 р.	2022 р.	2023
Протяжність мереж, км	ПЛ 10 Кв 80 км, ПЛ 0,4 КВ- 140	ПЛ 10 Кв 90 км, ПЛ 0,4 КВ- 145	ПЛ 10 Кв 90,5 км, ПЛ 0,4 КВ- 148
Споживання електроенергії, МВт-год – всього, у тому числі:	14 млн КЛВ	15,3 млн КЛВ	13,8 млн КЛВ
- населення	7400	6802	6802
- підприємства	3	3	3
Проектна потужність	6,3 МВТ по факту 3,3	6,3 МВТ по факту 3,3	6,3 МВТ по факту 3,3

11. Соціальна інфраструктура

11.1.Мережа закладів освіти

На теренах Пилипецької громади діють заклади загальної середньої освіти, дошкільні структурні підрозділи. Станом на травень 2025 р. забезпечують освітній процес у Пилипецькій сільській територіальній громаді:

- 7 закладів загальної середньої освіти, в яких навчаються 754 учнів, до складу кожного закладу загальної середньої освіти входить дошкільний структурний підрозділ;
- у 6 дошкільних структурних підрозділах та дошкільному закладі освіти навчаються 120 вихованці.

Водночас діють 2 заклади позашкільної освіти:

- Ізківська музична школа;
- Дитячо-юнацька спортивна школа «Боржава».

Таблиця 35. Заклади загальної середньої освіти

Показники	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Кількість дошкільних структурних підрозділів, одиниць	11	11	9	9	7	7
Кількість дітей в дошкільних підрозділах	126	127	132	134	134	120
Завантаженість дошкільних підрозділів (дітей на 1 місце)	1	1	1	1	1	1
Кількість педпрацівників у дошкільних структурних підрозділах, осіб	27	27	25	24	22	22
Кількість закладів загальної середньої освіти, одиниць	11	11	9	9	7	7
Кількість учнів у закладах загальної середньої освіти, осіб	656	763	815	774	804	754
Кількість педпрацівників у закладах загальної середньої освіти, осіб	203	190	179	174	170	181

Спостерігаємо тенденцію до зменшення вільних місць в дошкільних структурних підрозділах за рахунок оптимізації використання наявних площ та зростання кількості дітей в дошкільних закладах протягом останніх 2 років.

Таблиця 36. Перелік та опис закладів загальної середньої освіти

№ п/п	Назва та місце розміщення	Рік побудови чи капремонту	Проєктна потужність	Наповненість	Основна проблема
Заклади загальної середньої освіти					
1.	Пилипецький ліцей Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1998 рік – капремонт	450	302	Заклад потребує перекриття даху, заміну старої електропроводки. Реставрація футбольного поля зі штучним покриттям.
2.	Ізківська гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1978 рік	120	75	Заклад потребує перекриття даху, фасадні роботи, заміна вікон. Заміна системи опалення.
3.	Келечинська гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1908 рік, 1964 рік – добудова.	120	58	Заклад потребує ремонтні роботи даху, фасаду. Обладнання ресурсної кімнати.
4.	Річківська гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1945 рік	128	82	Заклад потребує ремонтні роботи даху, фасаду, класних

					приміщень. Побудова нового закладу.
5.	Тюшківська гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1999 рік	152	86	Заклад потребує ремонтні роботи даху, фасаду, спортивного залу.
6.	Нижньостуденівська гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1994-1996 роки	192	79	Проведення капітальних ремонтів, а саме: санвузлів, котельні. Заміна старого котла. Заміна старої електропроводки.
7.	Верхньостуденівська гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1968 рік	120	58	Заклад потребує ремонтних робіт входу.
Заклад дошкільної освіти та дошкільні структурні підрозділи					
1.	Пилипецький заклад дошкільної освіти гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	2007 рік – капремонт	30	32	Заміна електропроводки. Дооблаштування дитячого майданчика
2.	Ізківська гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1980 рік	25	16	Будівництво нового дошкільного закладу. Заміна старої електропроводки. Ремонт ігрового майданчика

					наразі.
3.	Келечинська гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1975 рік	20	12	Ремонтні роботи внутрішніх приміщень.
4.	Річківська гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1972 рік, 2015 рік – капремонт	20	15	
5.	Тюшківська гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1972 рік, 2006 рік – капремонт	25	11	Ремонт ігрового майданчика.
6.	Нижньостуденівська гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1970 рік – побудова, 2009 рік – капремонт	32	12	Ремонт електропроводки
7.	Верхньостуденівська гімназія Пилипецької сільської ради Закарпатської ради	1968 рік	20	12	

У закладах загальної середньої освіти створено 70 класів, з яких 2 класи-комплекти, які функціонують у Пилипецькому ліцеї. У Келечинській гімназії, Тюшківській гімназії та Пилипецькому ліцеї організовано інклюзивну форму навчання для осіб, які проживають на території Пилипецької громади (для учнів згідно висновку ЛЛК чи Інклюзивно-ресурсного центру).

Здійснюється підвіз 61 здобувача освіти до Ізківської гімназії, до Пилипецького ліцею 212 з населених пунктів Річка, Тюшка, Келечин, Буковець, Ізки, Розтока, Подобовець, Верхній Студений, Нижній Студений.

Учні 1-4 класів, пільгових категорій, вихованці дошкільних підрозділів забезпечені гарячим харчуванням.

Від часу утворення громади проведено ряд заходів щодо покращення матеріального-технічно забезпечення закладів освіти, що сприяє розвиткові освіти на території громади. На початок заснування Пилипецької сільської територіальної громади функціонувало 11 закладів загальної середньої

освіти, а з вересня 2024 року шляхом оптимізації освітньої мережі функціонує 7 закладів освіти, що сприяло зменшенню навантаження на місцевий бюджет та дозволило сконцентрувати зусилля на якісному забезпеченні умов навчання. Однак, в залежності від попередніх та сьогоднішніх подій в державі, знову постало питання витрат та якості освітніх послуг.

11.2.Мережа закладів охорони здоров'я

Стан (показники) роботи закладів охорони здоров'я (описово) – заклади, забезпеченість лікарями, перспективи, потреби

У Пилипецькій громаді наявні 9 закладів охорони здоров'я первинної медичної допомоги, а саме: 4 амбулаторії ЗПСМ (сіл Пилипець, Ізки, Н.Студений та Річка), 5 ФАП в селах Розтока, В. Студений, Келечин, Буковець та Тюшка.

Первинну медичну допомогу надають 5 лікарів, 10 медичних сестер ЗПСМ, 5 фельдшерів. Загальна кількість задекларованого населення близько 7 тис осіб.

Наявні 4 автомобілі на амбулаторіях, для забезпечення надання медичної допомоги лікарями на ФАП та по місцю перебування пацієнта (при потребі). В громаді в кожному населеному пункті функціонує по 1-му аптечному пункту.

11.3. Заклади культури

На території Пилипецької громади створений Комунальний заклад «Центр надання культурних послуг» Пилипецької сільської ради (далі – ЦНКП багатофункціональний заклад культури, що є комунальною власністю Пилипецької сільської ради, діяльність якого спрямована на реалізацію засад і завдань державної гуманітарної політики, який забезпечує умови та можливості для надання населенню комплексу культурних послуг, консультаційної, інформаційної допомоги, доступу до користування приміщеннями та обладнанням для творчості, організації молодіжної роботи, відпочинку, спортивно культурно-дозвіллєвої діяльності, відновлення духовних і фізичних сил, всебічного розвитку особистості, неформального навчання та спілкування жителів територіальної громади з урахуванням їх потреб, а також вимог соціальних нормативів.

ЦНКП складається з комунального закладу «Центр надання культурних послуг» Пилипецької сільської ради та зі структурних підрозділів без права юридичної особи – закладів культури (сільські клуби, бібліотеки), які належать до базової мережі Пилипецької об'єднаної територіальної громади (далі-структурні підрозділи).

«Центр надання культурних послуг» Пилипецької сільської ради, створений з метою організації та проведення культурно-просвітницьких, мистецьких, тематичних, які покликані сприяти духовному відродженню українського народу, реалізації державної та регіональної культурної і

молодіжної політики, надання населенню комплексу культурних послуг, консультаційної, інформаційної допомоги, формування згуртованості жителів громади через культуру і спільнодію, формування місця перезавантаження свідомості й натхнення, всебічного розвитку особистості, неформального навчання та спілкування населення, турботи про людей, соціалізації, відпочинку, спортивної і культурно-дозвіллєвої діяльності, відновлення духовних і фізичних сил людини, розвитку локальної та збереження національної ідентичності з урахуванням сучасних світових тенденцій, формування магніту для молоді та бізнесу, який стане каталізатор економічного розвитку громади через креативні індустрії, туризм та інфраструктуру гостинності тощо.

Метою діяльності ЦНКП є задоволення культурних потреб громадян у розвитку народної традиційної культури, сучасного мистецтва, підтримки художньої творчості, забезпечення умов для самодіяльної творчої ініціативи, духовного розвитку і організації дозвілля населення.

Основними напрямами діяльності Центру надання культурних послуг є:

- ✓ реалізація цілей та завдань державної і регіональної культурної політики, розвиток різних видів мистецтв, як професійного рівня, так і аматорського, створення умов для реалізації різних видів культурної діяльності, задоволення потреб населення у якісних культурних послугах, творчому самовираженні, організація та проведення культурно-масових заходів;
- ✓ забезпечення доступу населення до книжкових видань різних жанрів, пропонування жителям доступу до запитуваних періодичних видань, оновлення книжкових фондів в громаді, надання вільного доступу до мережі Інтернет тощо;
- ✓ збереження та популяризація культурної спадщини громади, як матеріальної так і нематеріальної, розвиток локальної та збереження національної ідентичності населення, культурна підтримка національних меншин в громаді (за наявності) та виховання толерантності та добросусідства серед жителів громади різної національності;
- ✓ задоволення потреб громадян у соціальній комунікації, психоемоційній підтримці, спортивно та культурно-дозвіллєвій діяльності, всебічному розвитку особистості.

Основними завданнями:

a. Проведення оцінки культурних потреб жителів громади та інвентаризації культурних ресурсів громади.

b. Створення якісної матеріально-технічної та змістовної бази для функціонування та розвитку аматорських колективів, професійних митців, розвитку творчих здібностей та підтримки молодіжних ініціатив.

c. Створення сучасного простору для митців, де вони зможуть презентувати результати своєї роботи та обмінюватись досвідом.

d. Надання якісних культурних послуг населенню забезпечення

змістовного дозвілля для населення орієнтованого на задоволення потреб жителів громади: забезпечення організації та проведення культурно-мистецьких заходів.

e. Участь у промоції читання та формування навички читання у населення.

f. Створення умов для організації та проведення навчань, тренінгів, підвищення кваліфікацій.

g. Створення умов для збереження популяризації та переосмислення культурної спадщини (у т.ч. нематеріальної).

h. Проведення майстер-класів для автентичних народних промислів.

i. Впровадження наукових, освітніх, культурно-креативних інновацій в громаді.

j. Забезпечення обміну досвідом з іншими культурними спільнотами та іншими громадами.

k. Розробка спільно з жителями бізнес-проектів із використанням унікальності громади спрямованих на покращення навичок розширення практик зростання обізнаності про економічний потенціал культури.

l. Участь у формуванні локальної ідентичності та брендування громади.

m. Участь у розробленні цільової програми розвитку культури в громаді.

n. Участь у моніторингу громадської думки щодо суспільно-важливих питань.

o. Створення платформи для комунікації різних категорій населення щодо нагальних питань, які впливають на безпеку та гуманітарний розвиток громади.

p. Створення умов для духовного і фізичного відновлення людини.

q. Формування культурного середовища громади та бути лідером соціально-культурної думки.

Основними видами діяльності:

- організація і проведення фестивалів, оглядів, конкурсів, виставок тощо;
- створення та організація діяльність клубних формувань, творчих колективів, гуртків, студій, мистецьких аматорських об’єднань, клубів за інтересами;
- задоволення культурно-дозвіллєвих потреб населення;
- розвиток усіх видів та жанрів самодіяльної народної творчості, аматорського та сучасного мистецтва, народних художніх промислів, туризму в громаді;
- створення умов для індивідуальної та колективної народної творчості в усьому різноманітті її видів та жанрів, розкриття творчих здібностей населення;
- реалізація прав населення на свободу літературної і художньої творчості, забезпечення доступності усіх видів культурних послуг та

культурної діяльності для кожного жителя громади;

- підтримка соціально важливих культурно-творчих, пізнавально-розважальних, художньо-естетичних ініціатив;
- впровадження нових форм організації дозвілля відповідно до потреб населення.
- індивідуальна мистецька діяльність;
- створення та організація діяльності творчих колективів (театральних груп, гуртків з художньої самодіяльності, хореографічних, театральних студій, духових, народних, естрадних оркестрів, музичних ансамблів), інших клубних формувань;
- організація роботи колективів художньої самодіяльності, забезпечення їх повноцінного функціонування (концертна діяльність, репертуар, систематичні заняття, збір місцевого фольклору, випуск методичних матеріалів, тощо);
- організація і проведення тематичних концертних, ігрових, літературно-музичних, обрядових та інших програм, фестивалів, оглядів, конкурсів, виставок та інших форм показу результатів творчої діяльності клубних формувань;
- сприяння створенню та організації культурно-розважальних заходів, залучення в установленому порядку для проведення цих заходів професійних колективів та окремих виконавців;
- проведення лекцій та семінарів культурно-мистецької тематики;
- підготовка, розроблення і поширення методичних матеріалів, репертуарних і рекламних матеріалів з питань культури, туризму, духовної і культурної спадщини;
- розвитку традиційних видів народної творчості, художніх промислів та ремесел;
- впровадження в практику закладів культури нових найбільш дієвих форм і методів культосвітньої роботи;
- формування позитивного іміджу закладів культури на основі запроваджених ефективних форм і методів культосвітньої роботи;
- участь в обласних фестивалях, регіональних, Міжнародних, Всеукраїнських конкурсах, фестивалях, виставках образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва та інших культурно-мистецьких заходах;
- здійснення загальнодоступного бібліотечного, комп'ютерно-інформаційного, консультативного обслуговування користувачів, надання бібліотечних послуг шляхом видачі документів на абонементах, в читацьких залах бібліотечних закладів;
- організація взаємного використання бібліотечних ресурсів, надання методичної допомоги бібліотечним закладам та забезпечення їх взаємодії;
- участь у розробленні та реалізації програм розвитку бібліотечної справи в ТГ;
- виявлення та вивчення матеріалів, пов'язаних з історичними

подіями, які відбувалися на території ТГ;

- проведення науково-дослідницької, краєзнавчої роботи щодо всебічного вивчення історії ТГ, та окремих особистостей та ін.;
- створення, збереження, охорона, використання та популяризація національного культурного надбання;
- видання книг.

Структура ЦНКП

Структура ЦНКП розробляється з урахуванням соціально-економічних, культурно-дозвіллєвих та гуманітарних потреб населення у Пилипецькій територіальній громаді та визначається завданнями, напрямами та змістом його діяльності, місцевими умовами та можливостями і може включати в себе різні варіанти структурних підрозділів.

Структурні підрозділи.

- структурний підрозділ „Клуб села Розтока” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Клуб села Верхній Студений” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Клуб села Нижній Студений” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Клуб села Ізки” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Клуб села Буковець” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Клуб села Келечин” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Клуб села Річка” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Клуб села Тюшка” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Бібліотека села Подобовець” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Бібліотека села Пилипець” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Бібліотека села Пилипець” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Бібліотека села Розтока” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Бібліотека села Верхній Студений”

комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;

- структурний підрозділ „Бібліотека села Ізки” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Бібліотека села Буковець” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Бібліотека села Келечин” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Бібліотека села Річка” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради;
- структурний підрозділ „Бібліотека села Тюшка” комунальний заклад „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради.

З метою популяризації Центру, розвитку всіх напрямів його діяльності та зміцнення матеріальної бази Центр має право в межах компетенції укладати угоди із вітчизняними, зарубіжними організаціями, фізичними особами про підготовку та виконання концертних програм, проведення та участь у конференціях, семінарах, зустрічах з обміну досвідом, питань просвітницької, культурної, молодіжної діяльності тощо, за погодженням із Засновником або уповноваженим органом. Центр може вступати в міжнародні об'єднання та асоціації у встановленому законодавством України.

ЦНКП складається з комунального закладу „Центр надання культурних послуг” Пилипецької сільської ради” та зі структурних підрозділів без права юридичної особи – закладів культури (сільські клуби, бібліотеки), які належать до базової мережі Пилипецької об’єднаної територіальної громади (далі – структурні підрозділи).

Структурні підрозділи(сільські клуби, бібліотеки)

Сільські клуби комунального закладу «Центр надання культурних послуг» забезпечують умови для заняття творчою діяльністю, розвитку, популяризації та збереження традиційної культури, задоволення традиційних потреб громадян.

Головні завдання:

1) створення умов для реалізації творчих ініціатив та самовираження громадян, духовного розвитку, розвиток аматорського мистецтва, культурно-просвітницька діяльність, підтримка і збереження традиційної культури та нематеріальної культурної спадщини сільських громад. Збереження і розвиток культури, забезпечення культурних потреб у розвитку народної традиційної культури, підтримка художньої творчості, іншої самодіяльної творчої ініціативи, організація дозвілля;

2) впровадження нових форм дозвілля відповідно до потреб населення.

Основні види діяльності:

1) створення та організація роботи клубних формувань: колективів, студій, та гуртків, любительських об’єднань, клубів за інтересами;

2) організація і проведення фестивалів, оглядів, конкурсів, концертів,та інших форм показу результатів творчої діяльності;

3) організація роботи різноманітних консультацій, проведення тематичних вечорів, творчих зустрічей, театралізованих свят, обрядів з урахування місцевих звичаїв і традицій;

4) впровадження нових форм роботи організації дозвілля відповідно до потреб населення.

Бібліотеки

Бібліотеки є публічним, інформаційним, культурним закладом, який має упорядкований фонд документів та доступ до інших джерел інформації, здійснює довідково-бібліографічне та інформаційне обслуговування користувачів.

Основні напрямки діяльності:

- сприяння реалізації права громадян на вільний доступ до інформації, знань;
- спрямовує свою діяльність на залучення до читання різних верств населення;
- вивчає інтереси та запити користувачів, бере участь у соціологічних дослідження щодо вивчення потреб населення їх задоволення бібліотечними послугами;
- здійснює обслуговування громадян за допомогою інформаційних стендів, використання соціальних мереж;
- збирає і зберігає документи з питань місцевого історико-культурного життя;
- організовує роботу краєзнавчих об’єднань;
- здійснює іншу діяльність, яка не суперечить законодавству;
- брати участь у конкурсних проектах що сприяє розвитку бібліотечної справи;
- дотримуватись відповідних стандартів, норм, правил встановлених у галузі бібліотечної справи, поєднуючи їх з інноваційною діяльністю;
- здійснює естетичне оформлення книжкового фонду, його розкриття, розташування нових надходжень, темами з метою наближення до читача.

12. Головні чинники та сценарії розвитку Пилипецької сільської територіальної громади

12.1. SWOT-аналіз Пилипецької громади (за результатами засідання робочої групи 2024 року)

Мета Стратегічного плану – спрямувати обмежені ресурси на пріоритетні сфери, які призведуть до бажаного напряму розвитку. Одним із перевірених інструментів вибору пріоритетів є SWOT-аналіз.

За результатами SWOT-аналізу були отримані такі висновки:

Таблиця 37. SWOT-аналіз Пилипецької громади

Сильні сторони (S)	**Слабкі сторони (W)**
1. Полонина Боржава як потужний туристичний магніт. 2. Стабільна кількість населення у громаді. 3. Мінеральні джерела. 4. Відсутність великих підприємств. 5. Унікальна гуцульська кухня. 6. Природні рекреаційні ресурси (Шипіт, Боржава мінеральні джерела, одна із найбільших гойдалок у Закарпатті). 7. Полонини. 8. Крафтова продукція (сир, традиційна бриндзя, молочні продукти). 9. Мережа закладів зелених садиб та готелів. 10. Річка Плошанка. 11. Деревяні церкви у стилі Барокко майже у кожному селі громади. 12. Відомість Пилипця як туристичного центру. 13. Унікальні Природно-територіальні комплекси полонини Боржава. 14. ДЮСШ «Боржава». 15. Наявність в межах територіальної громади підвісних канатних доріг.	1. Незадовільний стан мобільного та інтернет покриття. 2. Низька зайнятість населення і виїзд за межі громади. 3. Відсутність спеціалізованої рятувальної техніки для ДСНС (вертоліт, снігоходи). 4. Низький рівень медичного забезпечення. 5. Нерозвинена глибока переробка місцевої сировини (ліс, вовна, молоко, кластерний підхід). 6. Мала кількість вільних земельних ділянок для розвитку громади (Промисловість, рекреація, бізнес і т.д.). 7. Низька активність молоді в управлінні громади. 8. Забруднення мешканцями громади води в річках. 9. Відсутність залізничного міжнародного сполучення.
Можливості (O)	**Загрози (T)**
1. Вступ України до ЄС. 2. Нова Державна програма з підтримки розвитку гірських регіонів. 3. Залучення коштів шляхами участі в	1. Війна 2. Трудова міграція. 3. Пандемія COVID-19 4. Частішають природні

міжнародних програмах, проєктах, грантах. 4. Підвищення інтересу до унікального життя та побуту гуцулів. 5. Належне фінансування на державному рівні фермерських господарств. 6. Попит в Україні та світі на місцеві, локальні, крафтові продукти та унікальні гуцульські вироби та вироби з дерева. 7. Вдосконалення та спрощення державної системи оподаткування для гірських територій.	катаклізми. 5. Незаконна вирубка лісів. 6. Щорічні паводки. 7. Часті зсуви ґрунту.

12.2. SWOT-матриця Пилипецької громади

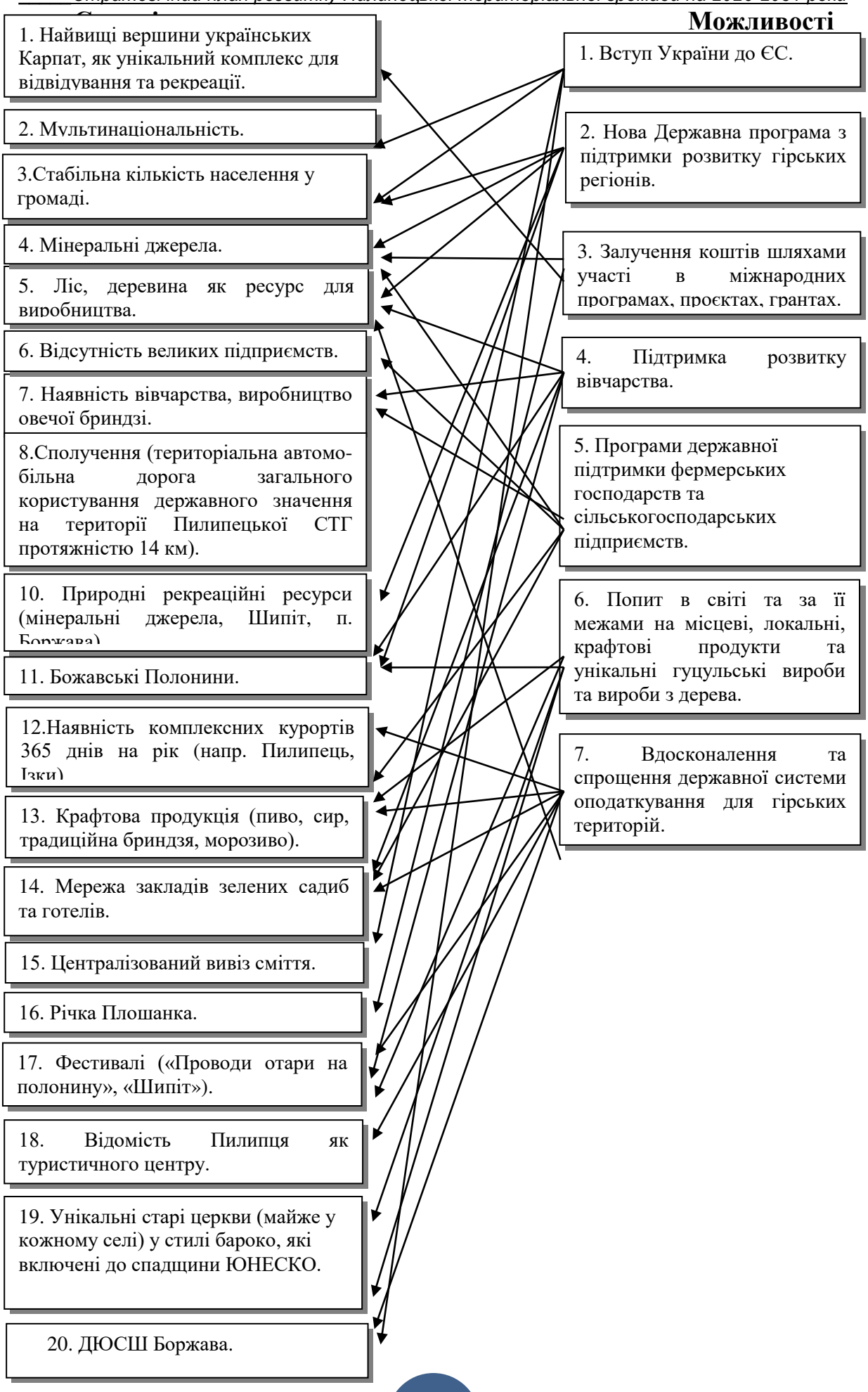
SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, які мають стратегічне значення для громади. Суцільна лінія символізує сильний взаємозв'язок, пунктирна – слабкий. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку громади на довгострокову перспективу.

Використовуючи Матрицю SWOT-аналіз і матрицю "чистих" стратегій

Таблиця 38. SWOT-матриця Пилипецької громади

		Внутрішні фактори	
Зовнішні фактори		Сильні сторони	Слабкі сторони
	Можливості	АГРЕСИВНА (НАСТУПАЛЬНА) (максимальне використання сильних сторін громади за одночасного використання зовнішніх можливостей)	ДИНАМІЧНА (КОНКУРЕНТНА) (формування конкурентних переваг громади через баланс слабких сторін громади та можливостей, пов'язаних з оточенням)
	Загрози	КОНСЕРВАТИВНА (ЗБЕРЕЖЕННЯ) (максимальне використання сильних сторін внутрішнього потенціалу громади за одночасного зменшення зовнішніх загроз)	ОБОРОННА (протидія зовнішнім загрозам України)

Рисунок 29. Рисунок матриця "чистих" стратегій

Можливості
1. Найвищі вершини українських Карпат, як унікальний комплекс для відвідування та рекреації.
2. Мультинаціональність.
3.Стабільна кількість населення у громаді.
4. Мінеральні джерела.
5. Ліс, деревина як ресурс для виробництва.
6. Відсутність великих підприємств.
7. Наявність вівчарства, виробництво овечої бриндзі.
8.Сполучення (територіальна автомобільна дорога загального користування державного значення на території Пилипецької СТГ протяжністю 14 км).
10. Природні рекреаційні ресурси (мінеральні джерела, Шипіт, п. Боржава)
11. Божавські Полонини.
12.Наявність комплексних курортів 365 днів на рік (напр. Пилипець, Ізки)
13. Крафтова продукція (пиво, сир, традиційна бриндзя, морозиво).
14. Мережа закладів зелених садиб та готелів.
15. Централізований вивіз сміття.
16. Річка Плошанка.
17. Фестивалі («Проводи отари на полонину», «Шипіт»).
18. Відомість Пилипця як туристичного центру.
19. Унікальні старі церкви (майже у кожному селі) у стилі бароко, які включені до спадщини ЮНЕСКО.
20. ДЮСШ Боржава.
1. Вступ України до ЄС.
2. Нова Державна програма з підтримки розвитку гірських регіонів.
3. Залучення коштів шляхами участі в міжнародних програмах, проєктах, грантах.
4. Підтримка розвитку вівчарства.
5. Програми державної підтримки фермерських господарств та сільськогосподарських підприємств.
6. Попит в світі та за її межами на місцеві, локальні, крафтові продукти та унікальні гуцульські вироби та вироби з дерева.
7. Вдосконалення та спрощення державної системи оподаткування для гірських територій.

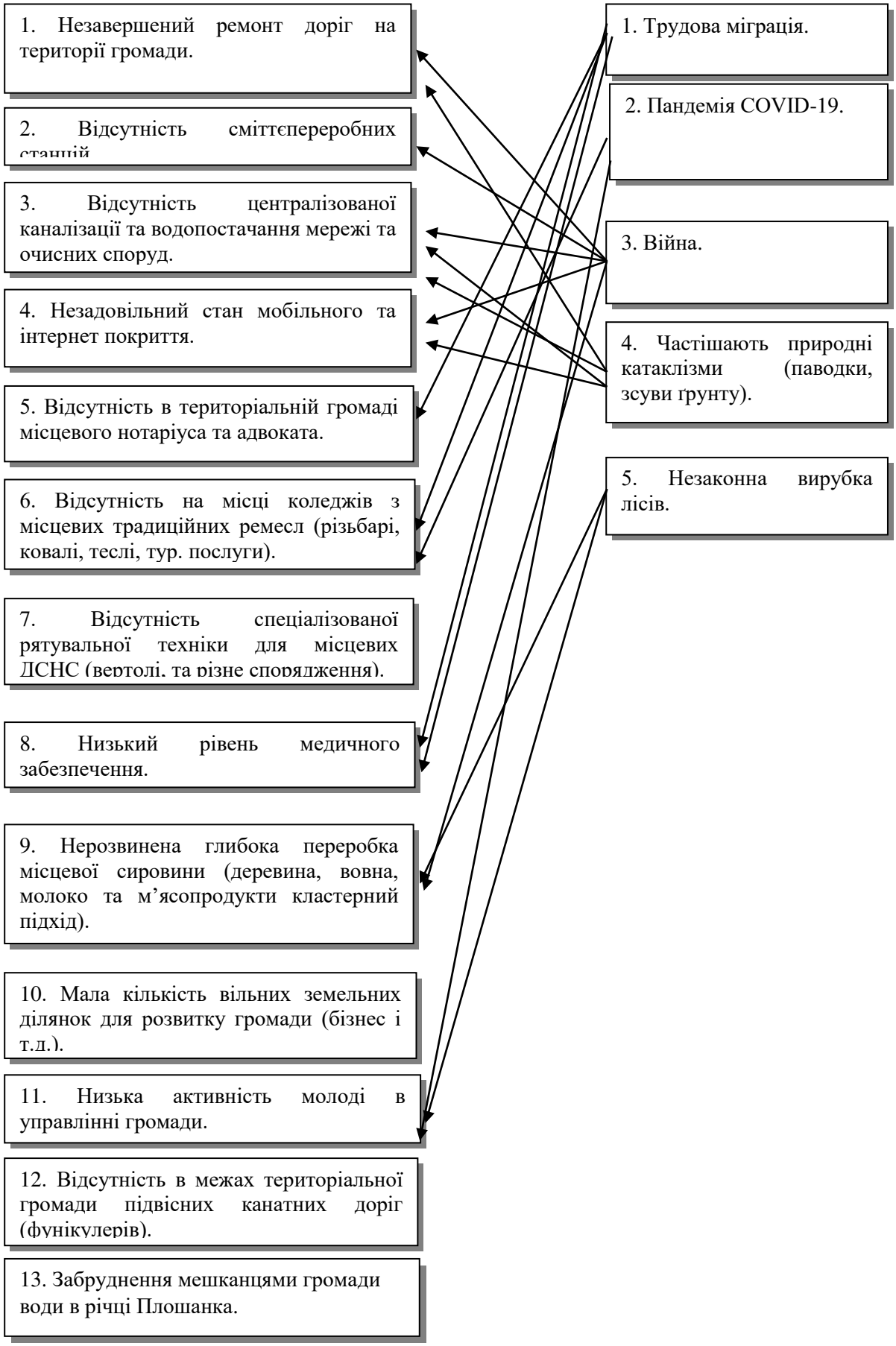
Слабкі сторони

1. Відсутність сміттєпереробних станцій.
2. Відсутність централізованої каналізації та водопостачання мережі та очисних споруд.
3. Незадовільний стан мобільного та інтернет покриття.
4. Відсутність в територіальній громаді місцевого нотаріуса та адвоката.
5. Відсутність на місці коледжів з місцевих традиційних ремесл (різьбарі, ковалі, теслі, туристична галузь).
6. Незадовільний стан дорожнього покриття.
7. Низька зайнятість населення і виїзд за межі громади.
8. Відсутність спеціалізованої рятувальної техніки для ДСНС (вертоліт, та різне спорядження).
9. Низький рівень медичного забезпечення.
10. Нерозвинена глибока переробка місцевої сировини (ліс, вовна, молоко, кластер ний підхід).
11. Мала кількість вільних земельних ділянок для розвитку громади (промисловість, бізнес і т.д.).
12. Низька активність молоді в управлінні громади.
13. Потреба в більшій кількості в межах територіальної громади підвісних канатних доріг (фунікулерів).
14. Забруднення мешканцями громади води в річках.

Можливості

1. Вступ України до ЄС.
2. Нова Державна програма з підтримки розвитку гірських регіонів.
3. Залучення коштів шляхами участі в міжнародних програмах, проєктах, грантах.
4. Підвищення інтересу до унікального життя та побуту гуцулів.
5. Належне фінансування на державному рівні фермерських господарств.
6. Попит в світі та за її межами на місцеві, локальні, крафтові продукти та унікальні гуцульські вироби та вироби з дерева.
7. Вдосконалення та спрощення державної системи оподаткування для гірських територій.

Висновки та ідентифікація пріоритетів розвитку **Загрози**

Порівняльні переваги (визначені в результаті сильних сторін і можливостей)

- Наявність природних ресурсів, туристичних магнітів, зокрема - полонини Боржава, водоспаду Шипіт, еко куротів (Пилипець, Ізки, Річка), байк-парку, виробництва овечих сирів, мінеральних джерел, унікальної карпатської кухні та крафтової продукції, як унікального комплексу для відвідування та рекреації в Пилипецькій громаді, посилюють: зацікавленість відвідувачів до місцевих атракцій та відпочинку.
- Прогнозоване продовження євроінтеграційних процесів та реформ в Україні, спрямованих на пришвидшення вступу до ЄС, сприятимуть покращенню бізнес-клімату та зростанню зацікавленості інвесторів до України. З урахуванням всіх сильних сторін Пилипецької громади, унікального географічного розташування, природних ресурсів, туристичних магнітів, крафтової продукції та гірськолижних курортів. Такі можливості стимулюватимуть розвиток рекреації та туризму, внаслідок чого має відбутися зростання рівня зайнятості та рівня доходів населення Пилипецької громади.
- Серед населення України та Європи зростає популярність сільського, зеленого, історико-культурного туризму, чим якісно вирізняється Пилипецька ТГ, яка має майже в кожному селі унікальні пам'ятки архітектури, дерев'яні церкви 18-19-го століть збудовані в стилі барокко, виробництво овечих сирів, вівчарство, велике різноманіття гірських-туристичних маршрутів.

12.3. Стратегічне бачення Пилипецької громади

Бачення – це узагальнене відображення основних цінностей мешканців та оптимістичних очікувань щодо майбутнього громади.

Робоча група стратегічного планування, на основі проведеного аналізу, соціологічних опитувань та дискусій у робочих групах і на громадських слуханнях визначила нове бачення майбутнього громади.

Пилипецька громада – серце українських Карпат та центр Бойківського краю, успішна, спроможна та самодостатня громада із сприятливим інвестиційним кліматом та розвиненим туристичним потенціалом. Унікальний мальовничий куточок де живуть талановиті люди з високою якістю життя.

12.4. Стратегічні, операційні цілі та завдання

Базуючись на результатах аналітично-описової частини та SWOT-аналізу, громада обрала, як базову, агресивну (наступальну стратегію), яка передбачає формування переваг громади шляхом максимального використання сильних сторін громади за одночасного використання зовнішніх можливостей.

Таким чином, були обрані чотири головні сфери зосередження зусиль на розвиток Пилипецької громади:

1. Розвиток туризму.
2. Економічний розвиток громади.
3. Висока якість життя в громаді.

Для досягнення стратегічного бачення, за кожною стратегічною ціллю були визначені операційні цілі. Стратегічні цілі повинні давати відповідь на запитання, що необхідно зробити, щоб досягти бачення розвитку громади. Операційні цілі деталізовані в завданнях. Завдання дають відповіді на питання, яким шляхом, яким чином громада намагатиметься досягнути цілей свого розвитку.

Структура стратегічних, операційних цілей та завдань Стратегії розвитку Пилипецької сільської громади на період з 2026-2031 роки.

Таблиця 39. Стратегічна цілі, операційні цілі та завдання

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Розвиток туризму	1.1. Розвиток туристичної інфраструктури	1.1.1. Реконструкція транспортно-дорожньої мережі до туристичних об’єктів
		1.1.2. Збереження пам’ятнику Августину Волошину у його рідному селі Келичин.
		1.1.3. Облаштування та проведення освітлення до туристичних об’єктів
		1.1.4. Облаштування вказівників до туристичних об’єктів
		1.1.5. Відновлення маркування туристичних маршрутів
		1.1.6. Наповнення новою інформацією та QR-кодами інформаційних знаків пішохідних маршрутів на території Пилипецької ОТГ
	1.2. Розвиток, сільського туризму та збереження історико-культурної спадщини	1.2.1. Вдосконалення відпочинкових, розважальних та рекреаційних зон
		1.2.2. Розробка концепції музеїв, які плануються відкрити на території ОТГ
		1.2.3. Всебічна впізнаваність громади та історична спадщина.
		1.2.4. Популяризація традиційних ремесел та промислів
	1.3. Промоція туристичного	1.3.1. Участь у всеукраїнських та міжнародних заходах, конкурсах,

	потенціалу	виставках та конференціях
		1.3.2. Створення рекламної відео та поліграфічної продукції
		1.3.3. Розвиток нових програм
	1.4. Розробка та розвиток туристичних продуктів	1.4.1. Активний туризм
2. Економічний розвиток	2.1.Створення конкурентного економічного середовища та привабливості	2.1.1. Співпраця влади та бізнесу
		2.1.2. Розробка проєктів та участь в грантових програмах та конкурсах для залучення додаткових коштів для розвитку місцевого бізнесу.
	2.2. Покращення привабливості громади	2.2.1. Підтримка та сприяння у розробці брендів місцевої продукції Пилипецької громади.
		2.2.2. Проведення фестивалів та культурних і спортивних заходів.
	2.3. Підтримка сталого розвитку сільського господарства	2.3.1. Створення сільськогосподарських кооперативів.
		2.3.2. Підтримка фермерських господарств та місцевих сільських виробників.
	2.4. Підвищення економічної активності населення	2.4.1 Сприяння працевлаштуванню.
		2.4.2. Підвищення кваліфікації.
		2.4.3 Створення нових робочих місць.
		2.4.4 Заохочення підприємницької діяльності.
		2.4.5 Підтримка тих, хто не може конкурувати на ринку праці.
	2.5. Розвиток місцевих промислів і ремесл	2.5.1.1. Розроблення тематичного наповнення до промо-ролика «Традиційні ремесла та промисли Пилипецької територіальної громади».
3. Висока якість життя у громаді	3.1. Розвиток та забезпечення якісної освіти	3.1.1. Оптимізація та реорганізація освітньої мережі Пилипецької громади.

		3.1.2. Забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників закладів освіти.
		3.1.3. Розроблення нових та втілення діючих проєктів/програм для роботи з учнями, вихованцями закладів освіти
		3.1.4. Розроблення та удосконалення моделі харчування у всіх закладах загальної середньої освіти громади
		3.1.5. Вдосконалення організації навчання дітей з ООП, відкриття Інклюзивно-ресурсного центру у громаді.
		3.1.6. Організація гурткової роботи, позашкільної освіти дітей громади.
		3.1.7. Покращити матеріально-технічну базу закладів загальної середньої освіти.
		3.1.8. Облаштування та відновлення дослідницьких, спортивних, ігрових майданчиків у закладах освіти.
		3.1.9. Виконання капітальних та поточних ремонтів закладів освіти
	3.2. Розвиток спорту, культури та охорони здоров'я	3.2.1. Підтримка гірськолижного спорту в громаді.
		3.2.2. Розвиток футболу у громаді.
		3.2.3. Популяризація місцевої культури та традицій.
	3.3. Збереження природи та сталий розвиток	3.3.1. Організації водопостачання і водовідведення та роздільного збору побутові відходи.
		3.3.2. Розвиток мережі природних мінеральних джерел.
		3.3.3. Розвиток земельних відносин та просторового планування.

		3.3.4. Відновлення антропогенно-змінених водних та гірських екосистем на території громади.
	3.4. Розвиток інфраструктури в громаді	3.4.1. Благоустрій території.
	3.5. Покращення і розвиток інформаційного суспільства	3.5.1. Покращення якості мобільного зв'язку та інтернет покриття на території громади.
	3.6. Безпека в громаді	3.6.1. Безпеки в громаді.
		3.6.2. Безпека на дорогах.
		3.6.3. Безпека від надзвичайних ситуацій.
	3.7. Промоція громади та комунікація	3.7.1. Підвищення впізнання громади в Україні та закордоном.
		3.7.2. Участь громади в асоціаціях.
		3.7.3. Створення сучасних механізмів комунікації влади та громадськості.
	3.8. Енергоефективність	3.8.1. Покращення рівня енергоефективності в громаді.
		3.8.2. Стимулювання розвитку і впровадження альтернативних джерел енергії за межами територій Смарагдової мережі та природо-заповідного фонду та особливо цінних ділянок.

Стратегічна ціль 1. Розвиток туризму

Туризм є одним із пріоритетних напрямків розвитку Пилипецької територіальної громади. Завдяки вдалому географічному розташуванню Пилипецька громада має потужний туристичний потенціал, зумовлений особливостями історичного розвитку, географічного положення та національно-культурного різноманіття. Наявність неповторної незайманої природи сільської місцевості, природних ресурсів та місцевого колориту, які приваблюють велику кількість відвідувачів громади, але є ряд завдань, вирішення яких сприятиме ще більшому розвитку туристичного потенціалу в громаді.

Тому першочерговими кроками для досягнення цілі є розвиток туристичної інфраструктури, сільського туризму та збереження історико-культурної спадщини, промоція туристичного потенціалу, розробка та розвиток туристичних продуктів.

Створення сприятливих умов для жителів громади, фізичних осіб, підприємств, організацій, які потенційно можуть отримувати додаткові прибутки від надання туристичних послуг та залучення їх до всіх подальших заходів з розвитку туризму. Наступний крок – підготовка нових туристичних продуктів, промоції туристичного потенціалу на внутрішньому та зовнішньому ринках туристичних послуг.

В зв'язку з вищенаведеним реалізація проєкту ТРК «Пилипець 365 днів»:

- зростання кількості якісних об'єктів інфраструктури у сфері туризму;
- збільшення кількості відвідувачів туристичних об'єктів громади;
- розвиток підприємництва у сфері туризму та суміжних галузях;
- збільшення надходжень до місцевого бюджету від надання туристичних послуг.

Операційна ціль 1.1. Розвиток туристичної інфраструктури

Завдання 1.1.1. Реконструкція транспортно-дорожньої мережі до туристичних об'єктів

Дане завдання є надзвичайно важливим для громади, оскільки на території громади є ряд туристичних об'єктів, дороги до яких потребують покращення. Зокрема, в адміністративному центрі громади – селі Пилипець передбачається проведення ремонту дороги, який був зупинений у зв'язку з війною.

В населеному пункті Верхній Студений планується проведення ремонту ґрунтової дороги.

В населеному пункті село Подобовець передбачається капітальний ремонт ґрунтової дороги до села Пилипець.

Завдання 1.1.2. Збереження унікального національного пам'ятника Августину Волошину

В населеному пунктів Келечин, що входить до складу Пилипецької громади – розташований пам'ятник Августину Волошину.

З метою збереження пам'ятника заплановано проведення благоустрою території облаштування сучасної огорожі території, залучення студентів, школярів, науковців для проведення культурних заходів із вшанування пам'яті першого президента України.

Завдання 1.1.3. Облаштування та проведення освітлення до туристичних об'єктів

З метою збільшення кількості відвідувачів та створення сприятливих умов для туристичної сфери планується облаштувати та провести освітлення по території сіл Пилипець, Буковець, Потік, Нижній Студений. Це дасть змогу жителям та відвідувачам громади відвідати знакові туристичні місця навіть вночі.

Завдання 1.1.4. Облаштування вказівників до туристичних об'єктів

Закарпатська область розташована в межах чотирьох кордонів, якими щодня курсують близько 85 000 тис. автомобілів. Через Пилипецьку громаду проходить – автошлях загального користування національного значення Т-07-18. Цей транзитний потенціал є вагомою передумовою для розвитку туристичної галузі, оскільки за умови цілеспрямованого маркетингу транзитні потоки можуть стати туристичними. Система туристичного інформування та орієнтування з урахуванням можливостей є одним з найефективніших інструментів цієї трансформації. Облаштування вказівників до туристичних об'єктів громади, які інформуватимуть про наявність туристичних об'єктів, місце їх знаходження, історичну, історико-культурну, архітектурну дозволить затримати транзитний автомобіль на території громади принаймні на одну або дві доби. Навіть за умови досягнення такого незначного інтервалу перебування транзитних автопотоків в громаді ефект буде максимальним, оскільки відвідання туристичного об'єкту неодмінно супроводжуватиметься попитом на послуги проживання, харчування, розвитком торгівлі, сфери обслуговування тощо. Крім того, наявність системи туристичного закування європейського зразка сприятиме формуванню привабливого іміджу громади, зокрема туристичного та інвестиційного.

Завдання 1.1.5. Відновлення маркування туристичних маршрутів.

Маркування туристичних пішохідних та вело маршрутів формуватимуть інформацію про туристичні маршрути з метою забезпечення орієнтування та безпечного проходження.

Завдання 1.1.6. Наповнення новою інформацією та QR-кодами інформаційних знаків пішохідних маршрутів на території Пилипецької ОТГ.

В громаді наявні вело та пішохідні маршрути, але без інформаційного забезпечення, а саме про відстань між ними, джерела та місця ночівлі. Крім того, зважаючи на багату історію краю зростає необхідність інформаційного сповіщення туристів завдяки встановлення інформаційних стендів про видатні місця та людей, цікаві історії легенди рідного краю, що будуть супроводжуватися посиланням на QR-код. Все перераховане вище сприятиме популяризації здорового способу життя громадян та гостей громади, молодіжного спорту, у тому числі велоспорту, забезпечення необхідних передумов для розробки та реалізації плану дій щодо створення безпечної велосипедної та пішохідної інфраструктури, задля подальшого розвитку, поліпшення якості життя мешканців та підвищення туристичної привабливості.

Операційна ціль 1.2. Розвиток, сільського туризму та збереження історико-культурної спадщини

Завдання 1.2.1. Вдосконалення відпочинкових, розважальних та рекреаційних зон

З метою розвитку громади, туристичної сфери та забезпечення комфортних умов для відпочинку, робочою групою було визначено ряд завдань:

- реконструкція та облаштування паркових зон на території громади;
- створення дитячих ігрових майданчиків;
- облаштування зони для дітей для здійснення навчання правил дорожнього руху;
- створення візуально-інформаційних стендів з оргскла біля туристичних та/або історичних об'єктів, через які можна поглянути на об'єкт «в минуле»;
- облаштування в селах громади кемпінгових місць для зупинки туристів у кемперах та/або наметах.

Завдання 1.2.2. Розробка концепції музеїв, які плануються відкрити на території СТГ

Збереження історико-культурної спадщини, самобутньої культури, традицій та місцевого колориту, відтворення історичної спадщини та автентичність Бойківщини буде відтворено в музеях, що стануть ефективним інструментом для ознайомлення туристів.

Завдання 1.2.3. Всебічна впізнаваність громади та історична спадщина

Об'єкти історико-культурної спадщини Пилипецької громади представлені дерев'яними церквами в стилі бароко які є маже в кожному селі громади, пам'ятник першому президенту Карпатської України Августину Волошину, та музей дерев'яних церков у якому представлені міні копії всіх дерев'яних церков, які знаходяться на території Пилипецької ТГ.

Частина з є пам'ятками архітектури національного значення, такі як церква Різдва Пресвятої Богородиці в селі Пилипець, церква Введення Пресвятої Богородиці в селі Розтока, церква святого Миколая в селі Подобовець, церква святого Миколая, церква Благовіщення Пресвятої Богородиці в с. Верхній Студений, деякі з них потребують реставраційних робіт. Тому робочою групою було визначено необхідність проведення реставраційних робіт у храмах, які цього потребують. На меті маємо збереження історико-культурних пам'яток національного значення.

Завдання 1.2.4. Популяризація традиційних ремесл та промислів.

Передбачається започаткування інформативне сповіщення про традиційні ремесла та промисли з виробництва сувенірної продукції шляхом створення гуртків з різьбярства та ліжникарства в школах громади. Основною метою яких буде здійснення навчань для збереження традицій.

Операційна ціль 1.3. Промоція туристичного потенціалу

Завдання 1.3.1. Участь у всеукраїнських та міжнародних заходах, конкурсах, виставках та конференціях

Популяризація туристичного потенціалу громади буде проявлятися шляхом участі представників Пилипецької громади у фестивалях, виставках, конференціях, виставках та заходах, які будуть проводитися з 2026-2031 роки.

Завдання 1.3.2. Створення рекламної відео та поліграфічної продукції

Для досягнення завдання було заплановано:

- випуск буклетів та флаєрів;
- створення фільмів та промо-роликів про діяльність Пилипецької громади;
- створення інтерактивної карти туристичних та історико-культурних об’єктів.

Завдання 1.3.3. Розвиток нових програм

Задля збереження, накопичення та відображення туристичної інформації було заплановано створити карту громади, яка відображатиме туристичні об’єкти, маршрути, транспортну й туристичну інфраструктуру.

Здійснення ефективної промоції туристичної сфери громади можливе через створення туристично-інформаційного веб-сайту, на якому буде розміщена актуальна, важлива та необхідна інформація для відвідувача.

Реалізація програм сприятиме розвитку та промоції туристичного потенціалу, молодіжному осередку скаутського руху «Пласт» та створення «Май великий капчур».

Операційна ціль 1.4. Розробка та розвиток туристичних продуктів

Завдання 1.4.1. Активний туризм

Покращення активного туризму характеризується створенням та розвитком байкпарку та розвитком екстримально-розважально-відпочинкового комплексу на базі громади BIKE-PARK, що слугуватиме фактором привабливості для любителів екстремального виду відпочинку.

Гірськолижний туризм користується популярністю серед любителів гірських видів спорту. Для розвитку гірськолижного туризму заплановано розвиток гірськолижної інфраструктури.

Нині одним із видів туризму, який майже не розвинений в Пилипецькій громаді є гастрономічний туризм. Національна кухня є одним із важливих факторів залучення іноземних туристі, яка завоювала визнання у всьому світі й може відігравати роль суттєвого фактору стимулювання туристичних потоків. Пилипецька громада шляхом Організації та проведення гастрофестивалю «Проводи овець та отари» може запропонувати конкурентоспроможний гастрономічний туристичний продукт, що включатиме у себе як знайомство з традиційними стравами, так і напоями. Саме гастрономічні фестивалі й свята можуть стати чинником підтримки інтересу до гастрономічного туризму, мотивацією для розробки цікавих та насичених гастрономічних турів.

Про заходи та можливості цікавого відпочинку можна буде дізнатися завдяки постійному оновленню та наповненню інформацією туристично-інформаційного веб-сайту громади.

Стратегічна ціль 2. Економічний розвиток громади

Процеси трансформації економіки нашої держави, та наявний у громади потенціал, сприяють швидкому розвитку шляхом створення конкурентного економічного середовища, яке передбачає налагодження співпраці, як між підприємцями, так і між місцевою владою та бізнесом. Розробка проєктів та участь в грантових програмах, конкурсах для залучення додаткових коштів спрямованих на розвиток та підтримку місцевого бізнесу.

У середньостроковій перспективі економічний профіль громади формуватиме сталий розвиток сільського господарства, розвиток традиційних промислів і ремесел, економічну активність населення та підготовка кадрів для туристичної індустрії.

Покращення привабливості громади стане ефективним інструментом для підвищення конкурентоспроможності Пилипецької громади.

Операційна ціль 2.1. Створення конкурентного економічного середовища та привабливості

Завдання 2.1.1. Співпраця влади та бізнесу

Створення ради підприємців стане дієвим механізмом органів місцевого самоврядування і суб’єктів господарювання на засадах партнерства, відкритості та прозорості, узгодження адміністративних та громадських зусиль по створенню сприятливих умов для розвитку бізнесу в громаді.

Завдяки Інформаційному пункту підприємця в Центрі надання адміністративних послуг Пилипецької ТГ сприятиме покращенню клімату підприємницької діяльності.

Завдання 2.1.2. Розробка проєктів та участь в ґрантових програмах та конкурсах для залучення додаткових коштів для розвитку місцевого бізнесу

Створення Інвестиційного паспорту громади сприятиме поширенню інформації про економічний та інвестиційний потенціал громади, формуванню іміджу інвестиційно-привабливої громади та допоможе відкрити нові можливості для розвитку.

Реалізація проєкту «Підтримка малого та середнього бізнесу Пилипецької ТГ» допоможе підвищити рівень підприємницької діяльності в громаді з метою формування передумов інноваційного розвитку малого бізнесу на території Пилипецької ТГ, активізації участі молоді у громадському житті шляхом виявлення і підтримки найбільш талановитих, соціально відповідальних та вмотивованих до інноваційної діяльності і підприємництва.

Операційна ціль 2.2. Покращення привабливості громади

Завдання 2.2.1. Підтримка та сприяння у розробці брендів місцевої продукції Пилипецької громади.

Розробка брендів місцевої продукції Пилипецької громади дозволить покращити привабливість громади шляхом залучення виробників крафтової продукції – бриндзі у всеукраїнських та міжнародних конкурсах та виставках.

З метою розвитку та популяризації громади є організація круглих столів між підприємцями дружніх громад України та закордоном.

Пилипецька громада сприяла популяризації місцевих промислів беручи участь у фестивалі, що слугує кроком забезпечення розвитку туризму, збереження історико-культурної спадщини та промоцію місцевих народних промислів та традицій.

Завдання 2.2.2. Проведення фестивалів та культурно-масових і спортивних заходів.

Метою проведення фестивалів є сприяння культурно-духовному розвитку населення громади та України, збереженню та популяризації місцевих традицій та ремесел.

Операційна ціль 2.3. Підтримка сталого розвитку сільського господарства

Завдання 2.3.1. Створення сільськогосподарських кооперативів

Сільськогосподарські кооперативи об'єднають фізичних осіб в громаді для спільної виробничої або іншої господарської діяльності на засадах їх обов'язкової трудової участі з метою одержання прибутку та організації торговельного обслуговування, заготівель сільськогосподарської продукції, сировини, виробництва продукції та надання інших послуг з метою задоволення споживчих потреб. Саме тому, в громаді кооперативу з переробки ягід.

Завдання 2.3.2. Підтримка фермерських господарств та місцевих сільських виробників

Успішне ведення власного господарства в умовах ринкової економіки, розширення умов для самозайнятості працездатних людей в селах, значною мірою залежить від наявних знань, умінь, навичок, досвіду населення. Знання та навички набуваються шляхом їх передачі від практиків через навчальні технології та їх закріплення на практиці.

Досягнення завдання передбачається шляхом розробки таких програм, як «Підтримка фермерських господарств в Пилипецькій громаді» та «Підтримка місцевих сільських виробників Пилипецької громади».

Операційна ціль 2.4. Підвищення економічної активності населення

Завдання 2.4.1. Сприяння працевлаштуванню

Підвищення економічної активності населення - це означає збільшення кількості людей, які задіяні в економічній діяльності. Це може включати як збільшення зайнятості, так і більш активну участь у підприємницькій діяльності, інвестиціях та інших економічних процесах.

Збільшення зайнятості:

- Зростання кількості осіб, які працюють за наймом або працюють на власний рахунок.
- Зменшення безробіття.
- Підвищення рівня участі в економіці людей, які раніше не працювали (наприклад, пенсіонери, домогосподарки).
- Зростання пропозиції робочої сили на ринку праці.

Завдання 2.4.2. Підвищення кваліфікації

Найвищий рівень безробітного населення характерний серед найпростіших професій, працівників сфери торгівлі та послуг та робітників різних напрямків.

Одним із важливих засобів розширення зайнятості населення і зменшення безробіття є залучення до підприємництва і самозайнятості безробітних громадян. Цінність цього напряму роботи визначається ще й тим, що у результаті не зменшується загальна кількість вільних робочих місць на підприємствах, які використовують найману працю, у людей формуються якості, необхідні саме в умовах ринкової економіки – прагнення до ініціативного, творчого способу життя, відповідальність за власний добробут. Проведення курсів, тренінгів та інших освітніх програм для покращення навичок та знань, необхідних для ринку праці.

Завдання 2.4.3. Створення нових робочих місць

Заохочення інвестицій, підтримка малого та середнього бізнесу, а також розвиток нових сфер економіки, які створюють додаткові робочі місця.

Завдання 2.4.4. Заохочення підприємницької діяльності

Надання консультацій, фінансової допомоги та іншої підтримки для тих, хто бажає розпочати власний бізнес.

Завдання 2.4.5. Підтримка тих, хто не може конкурувати на ринку праці

Надання соціальної допомоги, професійної реабілітації та іншої підтримки для ветеранів, осіб з обмеженими можливостями, пенсіонерів та інших категорій, які потребують додаткової допомоги.

Операційна ціль 2.5. Розвиток місцевих промислів і ремесел

Завдання 2.5.1. Розроблення тематичного наповнення до промо-ролика «Традиційні ремесла та промисли Пилипецької територіальної громади».

Передбачається створення промо-ролика «Традиційні ремесла та промисли Пилипецької територіальної громади» для пізнавання та промоції громади, а також створення фестивалю «Традиційні ремесла Пилипецької громади» з ярмаркою, майстер-класами, ознайомленням з місцевими традиційними стравами та їх приготуванням, які задовольнить попит туристів, курортників та жителів громади.

Стратегічна ціль 3. Висока якість життя в громаді

Висока якість життя для кожного мешканця, як демонстрація того, що Пилипецька громада ставить в пріоритет своїх мешканців, налаштована забезпечити найвищі стандарти безпеки, комфорту, стану комунальної інфраструктури та надання адміністративних послуг. Поряд з цим, Пилипецька громада створює належні умови для активізації мешканців, їх участі у процесах управління та напрацювання рішень.

Операційна ціль 3.1. Розвиток та забезпечення якісної освіти

Завдання 3.1.1. Оптимізація та реорганізація освітньої мережі Пилипецької громади.

Освіта є важливим визначальним чинником соціально-економічного та духовного розвитку суспільства і реалізує запити громадян щодо забезпечення рівного доступу до якісної освіти.

Одним з найголовніших напрямів реформування освіти є модернізація галузі на рівні громади. Без глибокого аналізу стану освіти та її проблем неможливо чітко окреслити її роль і місце в стратегії реформування шкільної освіти та визначити перспективи розвитку.

Серед найголовніших проблем в освітній системі Пилипецької територіальної громади можна виділити такі:

1. Зміна вимог до якості середньої освіти, як з боку держави і суспільства, так і з боку учнів та їх батьків.
2. Орієнтація на індивідуалізацію освіти.

3. Необхідність розширення соціальних контактів сільських учнів.

4. Збільшення витрат на одного учня в сільській місцевості.

Отже, зважаючи на всі чинники, виникла потреба у розробленні плану оптимізації та модернізації мережі закладів освіти Пилипецької сільської ради на 2023-2027 роки (далі – План), що зумовлено процесами оновлення системи освіти, яка спрямована на приведення у відповідність до європейських стандартів, потреб сучасного життя, цілеспрямованої орієнтації на задоволення запитів учнів щодо здобуття якісної освіти.

Основними завданнями реалізації Плану є забезпечення доступу освіти для всіх дітей громади незалежно від місця проживання, можливості вибору ними навчальних закладів; підвищення якості освітніх послуг, ефективності освітнього процесу, в тому числі результатів зовнішнього незалежного оцінювання; забезпечення варіативності освітніх послуг з урахуванням індивідуальних запитів; створення умов для розвитку здібностей дітей з особливими освітніми потребами; ефективне використання матеріальних, фінансових, кадрових ресурсів громади.

Оптимізація мережі закладів загальної середньої освіти сприятиме оновленню організаційної структури шкіл для надання якісної освіти кожній дитині.

Завдання:

Основним завданням Плану є виконання статті 35 Закону України «Про повну загальну середню освіту», пункту 3 розділу XII Закону України «Про освіту» щодо приведення у відповідність до установчих документів закладів освіти до 1 липня 2027 року.

Мета:

Метою Плану є модернізація мережі закладів загальної середньої освіти Пилипецької територіальної громади у 2023-2027 роках, цілеспрямований перехід освітньої системи до принципів функціонування Нової української школи (середня, старша ланка), що дасть забезпечити нову якість освіти, доступність освітніх послуг, підвищення ефективності використання освітніх ресурсів.

Таблиця 40. Напрями модернізації та оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти Пилипецької сільської ради у 2026-2031 роках

№ зп	Заходи	Термін виконання	Відповідальний виконавець
1	Вивчення стану розвитку мережі навчальних закладів, визначення їх ефективності щодо задоволення потреб населення у високоякісних освітніх послугах, соціальної та економічної доцільності, перспектив модернізації відповідно до демографічних показників	Постійно	Пилипецька сільська рада, відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту

2	Забезпечення шкільними автобусами учнів, які потребують перевезення до місця навчання та у зворотному напрямку	Постійно	Пилипецька сільська рада
3	Забезпечення зміни типу навчального закладу, приведення мережі відповідно до Законів України „Про освіту”, „Про повну загальну середню освіту” та його оптимізацію, перейменувавши: - Пилипецький заклад загальної середньої освіти у Пилипецький ліцей;	До 01.09.2027	Пилипецька сільська рада, відділ освіти, культури, сім’ї, молоді та спорту

Завдання 3.1.2. Забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників закладів освіти.

Створення центру професійного розвитку педагогічних працівників забезпечуватиме фаховий розвиток, саморозвиток педагогічних і керівних кадрів освіти відповідно до сучасних запитів суспільства і соціальних вимог, індивідуальних потреб педагогів через різноманітні види, форми та інноваційні моделі підвищення кваліфікації; створення умов для забезпечення економічних та соціальних гарантій професійної самореалізації педагогічних працівників та утвердження їх високого соціального статусу в суспільстві задля забезпечення якості освіти.

Головними завданнями є:

- створення умов для системного професійного розвитку педагогів, що є основним чинником успішного вирішення завдань освітньої реформи в Україні;
- оновлення підходів щодо науково-методичної діяльності з педагогічними працівниками на засадах неперервності, систематичності, відкритості, демократичності, з урахуванням компетентнісного підходу, індивідуально-особистісних та виробничих потреб;
- забезпечення проведення семінарів, практикумів, круглих столів для педагогічних працівників та керівників закладів освіти з питань організації навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі;
- забезпечення рідного доступу педагогів до формальної, неформальної та інформальної освіти, поширення інноваційних моделей підвищення кваліфікації, з метою сприяння розвитку професійної компетентності педагогів і керівних кадрів громади, приведення професійного рівня педагогічних працівників у відповідність до вимог сьогодення;
- забезпечення психолого-педагогічного супроводу розвитку мотиваційної та ціннісної сфери педагогічних працівників і керівних кадрів, активізації механізмів їх професійного саморозвитку та

самоорганізації, можливості навчатися впродовж життя в умовах освітньої системи.

Завдання 3.1.3. Розроблення нових та втілення діючих проєктів/програм для роботи з учнями, вихованцями закладів освіти.

Процес розвитку освіти потребує об'єднання зусиль усіх учасників освітнього процесу та підтримки започаткованих ініціатив керівними органами та мешканцями територіальної громади. Метою розроблення нових та втілення діючих проєктів/програм для роботи з учнями, вихованцями закладів освіти є:

- забезпечення пріоритетності системи пошуку, навчання, виховання і підтримки обдарованих дітей як важливого чинника становлення особистості, збереження і розвитку інтелектуального потенціалу суспільства;
- забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на всіх рівнях з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів з метою подальшої їх соціалізації;
- забезпечення рівного доступу до якісної освіти та психологічний супровід освітнього процесу здобувачів освіти з соціально вразливих верств населення задля формування безпечного освітнього середовища, захисту прав і свобод особистості;
- створення у системі освіти умов для усвідомлення всіма учасниками освітнього процесу життя і здоров'я особистості як найвищих особистісних і суспільних цінностей, мотивації до вдосконалення власного здоров'я.

Завдання 3.1.4. Розроблення та удосконалення моделі харчування у всіх закладах загальної середньої освіти громади

Нагальним питанням в школах громади є організація харчування учнів, вихованців у закладах освіти. З цією метою забезпечується якісне харчування учнів, вихованців закладів освіти (за вимогами НАССР).

Завдання:

- підготувати нормативно-правову базу для забезпечення функціонування моделі харчування;
- забезпечити матеріально-технічне оснащення харчоблоків;
- продовжити впроваджувати систему харчування за вимогами НАССР у ЗЗСО;
- розглянути можливість впровадження проекту «Базова кухня».

Завдання 3.1.5. Вдосконалення організації навчання дітей з ООП, відкриття Інклюзивно-ресурсного центру у громаді.

Подальший якісний розвиток мережі закладів освіти залежить від одночасного розвитку ресурсного забезпечення, збагачення освітнього

середовища за принципами універсального дизайну та розумного застосування.

Основні завдання:

- Реалізовані права і можливості осіб з особливими овітніми потребамидля здобуття ними освіти, з урахуванням їхніх потреб.
- забезпечити покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, упровадження сучасного ресурсного забезпечення закладів;
- продовжити оснащення закладів засобами інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових пристроїв для організації різних форм навчання;
- забезпечити створення та облаштування інклюзивно-ресурсного центру, ресурсних кімнат відповідно до нормативних вимог;

Завдання 3.1.6. Організація гурткової роботи, позашкільної освіти дітей громади.

Реалізація завдання забезпечити змістовне дозвілля, розвиток талантів і здібностей учнів, формування навичок командної роботи та активної громадянської позиції. Також передбачається підвищення ролі позашкільної освіти як складової системи виховання, профорієнтації та соціальної адаптації

Очікувані результати:

- Відкриття нових гуртків у закладах освіти громади.
- Відкрито позашкільний заклад освіти з метою організації позаурочного часу учнів та вихованців, їхнього дозвілля.

Завдання 3.1.7. Покращити матеріально-технічну базу закладів загальної середньої освіти.

Подальший якісний розвиток мережі закладів освіти залежить від одночасного розвитку ресурсного забезпечення, збагачення освітнього середовища за принципами універсального дизайну та розумного застосування.

Основні завдання:

- забезпечити покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, упровадження сучасного ресурсного забезпечення закладів;
- здійснення заходів з енергозбереження, капітальних ремонтів, реконструкції будівель і приміщень, придбання обладнання та предметів довгострокового користування;
- продовжити оснащення закладів засобами інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових пристроїв для організації різних форм навчання;
- забезпечити створення та облаштування інклюзивно-ресурсного центру, ресурсних кімнат відповідно до нормативних вимог;

- відновлення та обладнання ігрових і спортивних майданчиків, футбольних полів, спортивних залів для розширення можливостей закладів освіти у спортивно-оздоровчій роботі зі здобувачами освіти;
- створення умов для забезпечення місцями в закладах дошкільної освіти всіх дітей дошкільного віку відповідно до потреб населення; повного залучення дітей п'ятирічного віку до систематичного навчання в закладах дошкільної освіти;
- вишукати можливості будівництва нових сучасних закладів освіти, відповідно до освітніх запитів населення та демографічних прогнозів;
- закріпити за закладами початкової та базової середньої освіти територію обслуговування та забезпечувати за рахунок різних, не заборонених законодавством джерел фінансування, придбання та підвезення дітей дошкільного та шкільного віку, педагогічних працівників до закладів освіти шкільними автобусами.

Завдання 3.1.8. Облаштування та відновлення дослідницьких, спортивних, ігрових майданчиків у закладах освіти.

Завдання спрямоване на створення сучасного, безпечного та функціонального середовища для всебічного розвитку дітей і молоді у закладах освіти громади. Передбачає відновлення та облаштування спортивних залів, футбольних полів, дослідницьких і навчально-дослідних майданчиків, що забезпечить умови для проведення експериментально-дослідницької, спортивно-оздоровчої та виховної роботи із здобувачами освіти.

Особливу увагу приділено оновленню та облаштуванню ігрових майданчиків у закладах дошкільної освіти та дошкільних підрозділах, що сприятиме розвитку фізичних і соціальних навичок дітей, формуванню культури безпечної поведінки та активного способу життя.

Реалізація завдання дозволить покращити умови для фізичного виховання, дозвілля й творчого розвитку дітей, підвищити привабливість закладів освіти та рівень задоволеності освітнім середовищем серед учнів, батьків і педагогічних працівників.

Завдання 3.1.9. Виконання капітальних та поточних ремонтів закладів освіти

Завдання спрямоване на забезпечення належного технічного стану закладів освіти громади шляхом виконання капітальних і поточних ремонтів будівель, приміщень та інфраструктурних елементів. Передбачає проведення ремонтних робіт покрівель, фасадів, внутрішніх приміщень, спортивних залів і кімнат, а також заміну аварійних вікон і дверей для підвищення енергоефективності та безпеки перебування учнів і працівників.

Особлива увага приділяється облаштуванню найпростіших укриттів та проведенню капітального ремонту протирадіаційного укриття (ПРУ) в селі Ізки, що використовується учасниками освітнього процесу Ізківської гімназії.

Також передбачається благоустрій прилеглих територій закладів освіти для створення безпечного та естетичного середовища.

Реалізація завдання забезпечить покращення умов навчання, зміцнення матеріальної бази, підвищення рівня енергоефективності, безпеки та комфорту в освітніх закладах Пилипецької громади.

Операційна ціль 3.2. Розвиток спорту, культури та охорони здоров'я

Завдання 3.2.1. Підтримка гірськолижного спорту в громаді

З метою підтримки гірськолижного спорту в громаді планується підписання меморандуму про співпрацю шкіл громади з організаціями, що мають гірські траси для лижного спорту на території громади. Важливою частиною співпраці стане розробка програм для розвитку спорту серед людей з інвалідністю, а також створення реабілітаційно-спортивних центрів та інфраструктури для відпочинку і реабілітації. Організації сприятимуть сталому розвитку територіальних громад навколо курорту, особливо у галузях гірськолижного спорту, гірського туризму, активного та здорового способу життя. Головна ціль – залучити до гірськолижного спорту чим більшу кількість дітей громади. У подальшому планується проведення змагань серед школярів та молоді громади.

Завдання 3.2.2. Розвиток футболу у громаді

Зараз в Пилипецькій громаді є ДЮСШ «Боржава» – дитячо-спортивна юнацька школа, яка гідно представляє свою громаду на чемпіонатах та здобуває найвищі досягнення. Метою подальшого розвитку клубу є спортивно-патріотичне виховання молоді та підтримка інших популярних в громаді окрім футболу видів спорту, таких як жіночий футбол та гірські лижі. Для покращення умов для футболу запланована реконструкція стадіону в селі Пилипець, універсального спортзалу для міні-футболу, гандболу, баскетболу, волейболу відповідно до міжнародних стандартів з облаштуванням місць для глядачів.

Також, в ході реалізації проєктів для розвитку футболу передбачено будівництво міні-футбольних полів в селах громади та встановлення системи рекуперації, підігріву, вентиляції та охолодження великого об'єму повітря в спортзалах.

В рамках даної цілі планується оснастити всім необхідним футбольну школу ДЮСШ «Боржава».

Завдання 3.2.3. Популяризація місцевої культури та традицій

Історико-культурна спадщина та традиції Пилипецької громади яскраво представлені. Громада бере участь у популяризації та збереження культурного надбання з метою організації та проведення культурно-просвітницьких, мистецьких, тематичних, жалобних, та меморіальних

заходів, які покликані сприяти духовному відродженню Українського народу, реалізації державної та регіональної культурної, і молодіжної політики, надання населенню комплексу культурних послуг, консультаційної інформаційної допомоги, формуванні згуртованості жителів громади через культуру і спільну дію, турботи про людей відпочинок спортивної і культурно-дозвіллєвої діяльності відновлення духовних і фізичних сил людини, задоволення культурних потреб громадян у розвитку народної традиції культури, сучасного мистецтва, підтримки художньої творчості, забезпечення умов для самодіяльної творчої ініціативи, духовного розвитку, організації дозвілля населення з урахуванням їх інноваційної актуалізації, удосконалення форм функціонування закладів культури.

В робочої групи поставлені такі пріоритети для популяризації місцевої культури та традицій із обміном досвіду:

- поточний ремонт закладів культури;
- поточний ремонт та закупівля обладнання для закладів культури;
- створення мережі електронних книг для бібліотек громади;
- організація і проведення фестивалів оглядів-конкурсів виставок тощо;
- створення та організація діяльності клубних формувань творчих колективів, гуртків, студій, мистецьких аматорських об’єднань клубів за інтересами;
- розвиток усіх видів та жанрів самодіяльної народної творчості аматорського та сучасного мистецтва, народних художніх промислів, і розвиток туризму в громаді;
- створення умов для індивідуальної та колективної народної творчості в усьому різноманітті її видів та жанрів, розкриття творчих здібностей населення;
- співпраця з організаціями які здійснюють діяльність у сфері культури, і туризму.

Операційна ціль 3.3. Збереження природи та сталий розвиток

Завдання 3.3.1. Організації водопостачання і водовідведення та роздільного збору побутові відходи.

З розвитком туристичної інфраструктури чисті джерела води якими користується населення опинилися під загрозою забруднення витоками із каналізацій від садиб готелів та туристичних баз. Виходом із ситуації є покращення інфраструктури, побудова системи централізованої каналізації та очисних споруд, а саме системи водовідведення.

Відсутність комплексного підходу в галузі поводження та видалення побутових відходів у населених пунктах Пилипецької громади, призводить до того, що потрібно покращити управління поводження з побутові відходи.

Передбачається, що в рамках завдання буде досягнуто наступних результатів, за рахунок:

- придбання контейнерів та впровадження роздільного сортування сміття;
- придбання обладнання, машин для збору та транспортування відходів;
- створення системи збору вторинної сировини в селах громади;
- проведення інформаційно-роз'яснювальної кампанії, щодо сортування та правильного поводження з побутові відходи;
- розробка програми з поводження з побутові відходи;
- створення серії громадських компостерів;
- створення централізованого водопостачання та водовідведення;
- створення централізованої каналізаційної системи та очисних споруд.

Завдання 3.3.2. Розвиток мережі природних мінеральних джерел

На території Пилипецької громади наявна велика кількість природних мінеральних джерел. Робочою групою було визначено ряд завдань, які сприятимуть розвитку мінеральних джерел на території громади, зокрема, облаштування природних мінеральних джерел – «У Квасу», та виведення в адміністративному центрі громади та населених пунктах джерел з питною гірською водою.

Завдання 3.3.3. Розвиток земельних відносин та просторового планування

Для забезпечення комплексного розвитку сільських територій в інтересах суспільства в кінці 2015 року була прийнята Концепції розвитку сільських територій. Важливим є те, що її реалізації здійснюватиметься шляхом впровадження міжсекторального підходу та проведення реформи системи управління. Відповідно до неї, одними із напрямів удосконалення системи управління сільськими територіями будуть:

– посилення ролі територіальних громад сіл, селищ у плануванні та впровадженні заходів з розвитку сільських територій;

– сприяння розвитку державно приватного партнерства для реалізації проектів розвитку сільських територій та залучення інвестицій.

Планування територіального землекористування територій громади планується через стале використання капіталу конкретної території через відповідні форми та методи землекористування, узгодження економічних, екологічних та соціальних інтересів мешканців громади.

При розвитку земельних відносин та просторового планування в громаді враховувати положення законопроєкту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення планування використання земель» (реєстр.№ 11169 від 12.04.2024), а саме:

1) обов'язкове внесення відомостей до Державного земельного кадастру про земельні ділянки, які пошкоджені або не використовуються за

цільовим призначенням внаслідок проведення бойових дій, терористичних актів, диверсій;

2) встановлення механізму резервування земельних ділянок комунальної власності для відновлення об'єктів критичної інфраструктури;

3) визнання результатів контрольного геодезичного знімання закінченого будівництвом об'єкта документацією із землеустрою, на підставі якої до Державного земельного кадастру вносяться відомості про забудовану земельну ділянку;

4) використання для цілей розроблення документації містобудівної документації на місцевому рівні актуальні геодезичні, топографічні, картографічні, гідрографічні матеріали і дані, отримані за результатами здійснення топографо-геодезичної і картографічної діяльності, а також матеріали і дані дистанційного зондування Землі.

Завдання 3.3.4. Відновлення антропогенно-змінених водних та гірських екосистем на території громади

Прийняти Програми сталого розвитку гірських територій. З урахуванням специфіки Пилипецької територіальної громади, розробити нормативно-правові акти, спрямовані на державне регулювання використання природних ресурсів, пільгове кредитування, створення сприятливих фінансово-економічних умов (податкові і митні пільги) для суб'єктів підприємницької діяльності, що здійснюють у горах природоохоронні та протипаводкові заходи, створюють інфраструктуру для розвитку туризму та рекреації, забезпечують глибоку переробку деревини та інших біоресурсів, виробляють екологічно чисті продукти харчування, розвивають народні промисли. Вважати розвиток туризму та рекреації важливою складовою сталого розвитку Карпатського регіону з огляду на значний рекреаційний потенціал Карпат і резолюцію Парламентської Асамблеї Ради Європи, що була прийнята у січні 1998 року. Пришвидшити формування Карпатської регіональної екомережі шляхом розширення мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду регіону на території громади в межах полонини Боржава. Залучити науковий потенціал для розробки інноваційних заходів щодо забезпечення підвищення продуктивності лісових та аграрних екосистем, розробки екологічно та економічно ефективних систем збалансованого господарювання і досягнення на цій основі екологічного, економічного і соціального балансу в громаді.

Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року визначає, що найвразливішими до зміни клімату є: екосистеми та біорізноманіття річкових долин, екосистеми та види, що розташовані на межі ареалу або в екстремальних щодо кліматичних показників умовах, особливо гірські екосистеми Карпат; лісові екосистеми, які внаслідок зміни гідрорежиму втрачають стійкість, пошкоджуються через поширення шкідників та хвороб, буреломи тощо; природоохоронні території через неможливість забезпечення збереження видів флори і фауни та типів

природних оселищ, для збереження яких створені такі території. Стратегія біорізноманіття закликає до більших зусиль для відновлення прісноводних екосистем і природних функцій річок. Зокрема, згадується про необхідність усунути або відрегулювати бар'єри, які перешкоджають проходженню мігруючої риби (та інших організмів, таких як донні безхребетні) та покращення потоку води та наносів.

Операційні ціль 3.4. Розвиток інфраструктури в громаді

Завдання 3.4.1. Благоустрій території

З метою благоустрою на території Пилипецької громади, заплановано забезпечення озеленення території в громаді, створення обліку зелених насаджень, віку дерев, карти розміщення дерев, правил обрізування та зрізання дерев, осучаснення Пилипецької ВЖКП, закупка шредера для перемелювання гілок на мульчу та створення станції біогазу для опалення держустанови (садочка або лікарні).

Операційна ціль 3.5. Покращення і розвиток інформаційного суспільства

Завдання 3.5.1. Покращення якості мобільного зв'язку та інтернет покриття на території громади

Проєкт передбачає покращення мобільного зв'язку та інтернет покриття на території громади шляхом звернення для встановлення вишки мобільних операторів, підсилення інтернет-сигналу додатковим обладнанням, створенням ФМ-радіо та WI-FI зон в публічних просторах громади.

Операційна ціль 3.6. Безпека в громаді

Завдання 3.6.1. Безпека в громаді

З метою забезпечення безпеки на території громади даним завданням передбачається:

- встановлення системи відео спостереження на території Пилипецької громади;
- закупівля рятувальної техніки для гірсько-пошуково-рятувальної групи;
- закупівля обладнання для відділення ДСНС села Пилипець;
- закупівля технічного засобу спеціального призначення.
- вдосконалення діючих та створення нових укриттів

Завдання 3.6.2. Безпека на дорогах

Реалізація проєкту дозволить забезпечити безпеку на дорогах для пішоходів та водіїв через встановлення пішохідних переходів на території

громади та безпосереднє встановлення освітлення на них, а також встановлення відеоспостереження на території громади, що дозволить забезпечити безпеку руху на дорогах та дозволить виявити порушення.

Завдання 3.6.3. Безпека від надзвичайних ситуацій

В Пилипецької громаді практично кожного року трапляються раптові, непередбачені паводки та повені, що призводять до нанесення значних збитків для мешканців громади та інфраструктури.

Важливим аспектом, який зможе не допустити та передбачити такі наслідки є укріплення гірських схилів, берегів та річок громади, моніторинг місць можливих селевих потоків та визначення в генеральному плані місць небезпечної забудови, створення приватними власниками житлових будинків водовідведення та будівництво підпірних стінок. берегоукріплень та дамб на території громади для запобігання зсуву.

Операційна ціль 3.7. Промоція громади та комунікація

Завдання 3.7.1. Підвищення впізнаваності громади в Україні та закордоном

Для підвищення впізнаності Пилипецької громади в Україні та закордоном робочою групою визначено ряд проєктів щодо:

- просування офіційного веб- сайту та розробки англомовної версії веб-сайту Пилипецької громади;
- створення промо ролику про успішну громаду;
- створення бренду Пилипецької територіальної громади.

Завдання 3.7.2. Участь громади в асоціаціях

Спільні проєкти Пилипецької громади Асоціацією «Єврорегіон Карпати-Україна» працюватимуть над спільними креативними ідеями транскордонної співпраці та спільно розвиватимуть Карпатський регіон. Агентство регіонального розвитку Закарпатської області ефективно допомагатиме Пилипецькій громаді в написанні та поданні проєктів на грантові конкурси**.**

Завдання 3.7.3. Створення сучасних механізмів комунікації влади та громадськості

Розвиток сучасного суспільства вимагає створення нових форм співпраці та взаєморозуміння, відповідно, потребує і нових форм комунікації, які характеризуватимуться ще більшою оперативністю, відкритістю, прозорістю, ефективністю та якістю. Наявність цих характеристик може забезпечити такий тип комунікації, учасники якої є рівноправними та активними, здатними не просто налагодити комунікаційні канали, які дозволять швидко передавати інформацію в обидва напрямки, але й створити ефективну комунікаційну площадку для результативного та взаємовигідного спілкування задіяних в комунікаційному процесі суб’єктів. Створення інтерактивного діалогу на сайті громади для комунікації мешканців та влади

сприятиме побудові ефективної системи комунікації органів державної влади та громадськості.

Створення громадської та молодіжної ради надасть можливість мешканцям громади розуміти як функціонує місцева влада. Адже часто молоді люди, особливо школярі, дуже поверхово орієнтуються в тому, як вибудовується вертикаль та горизонталь влади, формується бюджет, створюються програми. Жителі громади зможуть активно залучатися у міжнародну молодіжну політику до участі розуміти, як імплементується молодіжна політика в громаді.

Створення громадського бюджету допоможе підвищити рівень відкритості та прозорості сільської ради, находити порозуміння між владою та людьми, що допоможе зробити громаду кращою та дати можливість кожному мешканцю відчути причетність та відповідальність за те, якою буде його громада.

Операційна ціль 3.8. Енергоефективність в громаді

Завдання 3.8.1. Покращення рівня енергоефективності в громаді

З метою покращення рівня енергоефектиності в Пилипецькій громаді робочою групою визначено ряд завдань:

- покращення матеріально-технічної бази шкіл Пилипецької ТГ;
- проведення інформаційної роботи щодо використання альтернативних джерел енергії.

Завдання 3.8.2. Стимулювання розвитку і впровадження альтернативних джерел енергії за межами територій Смарагдової мережі та природо-заповідного фонду та особливо цінних ділянок.

Важливим для підвищення енергоефективності є проведення потужної інформаційної кампанії, що чітко буде пояснювати баланс між запровадженням альтернативних джерел та дружнього ставлення до навколишнього середовища. З цією метою передбачається проведення ряду інформаційних заходів, проведення уроків в школах, залучення ГО, що працюють в цій сфері, щодо недопущення будівництва та впровадження альтернативних джерел на території природо-заповідного фонду та особливо цінних ділянок Пилипецької громади. Також, в рамках промоції проєкту передбачається реконструкція даху адмінбудівлі сільської ради та Пилипецького будинку культури з облаштуванням на ньому сонячних панелей.

Для стимулювання розвитку і впровадження альтернативних джерел енергії визначено наступні проєкти:

- встановлення сонячних панелей на адмінбудівлях комунальних закладів;
- залучення інвесторів для впровадження відновлювальних джерел енергії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Байцар А. Л., Байцар І. А. Верхня межа лісу в ландшафті Полонина Боржава, її охорона та оптимізація. Проблеми геоморфології і палеографії Українських Карпат і прилеглих територій. Збірник наук. праць. Львів, 2016. С. 32-38.
2. Байцар А. Л. Верхня межа лісу в ландшафтах Українських Карпат, її охорона та оптимізація. Вісник Львів. ун-ту серія географ. Вип. 45. Львів, 2014. С. 166-177.
3. Біорізноманіття України. URL: http://dc.smnh.org/biodiversity-data-centre.html
4. Божук Т. Рекреаційно-туристичні дестинації: теорія, методологія, практика. Львів: Український бестселер, 2014. 468 с.
5. География лавин / [под ред. С.М. Мягкова, Л.А. Канаева]. М.: Изд-во МГУ, 1992. 322с.
6. Гуштан К. В., Божук Т. І. «Біотичне різноманіття полонини Боржави як об'єкта зеленого туризму». Туризм: наука, освіта, практика. Матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 50-ої річниці створення Рівненського відділу Українського географічного товариства у Національному університеті водного господарства та природокористування (м. Рівне, 24-25 квітня 2020 р.) / редкол.: В.С. Мошинський, Н.Б. Савіна, М.О. Клименко, С.І. Коротун та ін. Рівне: НУВГП, 2020. С. 73-76.
7. Гуштан К. В., Гуштан Г. Г. Деякі знахідки раритетних видів тварин, як перспектива створення нових об'єктів природо-заповідних територій у верхів'ї басейну річки Латориця. Природоохоронні, екоосвітні, рекреаційно-туристичні та історико-культурні аспекти сталого розвитку Розточчя. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-річчю створення Яворівського національного природного парку (смт Івано-Франкове, 4 липня 2018 року). Львів: ЗУКЦ, 2018. С. 112-114.
8. Гуштан Г.Г., Гуштан К. В. Деякі знахідки раритетних видів тварин, як перспектива створення нових природно-заповідних об'єктів у верхів'ї басейну річки Латориця та суміжних територій (Закарпаття). Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Екологія та природокористування в системі оптимізації відносин природи і суспільства» (присвяченої 110-річчю заснування Екологічного коледжу ЛНАУ, 4 жовтня 2018 р.); [за заг. ред.: Боруцької Ю.З., Костишин Е. І.]. Львів: Екологічний коледж ЛНАУ, 2018. С. 61-64.
9. Деревська К. І., Бурлаченко Ю. В., Борисенко К. А. Проблема вибору місць розташування ВЕС. Приклад Полонини Боржава в Українських Карпатах. Матеріали шостої міжнародної науково-практичної конференції «Надрокористування в Україні. Перспективи

інвестування» (Україна Трускавець 7-11 жовтня 2019). Трускавець, 2019. С. 320 – 325.

10. Дубовик О., Бокотей А., Покритюк Л., Боднар В., Ручко О. Осіння міграція птахів, які перебувають під охороною Червоної книги України, через гірський масив Полонина Боржава (Закарпатська область) Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ. С. 125-126.

11. Залучення громадськості та науковців до проектування мережі Емеральд (Смарагдової мережі) в Україні / Полянська К.В., Борисенко К.А., Павлачик П. (Paweł Pawlaczyk), Василюк О. В., Марущак О. Ю., Ширяєва Д. В., Куземко А. А., Оскирко О. С. та ін. / під ред. д.б.н. А.Куземко. Київ, 2017. 304 с.

12. Дерев'яні храми України. URL: http://www.derev.org.ua/

13. Кадастр снігових лавин України (Карпати, Крим) /В.Ф.Грищенко, О.М.Аксюк, Г.А.Гончаренко. Київ, 2014. С. 63-68.

14. Климишин О. Оптимізація, охорона і раціональне використання рослинності високогір'я та верхньої межі лісу Українських Карпат. Вісник Львів. ун-ту. Сер. біол. 2010. Вип. 54. С. 27–40.

15. Колотуха О. В. Лавинна небезпека для туристів в горах України. К.: Федерація спортивного туризму України, 2008. 38 с.

16. Курильців Р.М. Просторове планування землекористування як основа інтегрованого управління сільськими територіями. Економічний вісник, 2016, №4 106-112.

17. Лоя В., Данилюк К., Кучма Т., Борисенко К., Різун В. Поширення і охорона *Diphasiastrum alpinum* (L.) Holub та *Huperzia selago* (L.) Bernh. ex Schrank et Mart. (Lycopodiaceae) на полонині. Боржава. Бессерівські природознавчі студії: збірник матеріалів II Міжнародної наукової конференції. Випуск II / за заг. ред. О. В. Кратко. Кременець : КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2024. С.162-165.

18. Малиновський К.А., Мельничук В.М. Про нове місцезнаходження осоки наскельної в Карпатах. Наук. зап. Держ. природознавч. музею. Львів, 1951. 1. С. 37-39.

19. Малиновський К. А., Мельничук В. М. Рослинність Боржавських полонин, їх кормова характеристика та шляхи поліпшення. Наук. зап. Природознавч. музею Львівського філіалу АН УРСР. Львів, 1955. 4. С.113 – 128.

20. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/156-19.

21. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр.: Постанова Кабінету Міністрів від 05.08.2020 № 695. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text.

22. Про затвердження діяльності Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 № 471. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/471-2020-%D0%BF#Text.
23. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квіт.1999 р. № 586-XIУ. Офіц. вісник України. 1999. № 18, С. 190.
24. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. №24, 170 с.
25. Природа Закарпатської області / під ред. К.І. Геренчука, Львів: «Вища школа», 1981. 153 с.
26. Природа Українських Карпат. / за ред. К.І. Геренчука. Львів: Вид. ЛДУ, 1968. 265 с.
27. Природні умови та природні ресурси Українських Карпат. Київ: «Наукова думка», 1968. 299 с.
28. Регіональний Інформаційний Центр "Карпати". URL: https://carpaty.net/
29. Сайт Закарпатської обласної державної адміністрації. URL: hpp://oda.carpathia.gov.ua
30. Смарагдова мережа в Україні під ред. Проценка Л.Д. Київ Хімджест 2011. – 193 с.
31. Смарагдова мережа в Україні / О.Р.Болтачов, Я.П.Дідух, О.В.Дудкін, І.Б.Іваненко, Є.П.Карпова, О.В.Кохан, В.А.Онищенко, Г.В.Парчук, Л.Д.Проценко, І.П.Сіренко, Т.Д.Соломаха, О.В.Червоненко, О.А.Яремченко // під ред. Проценка Л.Д. Київ: Хімджест, 2011. 192 с.
32. Студений: історія гірського села. URL: https://m.xn--c1afrs9etbc.com/
33. Території, що пропонуються до включення у мережу Емеральд (Смарагдову мережу) України («Тіньовий список», частина 2) / Кол. авт., під ред. Борисенко К. А., Куземко А. А. Київ: «LAT & K», 2019. 234 с.
34. Технічні звіти сніголавинних станцій Плай і Пожижевська за зимовий період 2008. 2012 рр.
35. Bilanyuk Volodymyr, Tikhanovich Ievhen. Лавинні процеси в Українських Карпатах. Avalanche process in Ukrainian Carpathians. Journal of Education, Health and Sport. 2015;5(7):96-104. ISSN 2391-8306. DOI 10.5281/zenodo.19307
36. Dubovyk, O., Bokotey A., Pokrytiuk, L., Bodnar, V., Strus, Yu., Ruchko, O. Autumn Migration of Birds over Polonyna Borzhava (Ukrainian Carpathians). Zoodiversity, 54(1):43–52, 2020 DOI 10.15407/zoo2020.01.043
37. KARPATY. TRAVEL. URL: https://www.karpaty.info/ua/uk/zk/kh/n.studeny/
38. Wikipedia. Вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/

39. ZymaGhory.com – курорти та відпочинок в Карпатах. http://zymaghory.com/tourism/

Додатки

Додаток 1

АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ

положень Стратегії розвитку Пилипецької територіальної громади
Державній стратегії регіонального розвитку України

Стратегічні та операційні цілі	**Стратегічна ціль та операційні цілі**	**Опосередкований зв'язок**	**Сильний зв'язок**
Стратегічна ціль 1. "Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах".	1. Розвиток туризму	+	
Оперативна ціль 1. Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь	1.1 Розвиток туристичної інфраструктури 1.2. Розвиток, сільського туризму та збереження історико-культурної спадщини 1.3. Промоція туристичного потенціалу 1.4. Розробка та розвиток туристичних продуктів	+	
Оперативна ціль 2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і	2.1.Створення конкурентного економічного середовища та	+	

публічних послугах	привабливості		
Оперативна ціль 3. Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення	2.4. Підвищення економічної активності населення	+	
Стратегічна ціль ІІ. “Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів”	2. Економічний розвиток		++
Оперативна ціль 1. Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів	2.1.Створення конкурентного економічного середовища та привабливості		++
Оперативна ціль 2. Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка	2.2. Покращення привабливості громади		++
Стратегічна ціль 3“Розбудова ефективного багаторівневого врядування”	3. Висока якість життя у громаді		++
Оперативна ціль 1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування кращих практик ЄС	3.1. Розвиток та забезпечення якісної освіти	+	
Оперативна ціль 2. Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями	3.2. Розвиток спорту, культури та охорони здоров’я 3.3. Збереження природи та сталий розвиток		++

	3.5. Покращення і розвиток інформаційного суспільства 3.6. Безпека в громаді 3.7. Промоція громади та комунікація 3.8. Енергоефективність		

*У клітинках зазначається ступінь зв'язку окремих цілей: відмічається як «++» (сильний зв'язок) або «+» (опосередкований зв'язок).

Додаток 2

АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ

положень Стратегії розвитку Пилипецької територіальної громади Стратегії регіонального розвитку Закарпатської області

Стратегічні та операційні цілі	**Стратегічна ціль та операційні цілі**	**Опосередкований зв'язок**	**Сильний зв'язок**
Стратегічна ціль І. Розвиток орієнтований на людину.	1. Розвиток туризму		++
Оперативна ціль 1. Розвиток культури та збереження об'єктів культурної спадщини області на принципах інклюзії	3.2. Розвиток спорту, культури та охорони здоров'я		++

Оперативна ціль 2. Формування доступного, інклюзивного, здоров'язберігаючого простору для фізичного відновлення та розвитку людини	1.2. Розвиток, сільського туризму та збереження історико-культурної спадщини	+	
Оперативна ціль 3. Забезпечення розвитку якісних і доступних соціальних послуг у відповідності до потреб людини, підтримка ВПО.	1.3. Промоція туристичного потенціалу	+	
Оперативна ціль 4 . Формування згуртованого патріотичного громадянського суспільства на засадах української національної ідентичності та соціальної включеності	1.4. Розробка та розвиток туристичних продуктів	+	
Оперативна ціль 5. Якісна та інноваційна українська школа, орієнтована на демографічні прогнози.	3.1. Розвиток та забезпечення якісної освіти		++
Оперативна ціль 6. Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту.	3.6. Безпека в громаді		++
Стратегічна ціль ІІ. Підвищення конкурентоспроможності регіону.	2. Економічний розвиток		++
Оперативна ціль 1. Розвиток економіки знань та підтримка	2.1.Створення конкурентного економічного		++

інфраструктури інвестиційної та інноваційної діяльності.	середовища та привабливості		
Оперативна ціль 2. Підтримка унікальної економічної діяльності області.	2.2. Покращення привабливості громади		++
Оперативна ціль 3. Енергетична сталість регіону в умовах «зеленого» переходу	3.8. Енергоефективність		++
Оперативна ціль 4. Збалансування ринку праці у відповідності до потреб регіональної економіки.	2.4. Підтримка сталого розвитку сільського господарства		++
Оперативна ціль 5. Розвиток транспортно-логістичної інфраструктури та сталої мобільності області.	2.5. Підтримка сталого розвитку сільського господарства		++
Оперативна ціль 6. Забезпечення стійкості та ефективності регіонального публічного управління та партнерства.	2.1.Створення конкурентного економічного середовища та привабливості		++
Оперативна ціль 7 Розвиток туристичної та оздоровчої сфери.	1.1 Розвиток туристичної інфраструктури		++
Стратегічна ціль 3 Охорона довкілля та збалансований розвиток гірських та сільських територій області.	3. Висока якість життя у громаді		++
Оперативна ціль 1. Збереження та відтворення біологічного і ландшафтного різноманіття,	3.3. Збереження природи та сталий розвиток	+	++

природних комплексів, водних, земельних та лісових ресурсів, розширення регіональної екологічної мережі.			
Оперативна ціль 2. Дружній до довкілля простір області.	3.3. Збереження природи та сталий розвиток.		++

*У клітинках зазначається ступінь зв'язку окремих цілей: відмічається як «++» (сильний зв'язок) або «+» (опосередкований зв'язок)